

Adviesrapport 'Babyboomers; de nieuwe ouderen'

Juni

2009

Christelijke Hogeschool Windesheim, CMV en SPH

Studenten: Naomi Kruithof

Marijke Loerts

Titelpagina

Titel:	Babyboomers; de nieuwe ouderen
Ondertitel:	Een onderzoek naar de vrijetijdsbehoeften van de nieuwe generatie ouderen, de babyboomgeneratie, in de Zwolse wijken Berkum en Assendorp.
Studenten:	Naomi Kruithof Marijke Loerts
Studentnummers:	s1004363/s1002504
Opleidingen:	CMV en SPH (Christelijke Hogeschool Windesheim)
Docentbegeleiders:	Ans Vrerink Richard Jongetjes
Opdrachtgever:	Stichting Welzijn Ouderen Zwolle (SWO-Zwolle)
Praktijkbegeleider:	Ben Vinke, directeur SWO-Zwolle
Versie:	3 juni 2009

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1. Inleiding	5
2. Samenvatting	6
3. Onderzoeksopzet	11
3.1 Aanleiding	11
3.2 Probleemstelling	11
3.3 Doelstellingen	11
3.4 Onderzoeksvragen	12
3.5 Onderzoeksmethode	13
Literatuuronderzoek	
4. SWO-Zwolle	14
4.1 Missie	14
4.2 Visie	14
4.3 Levensloopmodel	15
4.4 De organisatiestructuur	17
4.5 Krachtenveld	18
5. Wijkinformatie	19
5.1 Berkum	19
5.2 Assendorp	19
6. Vrijtijdsbesteding	20
6.1 Maatschappelijke ontwikkelingen rondsom vrijtijdsbesteding	20
6.2 Vrijtijdsbesteding en welzijn	21
6.3 Vrijtijdsbesteding voor ouderen	21
6.4 Vrijtijdsbesteding voor toekomstige ouderen	22
7. Generaties	24
7.1 Generatietypologie	24
7.2 Babyboomgeneratie	25
7.3 Indeling naar sociaal milieu	26
7.4 De culturele revolutie	28
7.5 De babyboomgeneratie en de toekomst	28
Praktijkonderzoek	
8. Respons	30
9. Resultaten	31
9.1 Persoonlijke situatie	31
9.2 Werk en opleiding	31
9.3 Vrijtijdsbesteding	33
9.4 Ouder worden en de toekomst	37

9.5 SWO-Zwolle	40
10. Conclusie	42
10.1 Persoonlijke situatie	42
10.2 Werk en opleiding	42
10.3 Vrijtijdsbesteding	43
10.4 SWO-Zwolle	44
11. Aanbevelingen	45
12. Nawoord Naomi	47
13. Nawoord Marijke	48
14. Bronvermelding	50
Bijlage 1: Brief uitnodiging	52
Bijlage 2: Interviewvragen	54
Bijlage 3: Interviews	56
Interview A	56
Interview B	59
Interview C	62
Interview D	64
Interview E	67
Interview F	69
Interview G	72
Interview H	75
Interview I	77
Interview J	80
Interview K	83
Interview L	85

Voorwoord

Voor u ligt het adviesrapport “Babyboomers; de nieuwe ouderen”. Dit adviesrapport is geschreven in het kader van ons afstuderen voor de opleidingen Cultureel Maatschappelijke Vorming (CVM) en Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH). Beide opleiding maken deel uit van de School of Social Work van Christelijke Hogeschool Windesheim. De School of Social Work bestaat naast onze opleidingen nog uit de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (MWD). De drie opleidingen zijn in deze School ondergebracht, omdat ze veel raakvlakken hebben. De opleidingen CVM en SPH hebben overeenkomsten, maar kennen ook hun eigen specialisaties en competenties. Zo werken we allebei met en voor mensen. Daarbij zetten we ons in voor het welzijn van een bepaalde doelgroep. De CVM’er richt zich hierbij vooral op het organiseren van culturele activiteiten voor een bepaalde doelgroep. De SPH’er zorgt, begeleidt en ondersteunt mensen die dit om verschillende redenen niet geheel zelfstandig kunnen. Deze verschillen en overeenkomsten maken onze samenwerking in de vorm van een afstudeerproject interessant, leerzaam en wat ons betreft aan te bevelen voor studenten van de School of Social Work.

Wij zijn heel blij met de keuze voor het onderwerp van ons afstudeerproject. De doelgroep ouderen wordt naar onze mening vergeten en een onterecht ‘saaie’ doelgroep gevonden. Binnen onze opleidingen wordt er weinig aandacht besteed aan ouderen als doelgroep. Met name omdat studenten weinig belangstelling voor deze groep hebben. Wij hopen met dit adviesrapport een positief beeld af te geven over ouderen als doelgroep voor sociaal werkers. Tevens hopen we middels dit rapport een start te maken in het ondernemen van actie om een interessante doelgroep, de ‘nieuwe ouderen’, in de toekomst de juiste zorg en hulp te kunnen bieden.

1. Inleiding

Nederland vergrijst. Mensen worden ouder en meer mensen worden oud. Naar verwachting zullen in 2025 zes miljoen mensen ouder zijn dan 55 jaar. (Bron: CBS 2006). Een groot deel hiervan bestaat uit leden van de generatie die na de Tweede Wereldoorlog geboren zijn. Vanwege het grote aantal geboortes in die tijd ook wel de babyboomgeneratie genoemd. Deze generatie (geboren tussen 1945 en 1960) is van grote omvang en over 10 tot 20 jaar behoren zij allemaal tot de categorie 'ouderen'. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de babyboomgeneratie in mentaliteit, wensen, behoeften, waarden en opvattingen sterk verschilt van haar voorgaande generaties. De vraag is nu of de ouderenzorg zoals zij nu is ingericht wel voldoet aan wat de babyboomers straks aan zorg, hulp en ondersteuning willen en nodig hebben.

Dit adviesrapport is geschreven in opdracht van Stichting Welzijn Ouderen Zwolle (SWO-Zwolle). Dit is een organisatie die zich inzet voor het welzijn van ouderen in Zwolle. Daarbij richt zij zich vooral op de vrijetijdsbesteding van deze doelgroep. Er worden diverse activiteiten aangeboden op verschillende terreinen, zoals sport en spel, informatieverstrekking, zingeving en gezondheid. Het doel van de stichting is het welzijn van ouderen te bevorderen door met name te zorgen voor een zo groot en lang mogelijke zelfstandigheid van de ouderen in Zwolle. Momenteel bestaat de doelgroep van SWO-Zwolle vooral uit 70-plussers. Graag wil de stichting ook de jongere ouderen bereiken en weten wat de wensen en behoeften zijn van deze nieuwe generatie ouderen, zodat zij haar aanbod hierop aan kan passen. Dit adviesrapport geeft een beeld van deze wensen en behoeften ten aanzien van vrijetijdsbesteding. Het geeft antwoord op de volgende onderzoeksvraagstelling:

Wat is de behoefte aan (toekomstige) hulp en ondersteuning in vrijetijdsbesteding van de babyboomgeneratie (mensen geboren tussen 1949 en 1954) in de wijken Berkum en Assendorp in Zwolle?

Het onderzoek bestaat uit twee delen, een literatuuronderzoek en een praktijkonderzoek. Achtereenvolgens worden, voorafgaand aan een beschrijving van de onderzoeksopzet, de uitkomsten hiervan in dit adviesrapport beschreven. Gevolgd door conclusies van het onderzoek die tot aanbevelingen voor SWO-Zwolle zijn verwerkt.

2. Samenvatting

Aanleiding

In deze samenvatting worden de hoofdpunten behandeld uit het adviesrapport 'Babyboomers; de nieuwe ouderen'. Dit adviesrapport is geschreven naar aanleiding van een onderzoek naar de wensen en behoeften in vrijetijdsbesteding van de babyboomgeneratie. Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van ons afstuderen van de opleidingen Cultureel Maatschappelijke Vorming (CMV) en Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH).

De reden voor het uitvoeren van dit onderzoeksproject is de komst van een nieuwe generatie ouderen: de babyboomgeneratie, geboren tussen 1945 en 1960. Men verwacht dat de hulpvraag van de babyboomers verschilt van de hulpvraag van de ouderen van nu. Door haar omvang en verschillen in wensen en behoeften zal de babyboomgeneratie de inrichting van de ouderenzorg veranderen. Babyboomers zijn de ouderen van de toekomst, maar is de ouderenzorg wel op hen voorbereid?

Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Stichting Welzijn Ouderen Zwolle (SWO-Zwolle), een stichting die zich inzet voor het welzijn van ouderen in Zwolle. Graag zou SWO-Zwolle een indicatie hebben van de hulpvraag van de nieuwe generatie ouderen, zodat zij haar aanbod hierop aan kan passen. Met dit onderzoek hebben wij voor SWO-Zwolle gekeken naar wat een bepaalde groep babyboomers in Zwolle verwacht van de ouderenzorg en wat zij aan hulp en ondersteuning op het gebied van vrijetijdsbesteding nodig heeft.

Onderzoeksoptzet

Het adviesrapport geeft antwoord op de volgende onderzoeksvraag:

Wat is de behoefte aan (toekomstige) hulp en ondersteuning in vrijetijdsbesteding van de babyboomgeneratie (mensen geboren tussen 1949 en 1954) in de wijken Berkum en Assendorp in Zwolle?

Om hier antwoord op te geven bestaat het onderzoek uit twee onderdelen:

- Literatuuronderzoek: De belangrijkste begrippen uit de onderzoeksvraag zijn hierin onderzocht en beschreven.
- Praktijkonderzoek: Interviews met twaalf babyboomers uit de wijken Berkum en Assendorp in Zwolle.

SWO-Zwolle

SWO-Zwolle is een stichting die zichzelf ten doel heeft gesteld het welzijn van ouderen in Zwolle te bevorderen. Dit doet zij door activiteiten en services aan te bieden die ouderen helpen een balans te vinden en te behouden. Hierbij gaat SWO-Zwolle uit van het feit dat een gevoel van welzijn ontstaat als iemand een zekere balans ervaart in het leven.

De organisatie van SWO-Zwolle is verdeeld in drie dienstencentra: midden, zuid en noord. Vanuit deze strategisch gelegen punten opereert de organisatie in Zwolle en wordt het aanbod hierop afgestemd. Het programma van de verschillende dienstencentra varieert, gezien de verschillen van de behoeften van de ouderen per wijk. In elk van de dienstencentra is een loket aanwezig, waar ouderen terecht kunnen voor hun persoonlijke vragen aangaande de wijk, aanbod in activiteiten enz. Daarnaast heeft SWO-Zwolle verschillende loketten door de wijken heen die regelmatig te bezoeken zijn voor ouderen met vragen.

Zwolle telt op dit moment ongeveer 13.000 personen tussen de 55 en de 64 jaar. In 2030 is dit aantal opgelopen tot 17.000 personen. SWO-Zwolle wil voorbereid zijn op de enorme toename van de groep ouderen 'van de toekomst'.

Levensloopmodel

SWO-Zwolle heeft haar visie ontwikkeld aan de hand van het levensloopmodel. Deze visie richt zich op de 5 levensloopt domeinen:

- lichaam & geest; bijvoorbeeld respect voor elkaar
- sociale relaties; bijvoorbeeld contact leggen
- materiële zekerheid; voldoende financiële middelen
- arbeid & presteren; bijvoorbeeld persoonlijke ontwikkeling
- waarden & inspiratie; bijvoorbeeld nieuwe kennis opdoen

Het welzijn van de mens is optimaal als de 5 levensdomeinen in balans zijn met elkaar.

Visie SWO-Zwolle

In de visie van SWO-Zwolle is aandacht voor alle 5 levensdomeinen door middel van:

- behoud balans
- herstellen
- compensatie zoeken
- ondersteunen

Het begrip vrijetijdsbesteding

Vrijetijdsbesteding is een breed begrip en er kunnen verschillende definities aan gegeven worden. Een praktische en veelgebruikte definitie van het begrip vrijetijdsbesteding komt van Wim Knulst, hoogleraar vrijetijdswetenschappen: 'Vrijetijdsbesteding is een verzamelnaam voor activiteiten die niet tot arbeid, onderwijs, huishouding of fysieke behoeftebevrediging kunnen worden gerekend'.

De manier waarop vrije tijd wordt besteed heeft invloed op het welzijn, het welbevinden van mensen. Vrijetijdsbesteding heeft verschillende functies. Ontspannende activiteiten kunnen een positief effect hebben op de gezondheid. Hierbij gaat het om zowel fysiek als sociaal ontspannende activiteiten. Vrijetijdsactiviteiten kunnen een cognitieve functie hebben. Ook zelfvertrouwen en een positief zelfbeeld kunnen een positief gevolg zijn van activiteiten die in de vrije tijd uitgevoerd worden.

Leeftijd en levensloop zijn mede bepalend voor de activiteiten die iemand in zijn vrije tijd uitvoert of uit wil voeren. Ouderen hebben andere voorkeuren in vrijetijdsbesteding dan jongeren. Dit heeft weer te maken met onder andere persoonlijke interesses, overige dagbesteding en wat iemand wil bereiken. Voor jongeren geldt bijvoorbeeld dat vrijetijdsbesteding gericht is op zelfontplooiing. Voor ouderen is dit al minder van belang. Uit onderzoek (Agahi, 2006) blijkt dat de keuze voor vrijetijdsbesteding tevens afhangt van de manier waarop mensen hun vrije tijd vroeger indeelden. In gewoonten en interesses blijven mensen over het algemeen in het ouder worden niet te veranderen.

De manier waarop men zijn vrije tijd invult en indeelt is aan veranderingen in de samenleving onderhevig. Daarnaast kan men stellen dat de behoeften aan vrijetijdsbesteding per doelgroep en generatie verschillen. Van de toekomstige ouderen, de babyboomgeneratie, verwacht men andere eisen en behoeften dan van de ouderen van nu (de vooroorlogse- en de stille generatie). Dat heeft alles te maken met de tijd waarin men is opgegroeid en de waarden die men heeft meegekregen en ontwikkeld.

De Babyboomgeneratie

Dit onderzoek richt zich op de babyboomgeneratie. Deze generatie is één van de vijf generaties die de Utrechtse socioloog Henk Becker (1992) in zijn generatietypologie onderscheidt. Achtereenvolgens spreekt hij van de vooroorlogse, de stille, de protest-, de verloren en de pragmatische generatie.

Met de term 'babyboom' wordt de geboortegolf aangeduid die vlak na de Tweede Wereldoorlog plaatsvond in het westelijk deel van Europa en in Amerika. Zo ook in Nederland waar het geboortecijfer met name in 1946 en 1947 erg hoog was.

De babyboomers zijn opgegroeid in een periode van wederopbouw en stijgende welvaart. In tegenstelling tot de voorgaande generaties was er meer kans op het volgen van een studie en het vinden van een goede baan. De jaren '60 en '70, waarin de babyboomers tieners of jongvolwassenen waren, kenmerken zich door ontzuiling en het verdere uitbouwen van de verzorgingsstaat. Tevens een tijd waarin taboes, met name door de babyboomgeneratie, verbroken werden. Op het gebied van bijvoorbeeld discriminatie, emancipatie, milieu en seksualiteit hebben de babyboomers voor blijvende veranderingen in onze samenleving gezorgd.

Bij het definiëren en karakteriseren van deze specifieke generatie hebben we onder andere gebruik gemaakt van de acht sociale milieus waarin de bevolking van Nederland in te delen is: traditionele burgerij, gemaksgeoriënteerden, moderne burgerij, nieuwe conservatieven, kosmopolieten, opwaarts mobielen, postmaterialisten, postmoderne hedonisten. Babyboomers zijn, naast de moderne en traditionele burgerij, vooral terug te vinden onder de postmaterialisten. Daarmee zijn de babyboomers algemeen en grofweg te definiëren als maatschappijkritische idealisten die zichzelf willen ontplooien, stelling nemen tegen sociaal onrecht en opkomen voor het milieu.

Respons

De respons van ons onderzoek bestaat uit het aantal aanmeldingen die wij hebben gekregen naar aanleiding van een brief met uitnodiging voor deelname aan het onderzoek. Deze brief is verstuurd naar 600 Zwollenaren in de wijken Berkum en Assendorp, geboren tussen 1949 en 1954. Van de 600 verstuurde uitnodigingen kregen we 46 aanmeldingen voor het afgeven van een interview. Dit is een respons van 7,6%.

In het selecteren van deelnemers voor ons onderzoek wilden we qua opleiding en inkomen een gemêleerde groep samenstellen. Van de responsgroep was meer dan de helft (66%) hoogopgeleid, Hbo of hoger, en 67% gaf aan in de hoogste inkomensklasse (vanaf €2310 per maand) te zitten. Hoewel we maar twaalf interviews nodig hadden voor ons onderzoek waren we dankzij de lage respons en het grote aantal hoog opgeleiden en hoge inkomens beperkt in het maken van een goede selectie van deelnemers.

Resultaten

De resultaten zijn in het adviesrapport in vijf kopjes verdeeld: persoonlijke situatie, werk en opleiding, vrijetijdsbesteding, ouder worden en de toekomst en SWO-Zwolle. De conclusies die wij uit deze resultaten hebben opgemaakt, zijn onder dezelfde kopjes weergegeven.

Conclusie

Na het afnemen van de interviews kunnen we concluderen dat we in de meeste gevallen met echte babyboomers te maken hadden. Eigenlijk kunnen we niet spreken van dé babyboomer. Hiervoor is de groep babyboomers te groot en te divers. Men kan en mag er niet vanuit gaan dat elke babyboomer dezelfde eigenschappen en kenmerken heeft. Tevens zijn, vanwege de kleine groep ondervraagden, de resultaten van dit onderzoek niet significant. De conclusies naar aanleiding van de resultaten geven een indicatie van de behoeften van de Zwolse babyboomers aan vrijetijdsbesteding.

- **Persoonlijke situatie**

De persoonlijke situatie van de babyboomer loopt zeer uiteen. Ze zijn getrouwd, wonen samen, zijn alleenstaand, hebben een latrelatie of runnen een eenoudergezin. Hierin zijn de babyboomers veel minder traditioneel en strikt dan voorgaande generaties.

- **Werk en opleiding**

De groep die aan ons onderzoek heeft meegedaan bestaat over het algemeen uit hoogopgeleiden met een hoog inkomen. Na hun studie zijn veel van hen door gaan leren door middel van opleidingen, cursussen en workshops.

De babyboomers zijn over het algemeen actief bezig met hun gezondheid. Zowel op geestelijk als lichamelijk vlak zetten zij zich in om gezond en vitaal te blijven.

- **Vrijtijdsbesteding**

Vrije tijd wordt gemiddeld belangrijk gevonden. Naast het werk maakt men tijd om iets voor zichzelf te doen. Sport- en bewegingsactiviteiten zijn een veelvoorkomende vorm van vrijtijdsbesteding. De babyboomer lijkt in voldoende mate in staat evenwicht te creëren in zijn leven. Inspanning en ontspanning wisselen elkaar af.

- **De toekomst**

Uit de interviews kwam vaak naar voren dat men liever niet met alleen leeftijdsgenoten activiteiten wil ondernemen. De babyboomer wil in contact blijven met de samenleving en met andere generaties. Bovendien staat met niet achter het idee van categorisatie van leeftijdsgroepen.

In vergelijking met eerdere generaties, mensen die nu van de ouderenzorg gebruik maken, is bij de babyboomers een verschuiving te zien van een externe naar een interne locus of control. De babyboomer gaat er niet vanuit dat zijn omgeving en omstandigheden invloed op zijn leven hebben (interne locus of control). Hij houdt zichzelf verantwoordelijk voor zijn eigen leven (externe locus of control). De babyboomer maakt zijn eigen keuzes, stelt zich onafhankelijk op. Hij wil niet vertroeteld worden. Wat zelfstandig kan, wil hij zelfstandig doen.

Wensen op het gebied van vrijtijdsbesteding in de toekomst verschillen weinig van de manier waarop de babyboomer zijn vrije tijd nu indeelt. Interesses gaan vooral uit naar culturele, kunstzinnige activiteiten, sport en beweging, muziek, theater en workshops en cursussen. De babyboomer denkt na over de toekomst. Hij verwacht later geen problemen te krijgen met het invullen van zijn tijd. Ook zal hij zelf een manier vinden om de vrijetijdsactiviteiten te organiseren. Kortom, de babyboomer is vindingrijk en initiatiefrijk in het indelen van zijn vrije tijd.

- **SWO-Zwolle**

Als we kijken naar het levensloopmodel kunnen we zeggen dat de onderzochte babyboomers over het algemeen in balans zijn. De vraag is of dit zo blijft naarmate men ouder wordt. De babyboomer wil het liefst blijven doen wat hij nu doet. Ook als men ouder is en bepaalde beperkingen gaat ervaren. Gebleken is dat het voor de babyboomer moeilijk is een voorstelling te maken van zijn latere leven. De babyboomer is zich bewust van de beperkingen die hij in de toekomst tegen kan komen bij het invullen van zijn vrije tijd.

SWO-Zwolle heeft redelijke naamsbekendheid onder de babyboomers in Zwolle. Maar men denkt bij SWO-Zwolle aan een stichting voor ouderen en zelf zien de babyboomers zich niet als oudere. Daarom zal deze groep niet snel contact zoeken met de stichting.

De babyboomer is individualistisch. Activiteiten in grote groepen hebben niet zijn voorkeur. Daarnaast wil hij vrijheid en zelf beslissen. Een van tevoren vaststaand programma dat aangeboden wordt, spreekt hem niet aan.

Aanbevelingen

- **Imago SWO-Zwolle**

In de eerste plaats willen we SWO-Zwolle erop attent maken dat we denken dat SWO-Zwolle onder de babyboomers van dit onderzoek, een imagoprobleem heeft. De organisatie staat in hun ogen voor oud, passief, geen plek binnen de samenleving. De ondervraagden krijgen het gevoel bij SWO-Zwolle dat het een organisatie is voor ouderen die moeilijk hun plek kunnen vinden in de samenleving en daarom deelnemen aan activiteiten specifiek gericht op ouderen.

- **Huidige aanbod SWO- Zwolle**

Binnen het aanbod van SWO-Zwolle zijn er al wel cursussen en activiteiten die op dit moment worden aangeboden die aansluiten op de wensen van de ondervraagden. Zoals sportactiviteiten en schildercursussen. Dit aanbod kan SWO-Zwolle in de toekomst blijven behouden voor de doelgroep babyboomers.

- **Locatie**

Babyboomers willen niet in een aparte ruimte worden 'weggestopt', te ver weg van de samenleving, waar ze in contact staan met andere leeftijdsgroepen. Babyboomers geven aan dat ze bereid zijn om in de toekomst voor hun eigen zorg en huisvesting te zorgen, waarom dan niet voor hun eigen locatie voor activiteiten.

- **Van vraaggericht naar aanbodgericht**

De babyboomer denkt dat hij zelf in staat is om balans aan te brengen in zijn leven. Hij wil actief zijn in het vrijwilligerswerk en zelf kunnen bepalen wat te doen met zijn vrije tijd. SWO-Zwolle zal op deze vraag moeten ingaan door meer vraaggericht te werk te gaan.

- **Samenwerking andere (welzijns-) organisaties**

SWO-Zwolle zal in de toekomst moeten gaan samenwerking met (welzijns-) organisaties binnen Zwolle. In dit onderzoek is naar voren gekomen dat de babyboomers graag in contact willen blijven met verschillende leeftijden, met de samenleving.

- **Aparte locatie sportactiviteiten**

Daarnaast moet binnen deze samenwerking rekening worden gehouden met de beperkingen die ouderen wel ervaren. Zoals met fysieke activiteiten. Deze activiteiten moeten op een plek worden aangeboden waar de oudere wel in contact kan blijven met andere leeftijden, maar waar een aparte ruimte wordt gecreëerd voor de uitvoering van de activiteit.

- **Kortingsacties**

SWO-Zwolle zou kunnen gaan denken aan kortingsacties voor 55-plussers. Binnen de samenwerking met andere organisaties zou dit een aantrekkelijk idee kunnen zijn voor deelname aan activiteiten van SWO-Zwolle door de toekomstige oudere.

- **Visie**

De huidige visie van SWO-Zwolle sluit niet goed aan bij de vraag die de babyboomgeneratie. Deze is gericht op de balans van de oudere in het leven. De babyboomgeneratie acht zichzelf in staat om het leven in balans te houden. Ze willen zelf de regie over hun leven behouden en zelf beslissen maken in het leven. Geen betutteling. SWO-Zwolle zal moeten gaan nadenken over de inhoud van een nieuwe visie voor de toekomst die gericht is op wensen en behoeften van de babyboomgeneratie.

3. Onderzoeksopzet

Dit hoofdstuk maakt duidelijk hoe het onderzoeksproject 'Babyboomers; de nieuwe ouderen' is opgezet en uitgevoerd. Het doel van het onderzoek wordt uitgelegd en de onderzoeksvragen maken duidelijk wat precies onderzocht is.

3.1 Aanleiding

De reden voor het uitvoeren van dit onderzoeksproject is de komst van een nieuwe generatie ouderen die de inrichting van de ouderenzorg zeer waarschijnlijk zal veranderen. Deze generatie maakt deel uit van de geboortegolf, de zogenaamde babyboom, die na de Tweede Wereldoorlog in Nederland is ontstaan. Daarom ook wel de 'babyboomgeneratie' genoemd.

De toename van de doelgroep ouderen zal in de komende jaren verder uitgroeien, ook wel bekend onder de naam vergrijzing. Door deze toename kunnen er in de toekomst van de ouderenzorg op verschillende terreinen problemen ontstaan. Bijvoorbeeld in de aanbidding van vrijetijdsbesteding, zorg en huisvesting van deze doelgroep. Sociaal isolement speelt hierbij ook een belangrijke rol. Men verwacht dat de hulpvraag van de babyboomers verschilt van de hulpvraag van de ouderen van nu. Babyboomers zijn de ouderen van de toekomst, maar is de ouderenzorg wel op hen voorbereid?

3.2 Probleemstelling

Stichting Welzijn Ouderen Zwolle (SWO-Zwolle) zet zich in voor het bevorderen van het welzijn van ouderen in Zwolle. Op dit moment heeft SWO-Zwolle te weinig inzicht in de hulpvraag van de babyboomgeneratie. Om deze nieuwe groep ouderen in de toekomst de juiste hulp- en dienstverlening te kunnen bieden, is kennis van hun wensen, eisen en behoeften noodzakelijk. Graag zou SWO-Zwolle een indicatie hebben van de hulpvraag van deze 'nieuwe ouderen', zodat zij haar aanbod hierop aan kan passen. Om deze reden is met dit onderzoeksproject voor SWO-Zwolle gekeken naar wat een bepaalde groep babyboomers in Zwolle verwacht van de ouderenzorg en wat zij aan zorg en hulpverlening nodig heeft.

3.3 Doelstellingen

Hoofddoelstelling

Voorafgaand aan het onderzoek is het volgende hoofddoel opgesteld:

Hoofddoel van het onderzoeksproject 'Babyboomers; de nieuwe ouderen' is inzicht te krijgen in de behoeften aan ouderenzorg van de babyboomgeneratie, geboren tussen 1949 en 1954 en woonachtig in de wijken Berkum en Assendorp, ten aanzien van de hulp en ondersteuning in vrijetijdsbesteding die door Stichting Welzijn Ouderen Zwolle (SWO-Zwolle) wordt aangeboden. Dit wordt bereikt door het uitvoeren van een literatuuronderzoek en het houden van diepte-interviews met babyboomgeneratieleden. De resultaten worden beschreven in en verwerkt tot een adviesrapport. De inhoud van de onderzoeksrapportage en het adviesrapport worden zowel schriftelijk als mondeling (d.m.v. een presentatie) aan SWO-Zwolle overhandigd.

Subdoelstellingen

Bovengenoemde hoofddoelstelling is onderverdeeld in subdoelstellingen. Deze maken het doel van het onderzoeksproject en de stappen die hierin genomen zijn duidelijk. De onderzochte groep wordt 'doelgroep' genoemd. Voorafgaand aan het onderzoek zijn de volgende subdoelstellingen opgesteld:

- De behoeften van de doelgroep worden achterhaald door het houden van diepte-interviews met minimaal 15 personen uit de doelgroep.
- In het onderzoeksrapport wordt een beeld gegeven van hoe de doelgroep aankijkt tegen het ouder worden en de inrichting van de ouderenzorg van SWO-Zwolle. Hiermee wordt duidelijk of de doelstelling van SWO-Zwolle aansluit op de doelgroep en of het beeld van de doelgroep overeenkomt met het beeld dat SWO-Zwolle uitdraagt en wil uitdragen.

- Het onderzoeksrapport biedt inzicht in de wensen en behoeften van de doelgroep in het aanbod van activiteiten op het gebied van vrijetijdsbesteding. Hieronder vallen sport-, bewegings- en recreatieve activiteiten.
- Het onderzoeksrapport biedt inzicht in de manier waarop de doelgroep geïnformeerd wil worden over het aanbod in vrijetijdsactiviteiten.
- Het onderzoeksrapport biedt inzicht in de relatie tussen het inkomen en de behoeften in vrijetijdsbesteding van de doelgroep. De resultaten wat betreft het verband tussen inkomsten en behoeften worden in het onderzoeksrapport statistisch weergegeven.
- Het onderzoeksrapport biedt inzicht in de relatie tussen het opleidingsniveau en de behoeften in vrijetijdsbesteding van de doelgroep. De resultaten in dit verband worden in het onderzoeksrapport statistisch weergegeven.
- De conclusies van het onderzoek worden verwerkt tot aanbevelingen voor de organisatie SWO-Zwolle.

3.4 Onderzoeksvragen

Om genoemde doelstellingen te bereiken, is het onderzoeksproject in de praktijk in uitvoering gebracht. Naar aanleiding van de genoemde doelstellingen is de onderzoeksvraagstelling van het onderzoeksproject geformuleerd. Deze is opgesplitst in onderzoeksvragen die precies aangeven wat onderzocht is. In dit onderzoeksrapport wordt antwoord gegeven op onderstaande onderzoeksvragen. Naar aanleiding hiervan kan vastgesteld worden of genoemde doelstellingen bereikt zijn en of verder onderzoek noodzakelijk is.

Onderzoeksvraagstelling:

Wat is de behoefte aan (toekomstige) hulp en ondersteuning in vrijetijdsbesteding van de babyboomgeneratie (mensen geboren tussen 1949 en 1954) in de wijken Berkum en Assendorp in Zwolle?

Onderzoeksvragen:

1. Wat is de beginsituatie waaruit het onderzoeksproject plaatsvindt?
2. Wat is het beeld van de doelgroep ten aanzien van vrijetijdsbesteding voor ouderen?
3. Wat zijn de behoeften van de doelgroep ten aanzien van de hulp en ondersteuning in vrijetijdsbesteding en de manier waarop het aangeboden wordt?
4. Welke verbanden zijn te leggen tussen de behoeften van de doelgroep en hun inkomsten, opleidingsniveau en sociaal milieu?

De onderzoeksvragen zijn onderverdeeld in deelvragen. Deze zijn tevens gebruikt bij het ontwerpen van de interviewvragen.

Onderzoeksvragen en deelvragen:

1. Wat is de beginsituatie waaruit het onderzoeksproject plaatsvindt?

- Vanuit welke visie werkt SWO-Zwolle?
- Is er bij SWO-Zwolle al onderzoek verricht naar de behoeften van de babyboomgeneratie? Zo ja, wat zijn hiervan de belangrijkste resultaten?
- In hoeverre is er landelijk onderzoek gedaan naar de zorgbehoefte van de babyboomgeneratie?
- Wat zijn hiervan de belangrijkste resultaten en conclusies?

2. Wat is het beeld van de doelgroep ten aanzien van vrijetijdsbesteding voor ouderen?

- Welke beeld heeft de doelgroep van het ouder worden?
- In hoeverre denkt de doelgroep gebruik te maken van ondersteuning op het gebied van vrijetijdsbesteding en op welke manier?

3. Wat zijn de behoeften van de doelgroep ten aanzien van de hulp en ondersteuning in vrijetijdsbesteding en de manier waarop het aangeboden wordt?

- Wat zijn de behoeften van de doelgroep op het gebied van vrijetijdsbesteding?
- Door middel van welke interviewvragen kunnen we een duidelijker beeld krijgen van de behoeften van de doelgroep?

4. Welke verbanden zijn te leggen tussen de behoeften van de doelgroep en hun inkomsten, opleidingsniveau en sociaal milieu?

- Hoe ziet een verdeling van de doelgroep in inkomensklasse, opleidingsniveau en sociaal milieu eruit?
- Wat zijn de behoeften in vrijetijdsbesteding per inkomensklasse?
- Wat zijn de behoeften in vrijetijdsbesteding per opleidingsniveau?
- Wat zijn de behoeften in vrijetijdsbesteding per sociale klasse?

3.5 Onderzoeksmethode

Om antwoord te krijgen op de onderzoeksvraag is een exploratief onderzoek uitgevoerd. Een exploratief onderzoek houdt in dat er onderzoek gedaan wordt naar iets waar nog maar erg weinig over bekend is. Middels een exploratief onderzoek is het mogelijk op meerdere manieren een antwoord te krijgen op de onderzoeksvraag. Bijvoorbeeld door literatuur, internet en het afnemen van interviews.

Het is ook belangrijk te weten of het een kwalitatief of een kwantitatief onderzoek betreft. Bij een kwantitatief onderzoek gaat het vooral om het kunnen kwantificeren, of het toekennen van getallen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om een bepaald percentage van een groep. Dat is in dit onderzoek niet van belang.

Bij een kwalitatief onderzoek gaat het om het naar boven krijgen van informatie waarover tot dan toe weinig bekend is. Dit onderzoek is gericht op kleine groepen waarbij de diepte in wordt gegaan over het 'hoe' en 'waarom'.

Literatuuronderzoek

Dit onderzoeksproject is gericht op ouderen van 55 t/m 60 jaar in de wijken Berkum en Assendorp. Het bestaat uit twee onderdelen. Het eerste onderdeel is een literatuuronderzoek. Hiermee zijn de begrippen uit de onderzoeksvraagstelling onderzocht, zoals de babyboomgeneratie, vrijetijdsbesteding en informatie over de wijken Berkum en Assendorp. Dit heeft als vooronderzoek gediend en is gebruikt om het exploratief onderzoek te onderbouwen.

Praktijkonderzoek

Het tweede onderdeel van het onderzoek is een praktijkonderzoek en is uitgevoerd middels het houden van semigestructureerde diepte-interviews met leden van de babyboomgeneratie. Daarom spreken we in dit geval van een kwalitatief (veld)onderzoek. Er is bij de start van het onderzoek een brief verzonden naar alle bewoners van de wijk Assendorp en Berkum die binnen de doelgroep vallen, met de vraag of ze wilden deelnemen aan het onderzoek. Uit de reacties hierop is een selecte steekproef gedaan. Twaalf mensen zijn geselecteerd en met hen is een interview afgenomen. De geïnterviewden zijn geselecteerd op opleidingsniveau en inkomensklasse, zodat de resultaten hieraan gekoppeld kunnen worden. De interviews hadden een semistructureel karakter. Vooraf zijn een aantal vaste vragen opgesteld waar tijdens het gesprek, afhankelijk van de antwoorden die gegeven werden, op doorgevraagd werd. Met als doel zoveel mogelijk persoonlijke ervaringen, meningen, wensen en behoeften van de geïnterviewde te achterhalen. Een beschrijving van de twaalf interviews is te vinden in bijlage 2. De resultaten van beide onderdelen, het literatuuronderzoek en het praktijkonderzoek, zijn in dit onderzoeksrapport beschreven.

Literatuuronderzoek

Het eerste onderdeel van het onderzoek bestaat uit een literatuuronderzoek. Hierin worden de, voor het onderzoek, belangrijkste begrippen uitgelegd. Het literatuuronderzoek is onze voorbereiding op de interviews geweest en is gebruikt om de resultaten van het praktijkonderzoek aan te koppelen.

4. SWO-Zwolle

Het onderzoeksproject 'Babyboomers; de nieuwe ouderen', is uitgevoerd in opdracht van Stichting Welzijn Ouderen Zwolle, afgekort als SWO-Zwolle.

4.1 Missie

SWO-Zwolle geeft op haar website een beeld van de organisatie en beschrijft haar missie. SWO-Zwolle heeft als doel het welzijn van ouderen in de gemeente Zwolle te bevorderen. Zij streeft ernaar het zelfstandig functioneren van senioren te stimuleren, te ondersteunen en in stand te houden, zodat zij actief kunnen blijven deelnemen aan de samenleving.¹

4.2 Visie

Deze missie wil SWO-Zwolle bereiken door zoveel mogelijk in te gaan op de wensen en behoeften van de doelgroep, de senioren in Zwolle. Er worden diverse activiteiten aangeboden op verschillende terreinen, zoals sport en spel, informatieverstrekking, zingeving en gezondheid. Ook wel samengevat als vrijetijdsbesteding van de oudere.

Betrokkenheid creëren bij de doelgroep is een belangrijke doelstelling binnen de visie van SWO-Zwolle. De diversiteit onder ouderen vraagt om een gesegmenteerde aanpak, waarin de ouderen worden opgedeeld in afzonderlijke groepen met hun eigen behoeften, kenmerken en gedragingen. Ouderen die vitaal zijn zullen een andere benadering en aanbod nodig hebben dan ouderen die minder vitaal zijn. Om een gericht aanbod te creëren, zal kijken naar de leeftijd niet langer volstaan. Elke mens heeft zijn eigen levensloop en ervaringen, daarom zal segmentatie op basis van een generatiemodel of een levensloopbenadering betere uitkomsten bieden. Strategisch gezien is het van groot belang waar de stichting zich op richt. Richt de stichting zich op een bepaalde groep binnen de doelgroep ouderen of kan het zich richten op alle ouderen? Dit wordt bepaald door een aantal factoren, zoals:

- waar de prioriteiten van de opdrachtgevers liggen;
- hoe de toekomst van de doelgroep ouderen eruit ziet;
- of de doelgroep zich aangetrokken voelt tot de organisatie.

Bij het ontwikkelen van het aanbod gaat SWO-Zwolle uit van de behoeften, mogelijkheden en leefwereld van de oudere. Daarnaast mag de doelstelling van de verschillende opdrachtgevers niet uit het oog worden verloren. In de meeste gevallen is de opdrachtgever de gemeente Zwolle. De organisatie is in staat om een breed pakket aan te bieden door een groot aantal functies en activiteiten in eigen beheer van de ouderen uit te laten voeren. Zo biedt het de ouderen de mogelijkheid om actief deel te nemen aan het organiseren en uitvoeren van de activiteiten.

¹ Bron: website Stichting Welzijn Ouderen Zwolle

4.3 Levensloopmodel

Zwolle telt op dit moment ongeveer 13.000 personen tussen de 55 en de 64 jaar. In 2030 is dit aantal opgelopen tot 17.000 personen. SWO-Zwolle wil voorbereid zijn op de enorme toename van de groep ouderen 'van de toekomst'.

Aan de hand van het levensloopmodel heeft SWO-Zwolle een visie ontwikkeld. De visie richt zich op de 5 levensloophoeveelens:

lichaam & geest; bijvoorbeeld respect voor elkaar

sociale relaties; bijvoorbeeld contact leggen

materiële zekerheid; voldoende financiële middelen

arbeid & presteren; bijvoorbeeld persoonlijke ontwikkeling

waarden & inspiratie; bijvoorbeeld nieuwe kennis opdoen

Het welzijn van de mens is optimaal als de 5 levensdomeinen in balans zijn met elkaar.

Visie SWO-Zwolle:

In de visie van SWO-Zwolle is aandacht voor alle 5 levensdomeinen door middel van:

- behoud balans
- herstellen
- compensatie zoeken
- ondersteunen

SWO-Zwolle wil de oudere ondersteuning bieden op deze terreinen op basis van drie uitgangspunten:

1. Inspirerende omgeving creëren.

Dit wil SWO-Zwolle bereiken door de mogelijkheid te bieden aan ouderen om te kunnen sporten, bewegen en elkaar te ontmoeten. Negatieve effecten op het creëren van een inspirerende omgeving kunnen zijn verveling, deprivatie, apathie, stress en agressie.

Positieve effecten kunnen zijn maximaal comfort, maximale uitdaging tot prestatie en evenwicht creëren.

2. Beschikbaarheid van compensatiemogelijkheden.

Hierbij kan gedacht worden aan allerlei vormen van ondersteuning van ouderen in de samenleving. Deze ondersteuning kan zijn Tafeltje-dek-je (maaltijdservice aan huis), ouderenadviseur, Gilde en bibliotheek aan huis.

3. Het hebben van stuurkracht

SWO-Zwolle onderscheidt hierbij hardware en software. Hardware is de neuro-fysieke ontwikkeling die een persoon doormaakt. Software is de persoonlijke ontwikkeling die een persoon doormaakt. (bron: P. Houden, Levensloopbeleid, 2002)

Mensen kunnen zelf sturing geven aan hun leven op twee manieren:

- Interne locus of control.

Bij de interne locus of control heeft een persoon het gevoel invloed te kunnen uitoefenen op zijn leven. Een persoon heeft daadkracht en is in staat om veranderingen aan te brengen in zijn leven.

- Externe locus of control.

Bij de externe locus of control heeft een persoon het gevoel had alles in het leven hem overkomt, zonder daar invloed op uit te kunnen oefenen. Deze persoon stelt zich afhankelijk op en laat belangrijke keuzes door anderen maken.

De externe en interne locus of control kunnen naar de 5 levensdomeinen worden vertaald.
Per levensdomein een voorbeeld:

	Lichaam & geest	Sociale relaties	Materiële zekerheid	Arbeid & presteren	Waarden & inspiratie
Interne locus of control	Liever geen hulp	Nieuwe contacten leggen	Financieel onafhankelijk	Open voor nieuwe activiteiten	Meer spiritueel dan kerkelijk
Externe locus of control	Somatisering, Last van lichamelijke klachten	Eenzaam voelen	Veiligheid voorop	Weinig ambities	Laatste levensfase niet zinvol

Kortom, welzijn is:

- integraal aanbod op de 5 levensdomeinen
- stimuleren interne locus of control
- afgestemd op persoonlijke behoeften

Hiervoor is nodig: gezamenlijke visie en samenwerking met meer dan 40 verschillende organisaties.

SWO-Zwolle biedt:

Een locatie, materialen, begeleiding, buffet en stimulering om het zelf te doen.

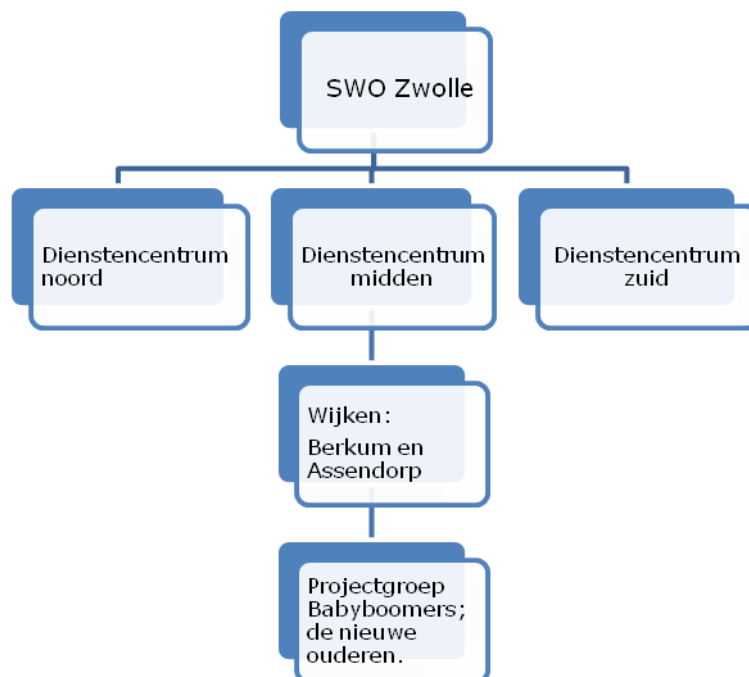
Ze werken met rond de 700 vrijwilligers per jaar, goed voor gemiddeld 84.000 uren per jaar aan vrijwilligerswerk. De vrijwilligers zijn betrokken, enthousiast en kunnen problemen signaleren.

4.4 De organisatiestructuur

De organisatie in Zwolle is verdeeld in drie dienstencentra: midden, zuid en noord. Vanuit deze strategisch gelegen punten opereert de organisatie in Zwolle en wordt het aanbod op afgestemd. Het programma van de verschillende dienstencentra varieert, gezien de verschillen van de behoeften van de ouderen per wijk. In elk van de dienstencentra is een loket aanwezig, waar ouderen terecht kunnen voor hun persoonlijke vragen aangaande de wijk, aanbod in activiteiten enz. Daarnaast heeft SWO-Zwolle verschillende loketten door de wijken heen, die regelmatig te bezoeken zijn voor ouderen met vragen.

Het dienstencentrum van midden is De Terp. De Terp is een dienstencentrum van SWO-Zwolle waar activiteiten worden aangeboden aan ouderen vanaf 65 jaar. In dit onderzoeksproject zal vanuit dit trefpunt in de wijken Assendorp en Berkum gewerkt worden. Beiden wijken vallen onder het dienstencentrum midden.

SWO-Zwolle is zich al geruime tijd aan het oriënteren op de 'nieuwe' generatie ouderen, de babyboomgeneratie. Deze generatie zal voor een groot deel het aanbod van de komende jaren van de organisatie gaan bepalen. Deze generatie is groot in omvang en heeft een specifieke aanpak nodig gezien de achtergrond van deze doelgroep (zie hoofdstuk 7, Generaties). SWO-Zwolle heeft groot belang bij dit onderzoeksproject, aangezien er nog geen eerder onderzoek is geweest van deze omvang en op dit gebied in Zwolle. Wat zeker ook interessant is om te benoemen, is dat dit in de komende jaren niet alleen op regionaal gebied, maar ook op landelijk gebied een belangrijk aspect van de ouderenzorg gaat worden. Dit onderzoeksproject kan dus een breder spectrum bereiken. Dit komt omdat de babyboomgeneratie zo uniek is in zijn soort op gebied van omvang van de doelgroep en achtergrond.

4.5 Krachtenveld

Het krachtenveld van dit onderzoeksproject bestaat uit de verschillende belangenorganisaties die allen een rol spelen in het opkomen van de belangen van de ouderen in Zwolle. Hieronder staan de organisaties die deze belangen verdedigen van ouderen in Zwolle op verschillende terreinen.

SWO-Zwolle is een landelijke organisatie. Elke afdeling opereert als een op zichzelf staande organisatie. De afdeling die in Zwolle actief is, heeft een eigen visie en missie ontwikkeld. De stichting wordt omgeven door verschillende belanghebbenden in de ouderenzorg in Zwolle, zoals de gemeente, woningstichtingen en thuiszorgorganisaties.

5. Wijkinformatie

In dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van de twee wijken in Zwolle waar het onderzoek plaats heeft gevonden. Deze twee wijken zijn Berkum en Assendorp. De verschillen tussen de wijken worden op deze manier goed zichtbaar.

5.1 Berkum

De wijk Berkum heeft een dorps karakter in de stad Zwolle. Het heeft een rustige omgeving omringd door veel bosgebied. Berkum bestaat uit drie subwijken; Brinkhoek, Veldhoek en Berkum.

De doelgroep van 55 jaar en ouder is sterk vertegenwoordigd. In 2004 was 40% van de inwoners 55 jaar of ouder. In de rest van Zwolle is dit 22% van de inwoners.

De andere leeftijdsklassen waren de afgelopen jaren ondervertegenwoordigd. Dit komt vooral doordat er relatief weinig goedkope huurwoningen worden aangeboden en prijzen van de koopwoningen vrij hoog zijn. Dit maakt het lastig voor jonge gezinnen om in aanmerking te komen voor een woning in Berkum.

Het hoge aantal senioren in Berkum wordt mede veroorzaakt door verzorgingstehuis De Wissel. Dit verzorgingstehuis heeft 96 verzorgingsplaatsen en 143 aanleunwoningen.

Hoewel Berkum de laatste tijd verjongt door de komst van meer jonge gezinnen zal de groep ouderen boven de 55 jaar de komende tijd toenemen. Deze trend zal in het gehele land plaatsvinden, ook wel bekend als de vergrijzing.

Er zal een forse uitbreiding van de voorzieningen moeten plaatsvinden in Berkum om meer evenwicht in de bevolkingsbouw te krijgen. Veel Berkumers zijn erg betrokken bij hun wijk.

Diverse voorzieningen, zoals de buurtvereniging, worden gedragen door vrijwilligers.

De meeste Berkumers wonen zeer tevreden in hun woonomgeving. 98% van de inwoners geeft aan dat zij prettig woont in de wijk Berkum. De inkomens zijn gemiddeld hoger dan in de rest van Zwolle en de inwoners zijn relatief hoog opgeleid.²

Er is een groot aanbod aan vrijetijdsvoorzieningen wat voor een groot deel georganiseerd wordt door de wijkvereniging in Berkum. 80% van de wijkbewoners is hiervan lid. Daarnaast zijn er zeer veel vrijwilligers actief, gemiddeld 120. De vereniging organiseert onder andere kaartclubs, hobbyclubs en een loopclub.

5.2 Assendorp

De wijk Assendorp bestaat uit vijf buurten; oud-Assendorp, nieuw-Assendorp, De stationsbuurt, Groot Weezenland en Pierik. Deze wijken verschillen erg van elkaar in verschillende opzichten, maar zeker op stedenbouwkundig gebied.

Assendorp is een wijk met veel verschillende soorten bebouwing, variërend van monumentale panden tot nieuwbouw en leuke parkjes en pleintjes. Het is een geliefde wijk in Zwolle.

In de wijkanalyse uit 2007 komt naar voren dat de minderheid van de inwoners van Assendorp de ouderen zijn. Deze minderheid is ook het minst tevreden over het wonen in de wijk

Assendorp. Dit heeft voor een groot deel te maken met de verandering van de samenstelling van de woonwijk. Veel ouderen vertrekken uit de wijk wanneer zij niet meer zelfredzaam kunnen zijn. Daarvoor in de plaats komen andere leeftijdsklassen, de jonge gezinnen, alleenstaanden en de studenten. Deze hebben een andere levensstijl dan de oudere bewoners. Dit kan als lastig worden ervaren door de oudere bewoners van Assendorp.

Voor de ouderen in de wijk zijn in principe genoeg voorzieningen aanwezig. Er worden door SWO-Zwolle welzijnsactiviteiten in wijkcentrum De Enk. Daarnaast is er een zorgcentrum De Molenhof en er bestaat een hulppunt 'hulp er bij'. Dit wordt verzorgd door De Landstede.

² Bron: website gemeente Zwolle; wijkanalyse Berkum 2004

6. Vrijtijdsbesteding

Vrijtijdsbesteding is een breed begrip en er kunnen verschillende definities aan gegeven worden. Een praktische en veelgebruikte definitie van het begrip vrijtijdsbesteding komt van Wim Knulst, hoogleraar vrijetijdswetenschappen: 'Vrijtijdsbesteding is een verzamelnaam voor activiteiten die niet tot arbeid, onderwijs, huishouding of fysieke behoeftenbevrediging kunnen worden gerekend'. (Knulst 1977) In dit onderzoek gaan wij graag uit van deze definitie, echter ons realiserend dat vrijtijdsbesteding en de betekenis ervan zeer persoonsgebonden zijn. Wat de één als vrijetijdsactiviteit ziet, ziet de ander als een verplichting. Wij hebben hiermee rekening gehouden bij het afnemen van de interviews en het interpreteren van de resultaten. Dit hebben wij gedaan door de genoemde definitie van vrijtijdsbesteding tijdens de interviews niet te noemen en de betekenis ervan aan de ondervraagden zelf over te laten. Het gaat in dit onderzoek over de beleving van vrije tijd, over wat iemand zelf als vrijtijdsbesteding ervaart.

6.1 Maatschappelijke ontwikkelingen rondom vrijtijdsbesteding

In de Nederlandse samenleving lijkt vrije tijd steeds belangrijker te worden. In het rapport 'In het zicht van de toekomst' van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) uit 2004 worden hiervoor drie redenen gegeven:

1. Het ontstaan van een vrijetijdsmarkt waarmee het vrijetijdsaanbod steeds verder is gegroeid;
2. De betekenis van vrije tijd voor het individu is groter geworden. Steeds meer zijn bezigheden in de vrije tijd bepalend voor de profilering en identiteit van het individu;
3. De verzelfstandiging van de vrije tijd. De ontzuiling die in de jaren '60 in ons land plaatsvond, kan hiervan als grootste oorzaak worden gezien. In tijden van verzuiling was de persoonlijke invulling van de vrije tijd afhankelijk van de zuil waarin men zich bevond. Men kon niet vrij kiezen in het lid worden van organisaties en verenigingen. De ontzuiling bracht hier langzaam verandering in. Men was niet langer gebonden aan de religieuze normen die in de samenleving golden. Mensen stapten makkelijker over naar andere organisaties en konden hierin zelf keuzes maken, onafhankelijk van hun religie of levensbeschouwing.

Deze maatschappelijke ontwikkelingen worden uitgelegd aan de hand van:

- Individualisering

Zoals gezegd zorgde de ontzuiling voor een vrijere keuze in vrijtijdsbesteding. Religie en overheid hadden geen invloed meer op de wijze waarop men zijn/haar vrije tijd indeelde. Tevens trad individualisering binnen gezinnen op. Gezinsleden konden, vooral dankzij de welvaartsstijging, steeds meer afzonderlijk van elkaar hun vrije tijd indelen.

- Intensivering

De keuze voor activiteiten in de vrije tijd is steeds meer afhankelijk geworden van het gevoel en de ervaring die activiteiten met zich meebrengt. Hoe intensiever (of soms prikkelender) de ervaring, hoe belangrijker de activiteit is voor de persoon zelf. Het groeiende aanbod van bijvoorbeeld festivals en commerciële televisie speelt op deze verandering in.

- Informalisering

De verzelfstandiging van vrijtijdsbesteding impliceert minder regels waar het gaat om de invulling van de vrije tijd. De scheiding tussen werk en privé, dus tussen werktijd en vrije tijd, werd vager en informeler. Ook werd door de individualisering minder gebruik gemaakt van het aanbod van verenigingen. Men is steeds meer gebruik gaan maken van informelere vormen van vrijtijdsbesteding.

- Informatisering

Digitalisering speelt hierin een belangrijke rol. Niet alleen dient dit als vorm van vrijtijdsbesteding (gamen, internetten), maar ook als belangrijke informatiebron op het gebied van vrijtijdsbesteding.

- Internationalisering

Vrijtijdsbesteding heeft ook een meer internationaal karakter gekregen. Te denken valt aan invloeden uit andere landen op het gebied van muziek, reizen, kleding en trends op het gebied van bewegen. Tegenover het individualisme staat de massaliteit van deze ontwikkeling.

Hoe mensen hun vrije tijd indelen hangt van veel factoren af. De hiervoor genoemde maatschappelijke veranderingen hebben grote invloed hierop. Daarnaast hebben factoren als hoeveelheid aan vrije tijd, financiële positie, religie, culturele achtergronden, sociaal leefmilieu en individuele mogelijkheden en beperkingen invloed op de manier waarop iemand zijn vrije tijd indeelt. Dit zijn dan ook zaken waar in dit onderzoek rekening mee wordt gehouden bij het bepalen van de behoefte van de doelgroep op het gebied van vrijetijdsbesteding.

6.2 Vrijetijdsbesteding en welzijn

Het onderzoek 'Babyboomers; de nieuwe ouderen' richt zich op de behoeften aan vrijetijdsbesteding in het kader van welzijn. De manier waarop vrije tijd wordt besteed heeft invloed op het welzijn, het welbevinden van mensen. Vrijetijdsbesteding heeft verschillende functies. Ontspannende activiteiten kunnen een positief effect hebben op de gezondheid. Hierbij gaat het om zowel fysiek als sociaal ontspannende activiteiten. Vrijetijdsactiviteiten kunnen een cognitieve functie hebben. Ook zelfvertrouwen en een positief zelfbeeld kunnen een positief gevolg zijn van activiteiten die in de vrije tijd uitgevoerd worden.

In hoeverre activiteiten ontspanning bieden is natuurlijk zeer persoonsgebonden. Maar om de keuzes voor vrijetijdsbesteding goed in kaart te brengen, kan men deze koppelen aan bepaalde leeftijdsgroepen of generaties. Op deze manier wordt in de welzijnssector vaak het aanbod in vrijetijdsbesteding georganiseerd. Er bestaat bijvoorbeeld een apart aanbod voor kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen. Op deze manier kan men goed rekening houden met de verschillen in mogelijkheden, beperkingen, interesses en behoeften van de leeftijdscategorieën.

6.3 Vrijetijdsbesteding voor ouderen

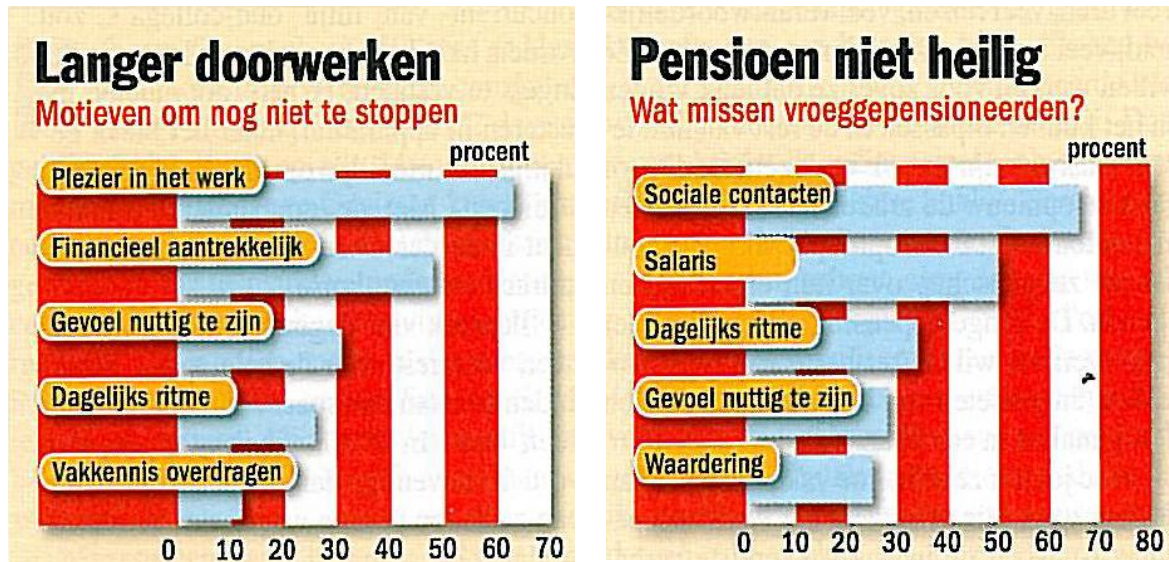
Naast de beïnvloedende factoren die in bovenstaande tekst genoemd worden, zijn leeftijd en levensloop bepalend voor de activiteiten die iemand in zijn vrije tijd uitvoert of uit wil voeren. Ouderen hebben andere voorkeuren in vrijetijdsbesteding dan jongeren. Dit heeft weer te maken met onder andere persoonlijke interesses, overige dagbesteding en wat iemand wil bereiken. Voor jongeren geldt bijvoorbeeld dat vrijetijdsbesteding gericht is op zelfontplooiing. Voor ouderen is dit al minder van belang. Uit onderzoek (Agahi, 2006) blijkt dat de keuze voor vrijetijdsbesteding tevens afhangt van de manier waarop mensen hun vrije tijd vroeger indeelden. In gewoonten en interesses blijken mensen over het algemeen in het ouder worden niet te veranderen.

Vrijetijdsbesteding voor ouderen roept bij veel mensen een beeld op van bejaarden op een bingo-avond of klaverjassend rond een tafel. Wellicht voor mensen in een verzorgingshuis is dit de dagelijkse gang van zaken. Het betreft echter een klein deel van de doelgroep die als ouderen wordt aangeduid. Onder ouderen wordt verstaan: mensen van 65 jaar en ouder. Maar, zoals vaak wordt gezegd, dé oudere bestaat niet. De groep ouderen is zeer divers. Men mag er dan ook vanuit gaan dat de behoefte aan vrijetijdsbesteding niet eenduidig is.

In een bepaald opzicht kan men er vanuit gaan dat ouderen alle vrije tijd van de wereld hebben. Ze werken immers niet meer. Dit betekent inderdaad dat de niet-werkende oudere meer vrije tijd heeft, maar dit mag niet onderschat worden. Zoals uit de eerder gegeven definitie van vrije tijd opgemaakt kan worden, behoort persoonlijke verzorging en het huishouden niet tot vrijetijdsactiviteiten. Hoe ouder iemand wordt, hoe meer tijd dit soort activiteiten doorgaans kosten.

Tevens krijgen ouderen steeds meer te maken met gezondheidsbeperking. Zowel bij henzelf als bij hun partner of mensen om hen heen. Ouderen hebben zelf zorg nodig of zijn de juist degene die de zorg geven. Zij worden mantelzorgers. Van de 2,4 miljoen mantelzorgers in Nederland is 35% ouder dan 55. Personen die niet werken besteden meer tijd aan mantelzorg dan personen die wel werken. Het grootste deel van de 55-plussers verleent mantelzorger aan een ouder of partner. (Bron: CBS) Voor oudere mantelzorgers kan vrije tijd dus schaars zijn.

Bovendien is er nog de overgang van werk naar pensioen waar de jongere ouderen mee te maken krijgen. Dit betekent vaak een grote omschakeling van werk en verplichtingen naar vrije tijd die men naar eigen inzicht kan indelen. Dit laatste blijkt moeilijker dan het lijkt. Men raakt een deel van zijn sociale netwerk en het gevoel van erkenning (voor het werk) kwijt. Dit kan een grote impact hebben. Sociale isolering en een verminderd zelfbeeld liggen op de loer. Onderstaande figuren zijn afkomstig uit een artikel in de Elsevier (juni 2007): 'Het grote genieten', waarin ingegaan wordt op de gevolgen van pensionering en de voordelen van doorwerken.

Bron: Onderzoek 'Werkt grijs door'

Elsevier 2007

Het stoppen met werken blijkt voor veel mensen op den duur toch niet de ideale situatie. Men mist de structuur, sociale contacten, het gevoel nuttig te zijn. Toch scoort ook het financiële plaatje hoog. Vrijwilligerswerk, zo blijkt uit het artikel, is in het begin een goede vervanging voor betaald werk, maar op den duur mist men de financiële waardering die voor het werk gegeven wordt. 'Werken schept genoeg, is goed voor het zelfbeeld en houdt lichaam en geest fit.'³ Voor mensen die stoppen met werken en voor organisaties die vrijetijdsactiviteiten aanbieden is bovenstaande goed om te weten en rekening mee te houden. Het gaat niet alleen om genieten. Het gaat daarnaast om structuur, sociale contacten en het gevoel iets te doen wat nuttig is.

6.4 Vrijetijdsbesteding voor toekomstige ouderen

De manier waarop men zijn vrije tijd invult en indeelt is dus aan veranderingen in de samenleving onderhevig. Daarnaast kan men stellen dat de behoeften aan vrijetijdsbesteding per doelgroep en generatie verschillen. Van de toekomstige ouderen, de babyboomergeneratie, verwacht men andere eisen en behoeften dan van de ouderen van nu (de vooroorlogse- en de stille generatie). Dat heeft alles te maken met de tijd waarin men is opgegroeid en de waarden die men heeft meegekregen en ontwikkeld. (zie hoofdstuk 6: Generaties)

³ Osch, B. van. (2007). Het grote genieten. Elsevier, 9 juni 2007, pp. 56-60.

In 2004 heeft Motivaction in opdracht van de Centraal Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO) een onderzoek gedaan naar de toekomstige ouderen in Nederland. In dit rapport, met de naam 'De babyboomers komen – Ouderenbonden wat nu?'⁴, komt duidelijk naar voren dat de babyboomgeneratie, de toekomstige ouderen, een andere aanpak vraagt van de ouderenorganisaties. Volgens het rapport zijn de babyboomers maatschappelijk betrokken wat tot uiting komt in het doen van vrijwilligerswerk en zich inzetten voor de politiek. Op het gebied van vrijetijdsbesteding gaan de interesses van de babyboomers vooral uit naar activiteiten die te maken hebben met 'hedonisme, technologie, geldzaken, interesse voor het 'vreemde' en reflectie op de maatschappij. Ten aanzien van vrijetijdsbesteding kan de protestgeneratie gekarakteriseerd worden als actief en uithuizig. Veel voorkomende activiteiten zijn onder meer (thuis) klussen, fietstochten maken, sporten en restaurant bezoeken. De actieve en uithuizige vrijetijdsbesteding blijkt ook uit vakantievoorkeuren: relatief vaak het buitenland, culturele vakanties, wandelvakanties en zeilvakanties. Verder onderscheidt de protestgeneratie zich van de vooroorlogse- en stille generatie door hun frequente cultuurbezoek, zoals museumbezoek en het bezoeken van voorstellingen moderne dans, musical en popmuziek.' Uit het onderzoek blijkt dat babyboomers veel waarde hechten aan vrije tijd. Men leeft niet om te werken. In het werk van de babyboomer draait het om zelfontplooiing. Fulltime werken heeft niet de voorkeur. 'De balans tussen werk en vrije tijd wordt goed bewaakt.'

De babyboomgeneratie verschilt veel van de voorgaande generaties. Babyboomers zijn kritisch en mondig. Als ouderen zullen zij een stuk minder volgzzaam zijn dan de ouderen van nu. Zij hebben geleerd voor zichzelf op te komen en laten zich niet de les lezen. Bovendien zijn zij beter ingesteld op de maatschappij zoals zij nu is ingericht. De computer is hen niet vreemd en ze hebben oog voor maatschappelijke ontwikkelingen. De oudere babyboomer is individueeler ingesteld. Er is bij de babyboomers veel meer sprake van vrijwilligerswerk en mantelzorg dan bij de ouderen van nu. Over hun deelname in verenigingen zegt het rapport: 'Men wordt niet zozeer lid van belangenverenigingen uit gewoonte of uit sociale druk ('omdat het zo hoort'), maar omdat men zich persoonlijk verantwoordelijk voelt voor de oplossing van maatschappelijke problemen of omdat men er persoonlijk wat mee opschiet.'

Het rapport geeft verschillende aanbevelingen voor ouderenorganisaties om zich voor te bereiden op de komst van de babyboomgeneratie:

- De babyboomer voelt zich niet oud en dus ook niet aangesproken door de titel 'ouderen'. In plaats daarvan zouden ouderenorganisaties gebruik kunnen maken van de term 'senioren'.
- Om de babyboomers aan te spreken zal het collectieve en vooral het individuele voordeel van deelname aan ouderenorganisaties verduidelijkt moeten worden.
- Om in contact te blijven met de babyboomgeneratie zal openheid (in het aanbod aan activiteiten) en de mogelijkheid tot inspraak belangrijk zijn.
- Babyboomers willen zelf kiezen en ouderenorganisaties zullen daarbij op transparante en adviserende (en dus niet directieve) wijze hun aanbod presenteren.
- Het is voor de babyboomer belangrijk dat hij zelf aan de gang kan. Ouderenorganisatie kunnen hierop inspelen door mensen bij elkaar te brengen en hen de mogelijkheid te geven zelf iets te organiseren. Informaliteit zal hierbij belangrijk zijn.
- Babyboomers staan open voor vrijwilligerswerk, maar zullen hierin gestimuleerd moeten worden zodat zij het maatschappelijk en persoonlijk nut van het werk inzien.

⁴ Motivaction. (2004). De babyboomers komen – Ouderenbonden wat nu?
<http://www.sbonh.nl/download/?noGzip=1&id=3672612>

7. Generaties

Onderzoek naar de behoeften van een bepaalde groep mensen vereist een bepaalde categorisering. Mensen zijn op verschillende manier in groepen te verdelen. Waarom iemand tot een bepaalde categorie behoort, hangt af van de manier waarop men deze indeelt. In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van een verdeling in generaties.

De term 'generatie' kan op verschillende manier gedefinieerd worden. Men kan spreken van generaties in een familie. Dit uit zich in de vorm van een familiestamboom. Het meest gangbare gebruik van de term generatie is wanneer men kijkt naar het geboortjaar. Dit is ook de definitie die in dit onderzoek gehanteerd wordt. Echter is het gebruik van de term generaties in sociologische zin uitgangspunt bij het karakteriseren van de te onderzoeken groep. Dit houdt in dat men niet alleen kijkt naar het geboortjaar, maar vooral naar het tijdsperspectief waarin een bepaalde groep is opgegroeid. Deze opgroeiende periode, tussen het 17^e en 25^e levensjaar, wordt wel de formatieve periode genoemd. Generaties zijn te karakteriseren aan de hand van gebeurtenissen en ontwikkelingen die jongeren in hun formatieve periode meemaken. Gebeurtenissen die jongeren in deze leeftijdsfase meemaken bepalen mede de manier waarop zij later tegen de wereld aankijken. Het gezamenlijk meemaken van een dergelijke (historische) gebeurtenis of situatie en daarmee het ontstaan van gemeenschappelijke kenmerken maakt een groep leeftijdsgenoten tot een generatie. (Mannheim, 1928)

7.1 Generatietypologie

Dit onderzoek richt zich op de babyboomgeneratie. Deze generatie is één van de vijf generaties die de Utrechtse socioloog Henk Becker (1992) in zijn generatietypologie onderscheidt. Achtereenvolgens spreekt hij van de vooroorlogse, de stille, de protest-, de verloren en de pragmatische generatie.

De vooroorlogse generatie (geboren tussen 1915 – 1930) kenmerkt zich door hard werken en spaarzaamheid. Door twee wereldoorlogen en de recessie in de jaren '30 waren het roerige tijden voor deze generatie. En niet te vergeten de ontwikkelingen op technologisch gebied. Bijvoorbeeld de komst van de eerste auto's of de telefoon in huis. Dit had grote gevolgen voor de manier van leven in die tijd. De vooroorlogse generatie wordt ook wel een preutse generatie genoemd. Men leefde traditionele waarden na op het gebied van opvoeding, man-vrouwrelaties en seksualiteit.

Voor de stille generatie (geboren tussen 1930 – 1945) was de Tweede Wereldoorlog, en vooral de periode erna, in grote mate bepalend voor het karakter van deze generatie. In hun jongere jaren maakten ze de wederopbouw na de oorlog mee. Deze generatie moest al vroeg aan het werk. Vrouwen werden ook steeds meer in de arbeidsmarkt toegelaten. Tijd voor opleiding was er daardoor niet. Laagopgeleiden zijn in de meerderheid in de stille generatie. Deze generatie ontleent zijn naam aan het feit dat er redenen en mogelijkheden waren om in opstand te komen, maar dit niet deden.

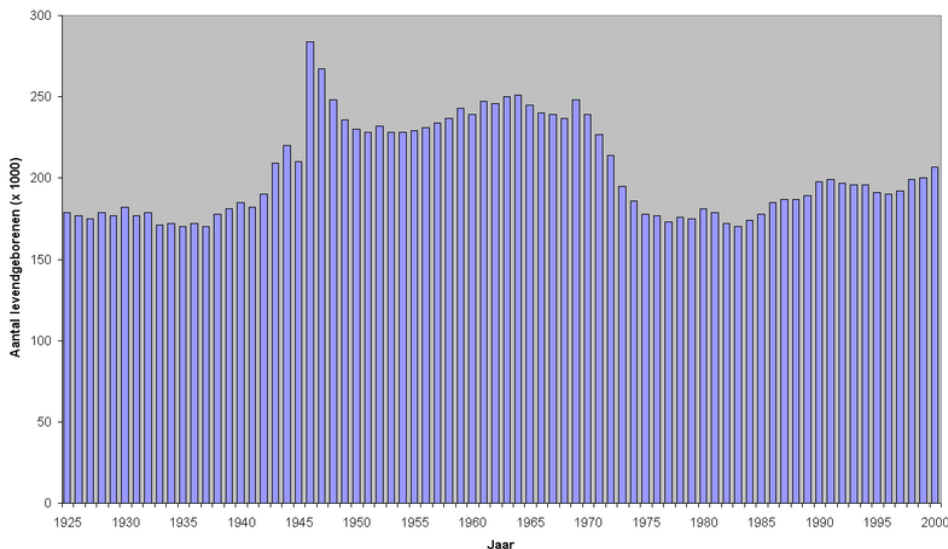
De protestgeneratie daarentegen, ook wel de babyboomgeneratie (geboren tussen 1945 – 1960) genoemd, pakte de kans tot demonstreren met beide handen aan. Deze generatie groeide op in een tijd van economische voorspoed in een land vrij van oorlog. In hun jeugd had de babyboomgeneratie te maken met de sterke verzuiling in de samenleving. Tegen de traditionele waarden die dit met zich meebracht, kwamen de babyboomers in opstand. Leden van de babyboomgeneratie zijn over het algemeen mondig, zelfstandig, goed opgeleid en carrièregericht. Ten opzichte van de voorgaande generaties zijn er grote verschillen in mentaliteit en waardeoriëntatie. Door deze verschillen en haar omvang heeft de babyboomgeneratie veel invloed op de Nederlandse samenleving. Iets waar de verloren generatie (geboren tussen 1960 – 1975) mee te maken krijgt. De zorg die de vergrijzing door de babyboomgeneratie met zich mee brengt, is voor rekening van de verloren generatie. Deze generatie heeft grote werkloosheid meegemaakt tijdens de economische recessie in de jaren '80. Dit weerhield hen er echter niet van te werken en te studeren. Leden van de verloren generatie krijgen eigenschappen toegekend als praktisch, pragmatisch en nuchter.

De pragmatische generatie is de laatste, door Henk Becker beschreven, generatie. Geboren tussen 1975 en 1990, kinderen van de protestgeneratie. De pragmatische generatie staat bekend als betrokken, maar hecht ook veel waarde aan vrijheid, zelfontplooiing en authenticiteit. Opgegroeid met commerciële televisie en internet als steeds belangrijker wordende bron van informatie. Dit laatste is kenmerkend voor iedereen die na 1990 geboren is. Via de media en internet heeft deze nieuwe generatie toegang tot een schat aan informatie. Zij hebben meer kennis en communicatiemethoden tot hun beschikking dan voorgaande generaties. Over het algemeen wordt deze generatie de digitale of de Einstein-generatie genoemd.

7.2 De babyboomgeneratie

De babyboomgeneratie is een veelbesproken generatie. Naar aanleiding van verschillende onderzoeken krijgt zij allerlei eigenschappen en kenmerken toegekend. Aan de hand van essays, artikelen en onderzoeksresultaten proberen we een zo duidelijk mogelijk beeld van de generatie te schetsen. Dit levert een generaliserend beeld op, maar geeft wel de kern van de babyboomgeneratie aan.

Met de term 'babyboom' wordt de geboortegolf aangeduid die vlak na de Tweede Wereldoorlog plaatsvond in het westelijk deel van Europa en in Amerika. Zo ook in Nederland waar het geboortecijfer met name in 1946 en 1947 erg hoog was. In onderstaande figuur is deze stijging duidelijk te zien.

Aantal levendgeborenen in Nederland (Bron: CBS)

De babyboomgeneratie is geboren na de oorlog en de oudere babyboomers hebben als kind een tijd van vrede en wederopbouw meegemaakt. Dankzij de geboortegolf tevens een tijd van overvolle scholen, maar niet te vergeten één van stijgende welvaart. In de jaren '50 trok de economie sterk aan. Er was genoeg werk, men werkte hard en ging steeds beter verdienen. De babyboomers groeiden op in een tijd van materiële welvaart en economische groei. Om deze redenen wordt de babyboomgeneratie wel eens een verwende en luie generatie genoemd. Zij profiteerden van het harde werken van de vooroorlogse generaties.

De jaren '60 kenmerken zich door ontzuiling en het verder ontstaan van de verzorgingsstaat. De religieuze en levensbeschouwelijke zuilen waarin de samenleving verdeeld was en die zorgden voor segmentatie van de bevolking verdwenen langzaam. De media speelde hierin een grote rol omdat zij een belangrijke peiler was in tijden van verzuiling. Door de ontzuiling kon men zich breder gaan oriënteren. Segmentatie van de bevolking vervaagde. Door de economische groei kon de verzorgingsstaat verder ontwikkeld worden wat sociale zekerheid voor iedereen betekende. Wie niet voor zichzelf kon zorgen, kreeg een uitkering.

Er was geld voor de babyboomers om te gaan studeren. Velen hebben hun kans om te studeren aangegrepen. Een kenmerk van deze generatie is dan ook dat ze over het algemeen hoogopgeleid zijn.

Voorals in hun jeugd en in hun tijd als jongvolwassenen (de studententijd) waren het roerige tijden voor de babyboomgeneratie. Taboes moesten verbroken worden. De babyboomers kwamen daartoe in opstand. Zaken als discriminatie, milieu en seksualiteit hadden hun aandacht. De babyboomers protesteerden actief tegen de gevestigde orde. Door deze rebellie in de jaren '60 en '70 wordt de babyboomgeneratie daarom ook wel de 'protestgeneratie' genoemd. Het idealisme en de opstandigheid van een groot deel van de babyboomers heeft grote invloed gehad op de samenleving zoals zij nu is. Op het gebied van onder andere seksualiteit, man-vrouwrelaties, de emancipatie van minderheden en de zorg voor het milieu heeft de babyboomgeneratie voor blijvende veranderingen in de samenleving gezorgd.

7.3 Indeling naar sociaal milieu

In ons vooronderzoek hebben we ons verdiept in de babyboomgeneratie. Bij het definiëren en karakteriseren van deze specifieke generatie hebben we onder andere gebruik gemaakt van de acht sociale milieus waarin de bevolking van Nederland in te delen is. Sociaal milieu zegt iets over de leefstijl en beleavingswereld van een doelgroep. Om een beter beeld te krijgen van de babyboomgeneratie hebben we een milieu-index van de generatie gebruikt. Onderzoeksbureau Motivaction heeft door middel van hun waarden- en leefstijlonderzoek Mentality deze index gemaakt. De milieu-index geeft de sociale milieus binnen de babyboomgeneratie weer. De verticale as staat voor de sociaaleconomische status. De horizontale as is verdeeld in de drie waardeoriëntaties:

- De traditionele waardeoriëntatie, waarin *behouden* de belangrijkste waarde is;
- De moderne waardeoriëntatie, waarin de waarden *bezitten* en *verwennen* belangrijk zijn;
- De postmoderne waardeoriëntatie, waarin het draait om *beleven* en *ontplooiën*.

In een rapport van Habion (2007): 'Het nieuwe ouder worden, het nieuwe wonen' wordt een typering gegeven van de drie waardeoriëntaties.

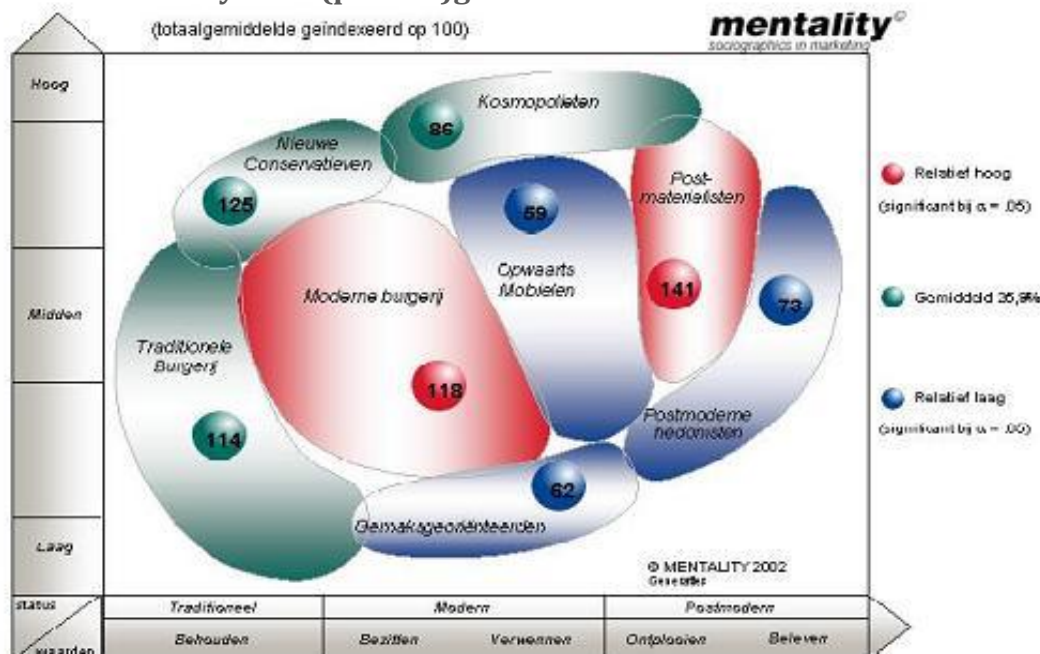
Traditioneel georiënteerd	Modern georiënteerd	Postmodern georiënteerd
- 17% heeft geen kinderen - Lokaal georiënteerd - Vaker in landelijke gebieden - Sociale contacten in directe omgeving - Voor zorg bij voorkeur terugvallen op kinderen en familie	- 37% heeft geen kinderen - Suburbane woonomgeving - Minder gericht op vitaliteit en gezondheid - Comfort - Nog niet bezig met hulpvraag	- 43% heeft geen kinderen - Zowel sterk stedelijk als zeer landelijke woonomgeving - Sterk gericht op vitaliteit en gezondheid - Zorgvraag zelf regelen (autonomie) met eigen netwerk

Bron: Habion (2007), Rapport: 'Het nieuwe ouder worden, het nieuwe wonen'.

De acht sociale milieus:

- **Traditionele burgerij**
De moralistische, plichtsgetrouwe en op de status-quo gerichte burgerij die vasthoudt aan tradities en materiële bezittingen.
- **Gemaksgeoriënteerden**
De impulsieve en passieve consument die in de eerste plaats streeft naar een onbezorgd, plezierig en comfortabel leven.
- **Moderne burgerij**
De conformistische, statusgevoelige burgerij die het evenwicht zoekt tussen traditie en moderne waarden als consumeren en genieten.
- **Nieuwe conservatieven**
De liberaal-conservatieve maatschappelijke bovenlaag die alle ruimte wil geven aan technologische ontwikkeling, maar zich verzet tegen sociale en culturele vernieuwing.
- **Kosmopolieten**
De open en kritische wereldburgers die postmoderne waarden als ontplooiën en beleven integreren met moderne waarden als maatschappelijk succes, materialisme en genieten.
- **Opwaarts mobilen**
De carrièregerichte individualisten met een uitgesproken fascinatie voor sociale status, nieuwe technologie, risico en spanning.
- **Postmaterialisten**
De maatschappijkritische idealisten die zichzelf willen ontplooiën, stelling nemen tegen sociaal onrecht en opkomen voor het milieu.
- **Postmoderne hedonisten**
De pioniers van de beleveniscultuur, waarin experiment en het breken met morele en sociale conventies doelen op zichzelf zijn geworden.⁵

Milieu-index babyboom(protest)generatie

Bron: Mentality, sociographics in marketing.

⁵ http://www.motivaction.nl/159/Segmentatie/Mentality_tm/Mentality_tm/d:140/Sociale-Milieus/

De babyboomgeneratie kent een grote diversiteit wat betreft de genoemde sociale milieus. Dit is in de milieu-index goed te zien. 25,9% van de Nederlanders behoort tot de protestgeneratie. Leden van de protestgeneratie zijn sterk oververtegenwoordigd onder de postmaterialisten.⁶ De babyboomgeneratie is daarnaast terug te vinden in de moderne en traditionele burgerij. Van traditionele tot wereldburgers. Van conformisten tot idealisten. Ze zijn allemaal terug te vinden in de babyboomgeneratie, maar volgens de milieu-index van Mentality kunnen we de gemiddelde babyboomer de stempel postmaterialist geven.

Het is dus moeilijk, zo niet onmogelijk een eenduidig beeld te vormen van deze omvangrijke groep. Toch doen we een poging. Want de babyboomers zijn in dezelfde tijdsgeest opgegroeid. In hun formatieve periode hebben zij bepaalde gebeurtenissen en ontwikkelingen meegemaakt die hen deels hebben gevormd tot de mensen die het nu zijn. Hun ideeën, meningen, behoeften, hun kijk op het leven en de manier waarop ze die invulling geven zijn voor een deel terug te voeren naar de tijd waarin zij zijn opgegroeid. De babyboomgeneratie staat erom bekend belangrijke veranderingen in de samenleving te hebben meegemaakt en zelfs te hebben veroorzaakt.

7.4 De culturele revolutie

In de jaren '60 kwam vanuit Amerika een gevoel van protest overwaaien. De gemiddelde babyboomer, dan in zijn tienerjaren, neemt dit gevoel over en begint zich te verzetten tegen de traditionele waarden en normen die dan in ons land gelden. De babyboomgeneratie maakte een start met de democratisering in Nederland. Niet alleen op universiteiten, maar langzamerhand ook bij bedrijven, in de gezondheidszorg en bij overheidsinstellingen kwam men in actie om democratie in de organisaties te creëren. Niet alleen de directie, maar ook de gewone mens (studenten, arbeiders) kreeg het recht mee te beslissen over de koers die een organisatie ging varen.

De babyboomgeneratie heeft dankzij haar houding van verzet en het protesteren tegen de gevestigde orde de cultuur in onze samenleving veranderd. Zij was verantwoordelijk voor de zogenaamde culturele revolutie in de jaren '60 en '70. Het verzet vond op allerlei manieren plaats. Zo ontstond er een kenmerkend beeld van jongeren en jongvolwassenen in wijde-pijpenbroeken en met lang haar. De babyboomer was milieubewust, zorgde goed voor zichzelf en wilde vooral vrij zijn. Niet doen wat van je verwacht wordt, maar doen wat je zelf wil. In zijn boek 'Generaties en hun kansen' schrijft Henk Becker over de babyboomgeneratie tijdens de jaren '60 en '70: 'Een krachtige nieuwe generatie probeert als regel om op het gebied van waarden en normen schoon schip te maken. Kenmerkend voor de mentaliteit van de generatie is een nadruk op het recht van elk individu om zijn eigen mogelijkheden te ontwikkelen.' Kortom, een generatie met idealen.

7.5 De babyboomgeneratie en de toekomst

De eerste babyboomers in Nederland zijn al met pensioen. Over tien jaar zal dit aantal flink gestegen zijn. Dit brengt de nodige financiële gevolgen met zich mee voor de samenleving. Daarbij druppelt de babyboomgeneratie de komende jaren langzaam binnen in het werkveld van de ouderenzorg. Net als ieder andere generatie hebben ook de babyboomers hun eigen wensen, eisen en behoeften ten aanzien van deze zorg en dienstverlening. Door de complexiteit van de generatie babyboomers is het voor organisaties gericht op zorg en welzijn voor ouderen moeilijk een inschatting te maken van de hulpvraag van deze 'nieuwe ouderen'.

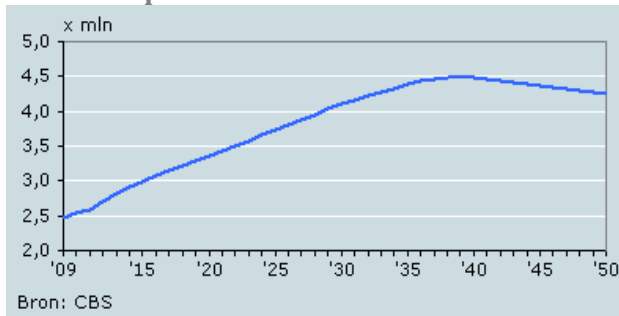
Er zijn onderzoeken gedaan naar de verschillen en overeenkomsten tussen generaties. Tevens is de babyboomgeneratie door onderzoeksbureaus en veelal door sociologen onder de loep genomen. Naar aanleiding van deze onderzoeken mag men verwachten dat de babyboomgeneratie anders oud wordt dan voorgaande generaties.

⁶ <http://www.zilverenkracht.nl/Zilverenkracht/Docs/Motivaction%20Wensen%20van%20de%20babyboomgeneratie.pdf>

De ouderen van nu zijn van de vooroorlogse en de stille generatie. Deze kunnen we voor een groot deel in de categorie traditioneel georiënteerden plaatsen. Vergeleken met de babyboomers zijn de ouderen van nu minder vitaal en hun wereld (sociale contacten) is kleiner. Tevens zijn deze ouderen niet zo met zelfontwikkeling bezig als de babyboomers. De ouderen van nu laten niet echt van zich horen. Ze zijn het over het algemeen niet gewend om voor zichzelf op te komen en laten zich makkelijker leven. Een groot deel van de babyboomers zullen als 'nieuwe ouderen' veel mondiger zijn. Autonom en onafhankelijk ingestelde ouderen. De babyboomgeneratie staat kritisch in het leven en wil beslissingen graag in eigen hand houden. Voor hiërarchische machts- en omgangsvormen bestaat weinig respect. Mede door hun aantal, hun vermogen en vitale leefstijl (deze generatie voelt zich niet oud) zal de babyboomgeneratie zich, ook op hogere leeftijd, doen gelden.⁷

In een essay naar aanleiding van het onderzoek 'De geraniums voorbij; ouderen, vrije tijd en mobiliteit in 2030'⁸ wordt een voorspelling gedaan wat betreft de positie van ouderen in 2030. In 2030 bestaat de groep ouderen voor een groot deel uit babyboomers. Volgens het onderzoek uit 2000 zullen er in 2040 zo'n 4 miljoen 65-plussers zijn. Dit staat tegenover de 2,5 miljoen 65-plussers die Nederland vandaag de dag telt. Een behoorlijke stijging, maar niet verwonderlijk. Die enorme groep babyboomers valt tegen die tijd onder de categorie 65-plussers.

Aantal 65-plussers

In het essay met de titel 'Ouderen in 2030; actief in werk en vrije tijd'⁹ wordt vastgesteld dat ouderen in 2030 tot hun 70^e of 75^e zullen doorwerken. Dit wordt vanuit een positieve kant bekeken. Ten eerste omdat de arbeidsmarkt om mensen vraagt en ten tweede omdat het voor ouderen goed is om actief te blijven en hun bijdrage aan de maatschappij te kunnen blijven leveren. Het zal echter gaan om deeltijdwerk wat betekent dat de toekomstige oudere veel vrije tijd heeft. Door de toegenomen welvaart zal men meer tijd en geld overhebben voor hun vrijetijdsbesteding. Jan Bletz, schrijver van het essay, stelt het volgende: 'De toegenomen zelfstandigheid komt tot uiting in een actievere leefstijl; ouderen besteden hierdoor meer tijd buitenshuis, participeren meer in het vrijwilligerswerk en doen vaker aan sport dan vroeger. In combinatie met de behoefte aan sociale participatie en collectivisme stijgt het aantal ouderen dat actief lid is van een (wijk)vereniging of hobbyclub aanzienlijk. Naast vrijetijdsbesteding in de buurt, zal een belangrijk deel van de ouderen in Nederland en de omliggende landen op zoek gaan naar rust en groen, zolang dit maar goed (en binnen een dag) bereikbaar is met het openbaar vervoer. Korte dagtripjes naar steden of natuurgebieden zijn de voornaamste invullingen van een vrije dag.'¹⁰ Zodra deze groep ouderen met pensioen gaat, zal bij hen op het gebied van vrijetijdsbesteding niet veel veranderen. Men zorgt zelf voor een actief leven waarin aan alle behoeften aan vrijetijdsbesteding wordt voldaan.

⁷ <http://www.secondsight.nl/page/7683/nl>

⁸ Dijst, M.J. & Spit & Zandee (red). (1999). *De geraniums voorbij – Ouderen, vrije tijd en mobiliteit in 2030*. Connekt, Kenniscentrum Verkeer en vervoer.

⁹ <http://www.secondsight.nl/page/5674/nl>

¹⁰ <http://www.secondsight.nl/page/5674/nl>

Praktijkonderzoek

8. Respons

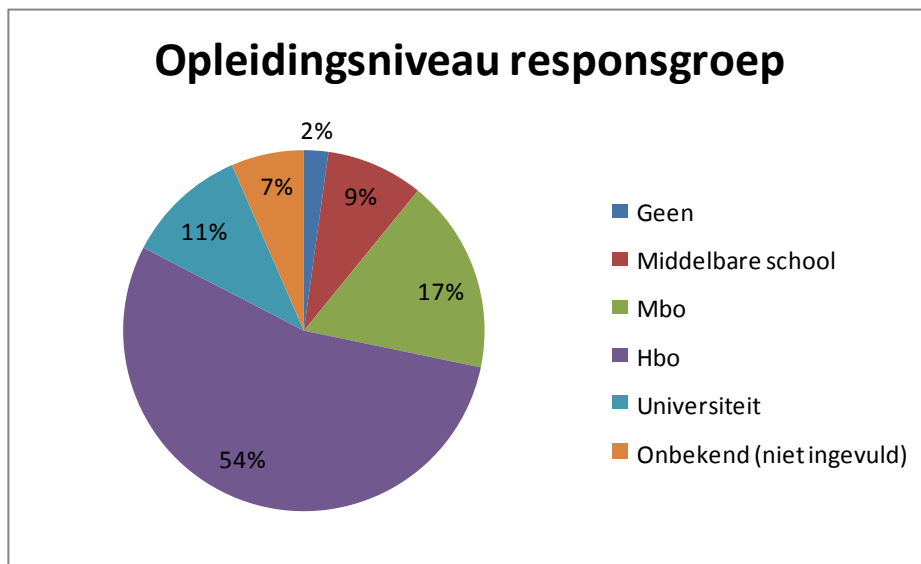
De brief met uitnodiging voor het onderzoek is verstuurd naar 600 Zwollenaren geboren tussen 1949 en 1954. Zij wonen in de wijken Assendorp en Berkum. Onbekend is hoeveel uitnodigingen naar elke wijk verstuurd zijn.

Van de 600 verstuurde uitnodigingen kregen we 46 antwoordstrookjes terug waarop men aangaf deel te willen nemen aan het onderzoek; 26 uit Assendorp en 20 uit Berkum. Dit is een respons van 7,6%, wat redelijk laag is.

In het selecteren van deelnemers voor ons onderzoek wilden we qua opleiding en inkomen een gemêleerde groep samenstellen. Hoewel we maar twaalf interviews nodig hadden voor ons onderzoek waren we dankzij de lage respons beperkt in het maken van een goede selectie van deelnemers.

Opleidingsniveau

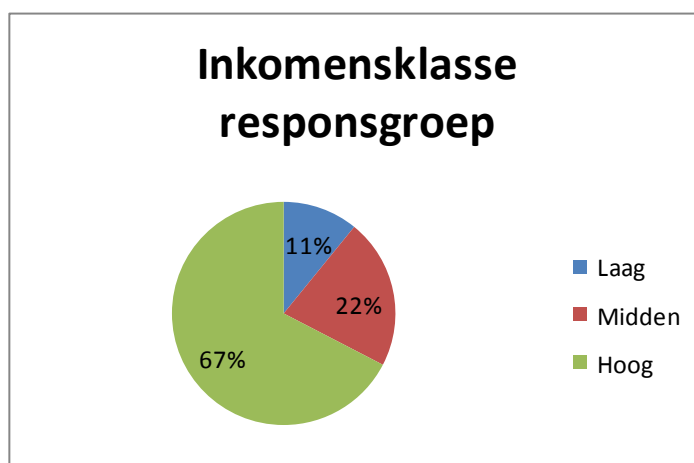
In onderstaande diagram staat weergegeven hoeveel mensen met welk opleidingsniveau zich voor het onderzoek hebben opgegeven. Te zien is dat meer dan de helft hoogopgeleid (Hbo of hoger) is.

Inkomensklasse

Onderstaande diagram geeft de inkomensklasse weer van de mensen die zich hebben opgegeven voor het onderzoek. Meer dan de helft van de mensen die zich heeft opgegeven, heeft een hoog inkomen wat uitkomt op een bruto maandinkomen boven de €2300. Voor de overige inkomensklassen geldt:

- Laag is een bruto maandinkomen tot € 1800
- Midden is een bruto maandinkomen tussen de €1800 en €2310.

9. Resultaten interviews

9.1 Persoonlijke situatie

We hebben twaalf mensen geïnterviewd in de leeftijd van 58 en 59 jaar. Zeven vrouwen en vijf mannen hebben ons te woord gestaan.

Zes mensen zijn alleenstaand, waarvan vier vrouwen. Eén van deze vrouwen heeft een thuiswonende zoon. Vijf ondervraagden (drie mannen, twee vrouwen) hebben een tweepersoonshuishouden met hun partner.

Zeven van de ondervraagden hebben één of meer kinderen.

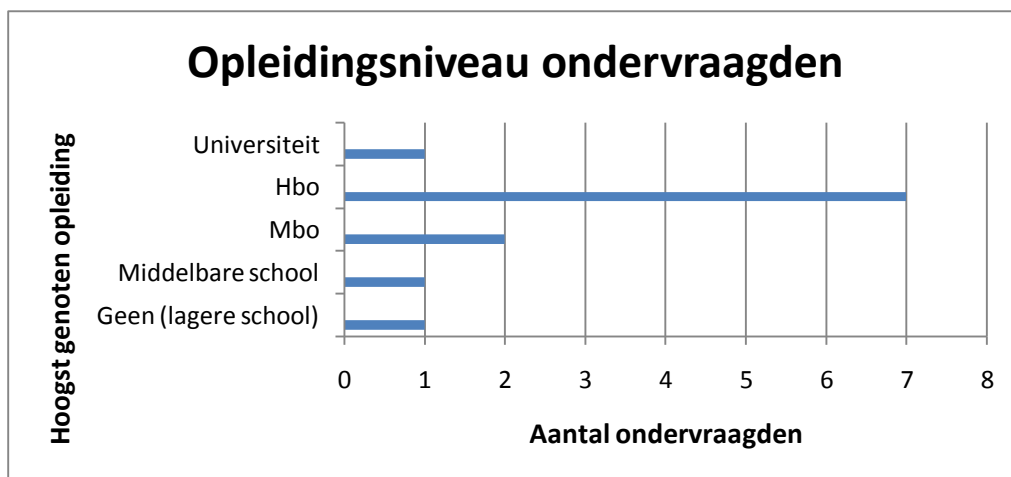
Religie

De meerderheid van de ondervraagden, 7 van de 12, zegt geen religie te hebben. Van de overige vijf ondervraagden gaan drie regelmatig naar de kerk. Twee ondervraagden geven aan wel te geloven, maar hier ze gaan niet meer naar de kerk. Voor hen is religie iets waaraan zij zelf invulling geven.

9.2 Werk en opleiding

Opleidingsniveau

In onderstaande tabel is het opleidingsniveau, aan de hand van de hoogst genoten opleiding, van de ondervraagden weergegeven. Te zien is dat de meerderheid van de ondervraagden hoger opgeleid is.

Extra cursussen/opleidingen

Van de groep hoger opgeleiden (Hbo of hoger) heeft de meerderheid (6 van de 8) na hun opleiding en/of tijdens hun werkjaren (werkgerelateerde) cursussen en opleidingen gevolgd.

Van de lager en gemiddeld opgeleiden geeft één mevrouw aan dat zij tijdens haar werkjaren verder heeft geleerd door middel van cursussen en opleidingen.

De meerderheid (7 van de 12) van de ondervraagden heeft zich na zijn/haar opleiding en tijdens de werkjaren verder ontwikkelt door cursussen en opleidingen te volgen.

Vrijwilligerswerk

Elf van de twaalf ondervraagden geven aan wel eens of regelmatig vrijwilligerswerk te doen. Voor de overige ondervraagde is het zo dat hij geen tijd heeft voor vrijwilligerswerk vanwege zijn fulltimebaan. Voor alle ondervraagden geldt dat zij graag vrijwilligerswerk willen (blijven) doen als zij met pensioen zijn.

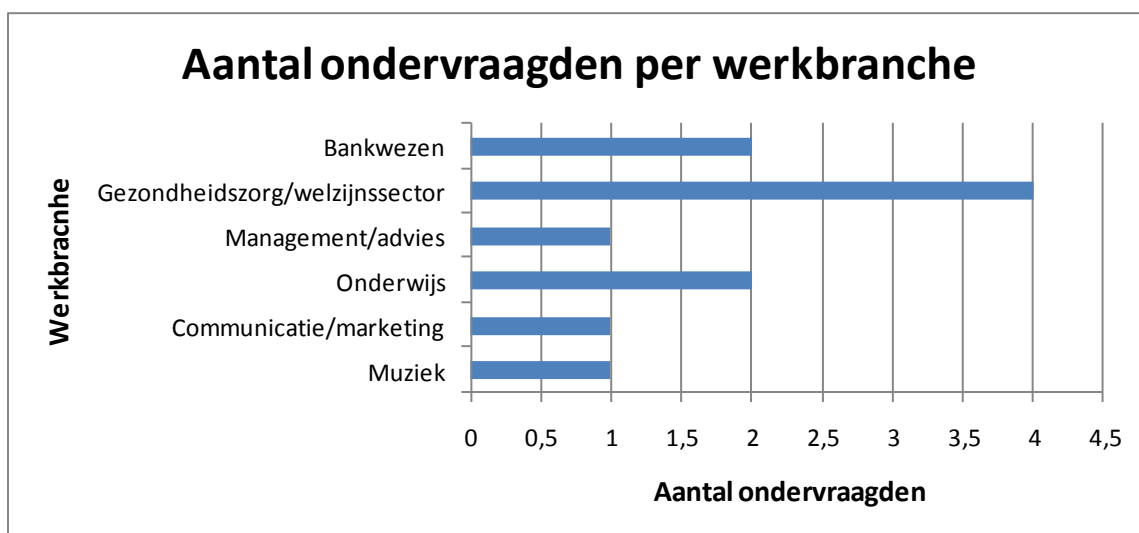
Drie mannen geven aan bestuursfuncties te hebben als vrijwilligerswerk. De overige ondervraagden doen vrijwilligerswerk in de vorm van welzijnswerk, zoals lesgeven, cursussen geven, ouderen/gehandicapten helpen en slachtofferhulp. Drie van hen doen dit vanuit de kerk.

Werkervaring

Van de twaalf ondervraagden zijn vijf mensen nu fulltime (4 tot 5 dagen in de week) aan het werk. De rest heeft geen vaste baan wat betekent dat ze freelance werken of vrijwilligerswerk doen. Geen van hen doet noch werk, noch vrijwilligerswerk. In acht interviews komt naar voren dat men graag uitdaging ervaart in de opleidingen en het werk dat zij doen.

Elf van de twaalf ondervraagden hebben werkervaring in een bepaalde werkbranche.

Onderstaande figuur laat zien hoeveel ondervraagden in elke werkbranche werken of gewerkt hebben.

Van de zeven ondervraagden zonder vaste baan hebben twee er minimaal 20 arbeidsjaren op zitten. De overige ondervraagden zonder vaste baan hebben meer dan 20 jaar niet meer gewerkt.

Van de zeven ondervraagden zonder vaste baan zijn vijf mensen geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt. De overige twee zijn vrouwen die lange tijd voor hun man zorgen of gezorgd hebben en om deze reden geen vast werk hebben.

Inkomen

Onderstaande figuur geeft de hoogte van het inkomen en de inkomensvorm van de ondervraagden weer.

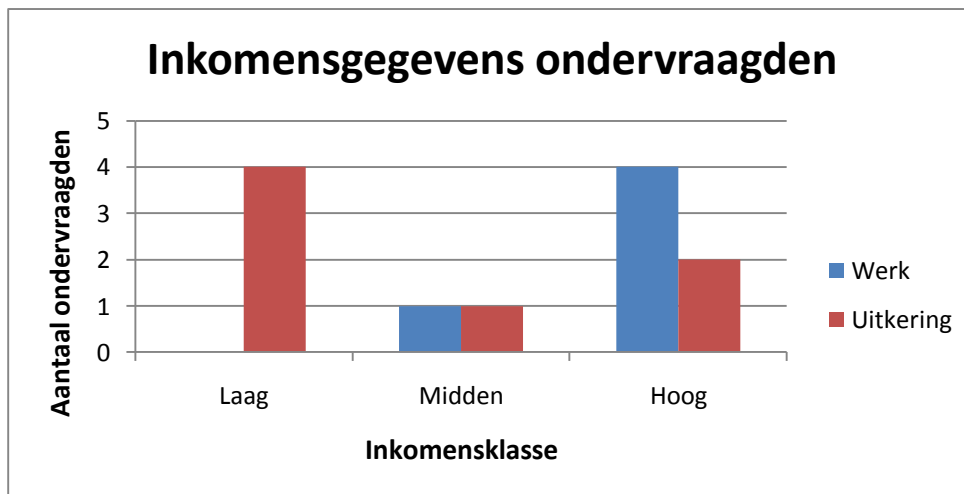
Bij het vaststellen van de inkomensvorm wordt uitgegaan van de hoogste vorm van inkomen. Sommige ondervraagden hebben (freelance)werk, maar hebben een uitkering als hoogste inkomensvorm. De inkomensvormen zijn:

■ Werk (loon/salaris)

■ Uitkering (WAO, weduwenuitkering, Wajong-uitkering of bijstandsuitkering)

De groep ondervraagden zijn in drie inkomensklassen ingedeeld. De inkomensklassen zijn:

- Laag: bruto maandinkomen tot €1800
- Midden: bruto maandinkomen van €1800 tot €2310
- Hoog: bruto maandinkomen vanaf €2310

Ervaringen studietijd en werkjaren

Het merendeel (8) van de ondervraagden heeft de studietijd als prettig ervaren. Ook de tijd waarin zij gewerkt hebben, was voor hen een prettige en leuke periode. Twee ondervraagden hebben hun studietijd als minder prettig ervaren. Zij geven aan hun werkjaren ook als druk en hectisch te hebben ervaren. Voor de overige ondervraagden was de vraag over de studietijd en werkjaren niet van toepassing.

De pensioengrens

Over het doorwerken na hun 65^e zijn zeven van de twaalf ondervraagden het erover eens dat zij dit, zo mogelijk, graag zouden willen. Voor drie van de twaalf ondervraagden was het moeilijk hier antwoord op te geven, omdat doorwerken in hun situatie niet van toepassing is. Twee ondervraagden geven aan graag met pensioen te gaan. Zij hebben beide al een datum waarop ze met pensioen gaan, beide vóór hun 65^e, en ze zouden dit niet graag uit willen stellen.

9.3 Vrijtijdsbesteding

In dit hoofdstuk wordt de vrijtijdsbesteding van de ondervraagden uit een gezet aan de hand van een aantal belangrijke elementen binnen de vrije tijd. Allereerst de hoeveelheid vrije tijd de ondervraagde ervaart en de financiële beperkingen. Daarnaast de activiteiten in de vrije tijd van dit moment; vinden deze plaats bij verenigingen, stichtingen en zijn deze spannend of juist ontspannend?

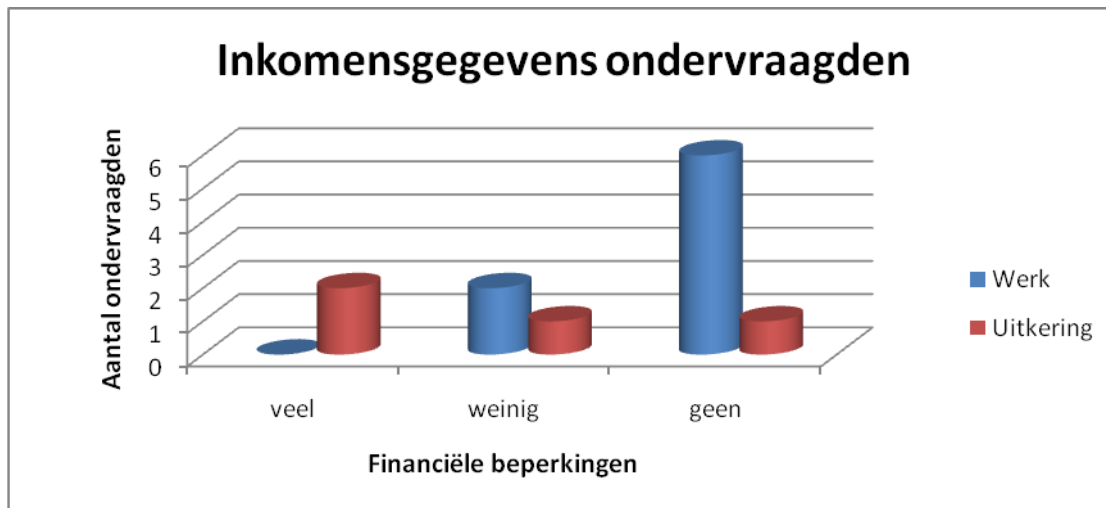
Veel of weinig vrije tijd

We hebben in totaal twaalf diepte-interviews afgenomen. Daarvan waren er vijf mensen die in het interview hebben aangegeven dat ze een fulltime baan (4 tot 5 dagen per week) hebben. Deze mensen hadden meestal ook te weinig vrije tijd om alles te kunnen doen wat ze zouden willen in hun vrije tijd. Ze geven aan dat ze keuzes moeten maken in de activiteiten die ze uitvoeren in hun vrije tijd. Bij deze groep zijn er dan ook veel hobby's genoemd waar de ondervraagde op dit moment niet aan toe komen, maar in de toekomst wel graag zouden willen doen. (zie hoofdstuk ouder worden en toekomst).

Van de andere zeven ondervraagden was er één persoon die geen fulltime baan had, maar wel te weinig vrije tijd ervaart. Dit wordt veroorzaakt door de ziekte van haar man. Een andere ondervraagde heeft dit ook jaren meegemaakt, haar man is drie maanden geleden overleden. Dit heeft haar situatie erg veranderd. De andere vijf overgebleven ondervraagde geven allen aan genoeg vrije tijd te ervaren op dit moment.

Financiële beperkingen

We hebben personen geïnterviewd uit variabele inkomensklassen (zie hoofdstuk 'werk en opleiding'). Op deze manier hebben wij een segmentatie onder de ondervraagden toegepast. Toch zegt inkomensklasse niet alles over de financiële beperkingen die een persoon ervaart. Financiële beperkingen ervaren kan door verschillende factoren ontstaan, o.a. hoeveel vrije tijd en soorten/hoeveelheid hobby's van de ondervraagde. Televisie kijken in de vrije tijd is meestal goedkoper dan een partijtje tennissen. We hebben de verhouding tussen inkomensklasse en de financiële beperkingen in een grafiek gezet om de verhouding tussen beiden te zien.

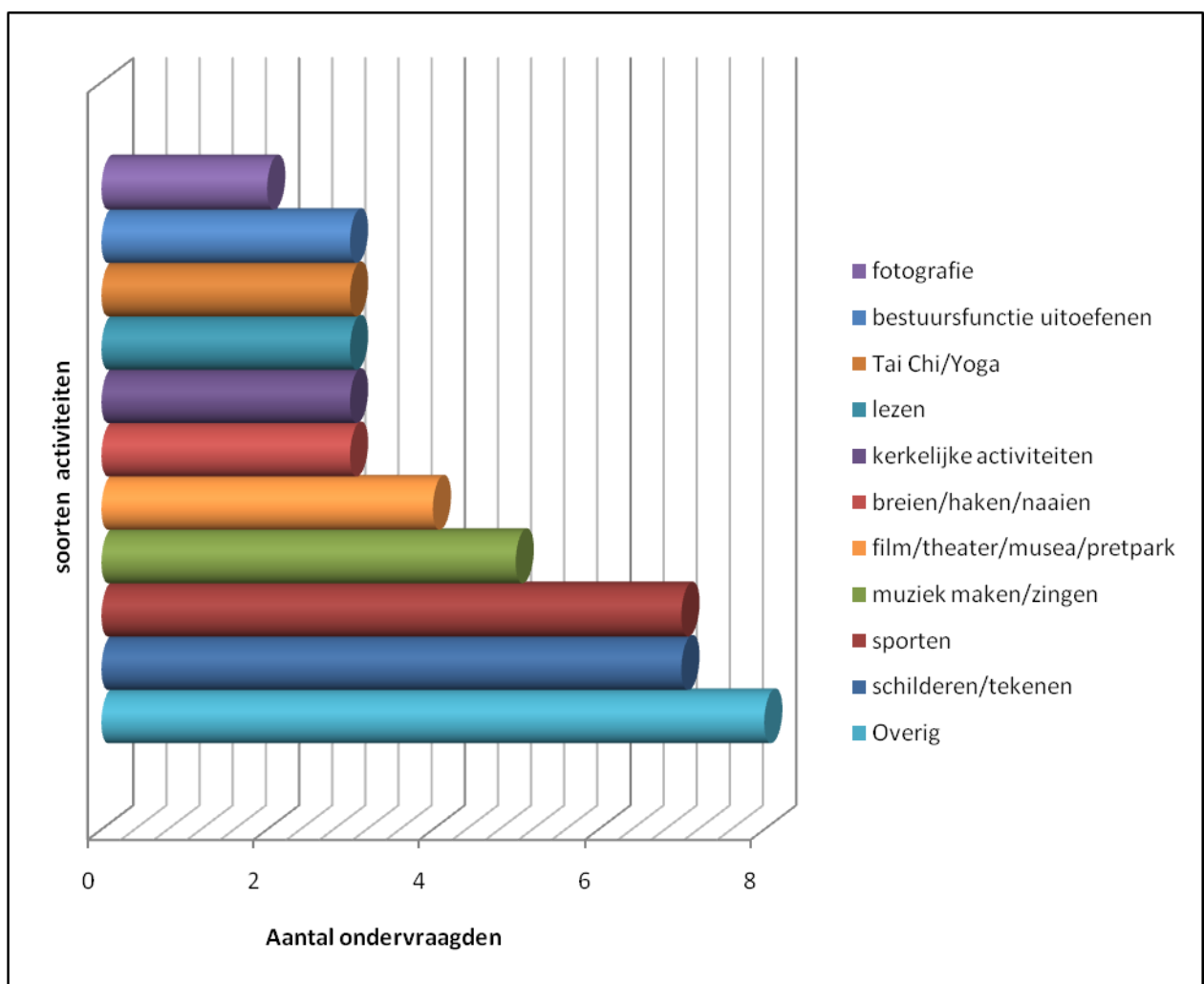

Activiteiten in vrije tijd

We hebben de ondervraagden voorgelegd welke activiteiten ze op dit moment het liefst doen in hun vrije tijd. Er waren best veel ondervraagden die aan hebben gegeven dat er activiteiten zijn die ze graag zouden willen doen, maar op dit moment komen ze niet aan deze activiteiten toe. Dit waren vooral de ondervraagden die een fulltime baan hebben. Er is één persoon die aangeeft dat zijn werk zijn hobby is.

Daarnaast zijn er een aantal ondervraagden die wel genoeg vrije tijd ervaren, maar op een andere manier beperkingen ervaren, waardoor zij niet alles kunnen doen wat ze graag zouden willen. Vier ondervraagden hebben lichamelijke beperkingen waardoor ze niet alles kunnen doen in hun vrije tijd wat ze zouden willen. Er zijn ook vier (waarvan een mevrouw waar de partner net is verleden) die hun thuissituatie als een beperking in hun vrije tijd ervaren. Zoals een zieke partner waardoor ze veel thuis moeten zijn.

De activiteiten die de ondervraagden in hun vrije tijd graag doen, zijn erg uiteenlopend. De meest genoemde activiteiten worden in de onderstaande grafiek weergegeven.

Grafiek: activiteiten ondervraagden in vrije tijd.

Er zijn ook een aantal activiteiten die tijdens de interviews maar een enkele keer zijn genoemd. Deze activiteiten zijn in de grafiek als Overig aangegeven. De activiteiten die onder de kopje 'Overig' zijn aangegeven: Kaarten maken, modelspoorwegen, bridges, koken, schaken, tuinieren, vissen en puzzelen.

Wat opvalt in de resultaten is dat de ondervraagden die bestuursfuncties uitoefenen allen mannen zijn. Verder is er weinig verschil tussen mannen en vrouwen in de vrijetijdsbesteding, behalve dan dat mannen niet breien en haken. Sporten, schilderen en tekenen zijn het meest populair bij de ondervraagden op dit moment.

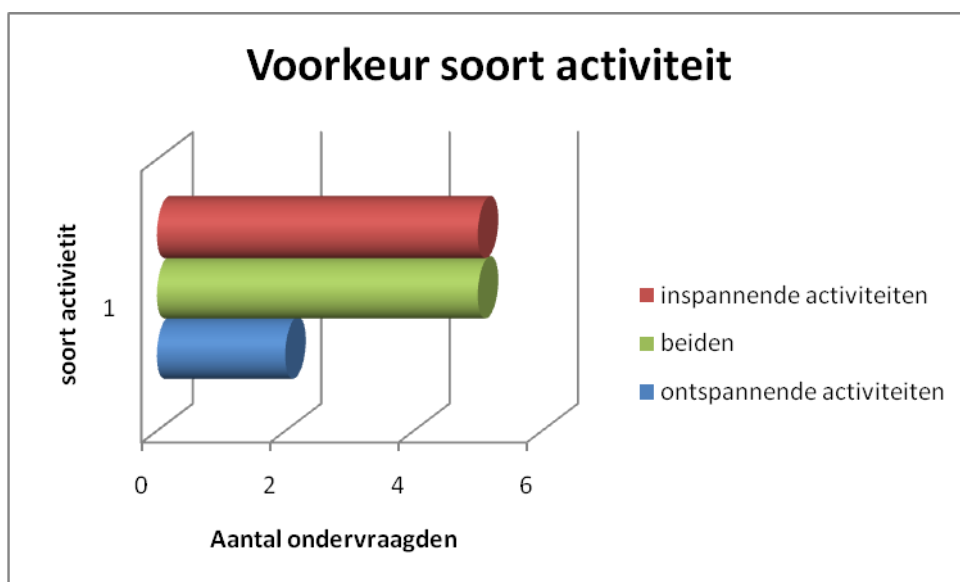
Vakantie

De ondervraagden houden bijna allemaal van vakantie. De meesten van de ondervraagden, acht personen, gaan regelmatig op vakantie. Er waren twee personen die hebben aangegeven dat ze nooit op vakantie zijn geweest. In het ene geval was de behoefte er niet van een van de partners. Deze partner is overleden en mevrouw gaf in het interview aan dat ze in de toekomst graag een keer écht op vakantie zou willen gaan. In het andere geval zijn er geen financiële middelen voor en geen behoefte van de ondervraagden. Twee van de ondervraagden gaan vaak op vakantie (meer dan 4x per jaar). De ondervraagden die aangeven dat ze graag op vakantie gaan, willen in de toekomst, wanneer de mogelijkheid zich voor doet, dit uitbreiden.

Inspanning of ontspanning

Vrije tijd kan inspanning of ontspanning betekenen. De ene persoon geeft de voorkeur aan ontspanning, terwijl de andere liever een inspannende activiteit in zijn vrije tijd doet. Of een persoon een de voorkeur geeft aan inspannende of ontspannende activiteit in zijn vrije tijd doet, is sterk bepalend voor de keuze van de activiteit. Bijvoorbeeld een persoon die de voorkeur geeft aan ontspanning gaat eerder een boek lezen dan een sportactiviteit.

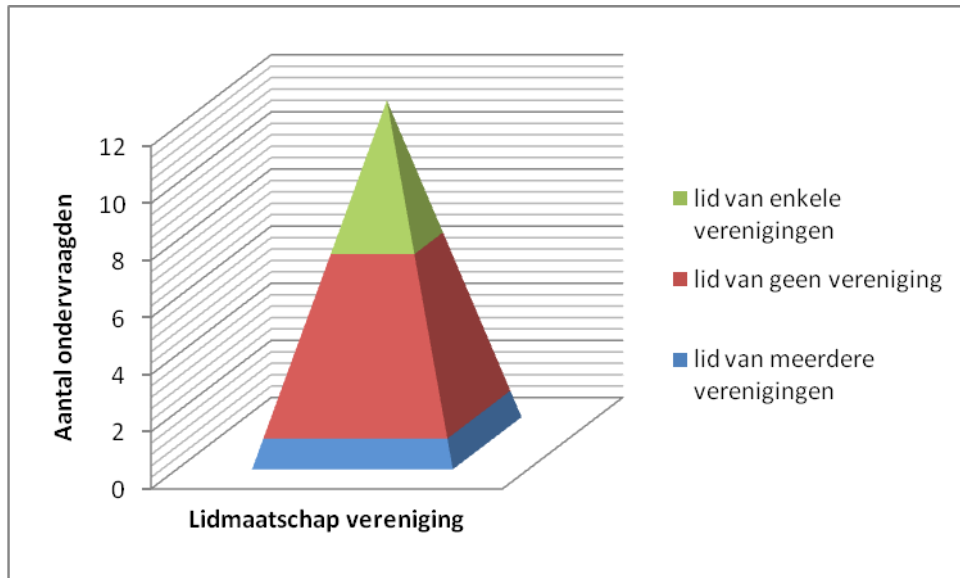
De ondervraagden hebben hun voorkeur aangegeven. Veelvuldig kwam er ook in naar voren dat een persoon graag beiden soorten activiteiten doet in zijn vrije tijd.

Grafiek: voorkeur inspannende of ontspannende activiteit ondervraagden.

Lidmaatschap vereniging

Op dit moment is een lidmaatschap van een vereniging niet erg populair bij de ondervraagden. Er zijn er wel een aantal die actief zijn in een stichting, zoals een kerk of een hulporganisatie. Sommigen geven aan wel lid te zijn geweest in het verleden, maar op dit moment geen ruimte te ervaren om lid te zijn. Bijvoorbeeld bij een sportvereniging. Deze mensen geven ook aan dit weer op te willen pakken, als zij met pensioen gaan. Zes van de twaalf ondervraagden hebben op dit moment geen enkel lidmaatschap van een vereniging, de andere zes wel van een of meerdere verenigingen.

Grafiek: lidmaatschap vereniging ondervraagden.

9.4 Ouder worden en de toekomst

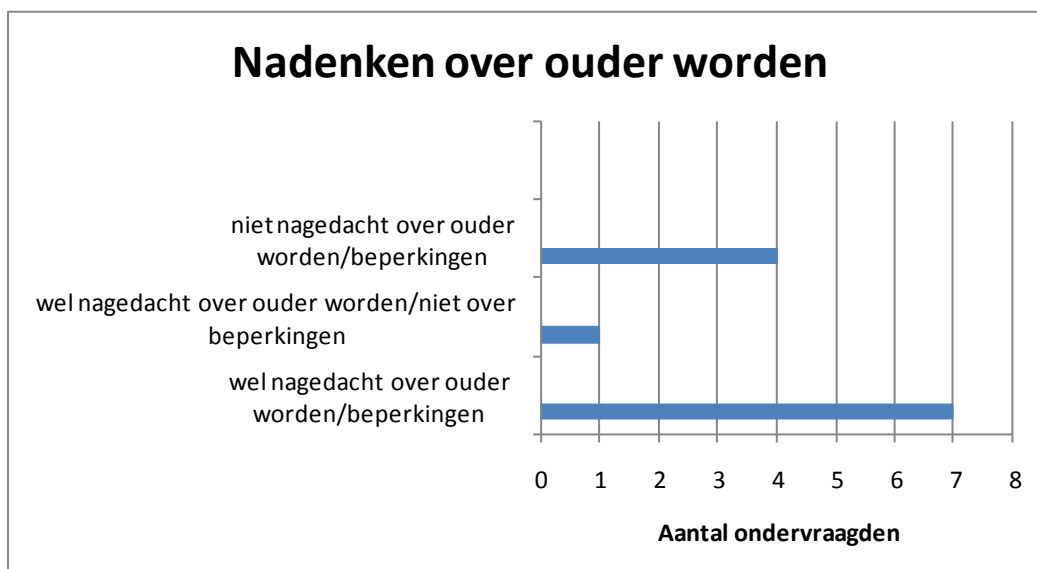
In dit hoofdstuk worden de resultaten uiteengezet over ouder worden en de toekomst. Allereerst hebben wij in deze twaalf diepte-interviews een beeld proberen te krijgen of de ondervraagden hebben nagedacht over het ouder worden en de eventuele mentale of fysieke beperkingen die dit met zich mee zou kunnen dragen.

Nadenken over ouder worden

We hebben de vraag voorgelegd aan de twaalf personen, of zij al hebben nagedacht over het begrip ouder worden. Ook wilde we graag weten of mensen bij het nadenken over ouder worden, ook nadenken wat ze zouden gaan doen, wanneer er fysieke en mentale beperkingen zich zouden voordoen.

Op deze vraag kwam vooral naar voren dat de meeste 'babyboomers' die deelnemen aan dit interviews of juist al wel erg veel hebben nagedacht over de toekomst en het ouder worden, of juist liever helemaal niet willen nadenken over de toekomst.

Maar de meeste ondervraagden hebben wel nagedacht over de toekomst en het ouder worden. Een mevrouw heeft al een gelijkvloerse woning gekocht. Dit met het vooruitzicht dat ze daar kan blijven wonen als zij of haar man minder mobiel zou worden. Een meneer heeft al wel nadacht over het ouder worden en de toekomst, maar nog geen idee had wat hij zou gaan doen als hij in de toekomst lichamelijke of geestelijke beperkingen zou krijgen. Van de vier ondervraagden die hebben aangegeven niet na te denken over de toekomst en het ouder worden, zijn er drie mannen. De mevrouw die aan heeft gegeven dat zij liever niet over de toekomst en de eventuele beperkingen nadenkt, zit zelf al jaren in een rolstoel.

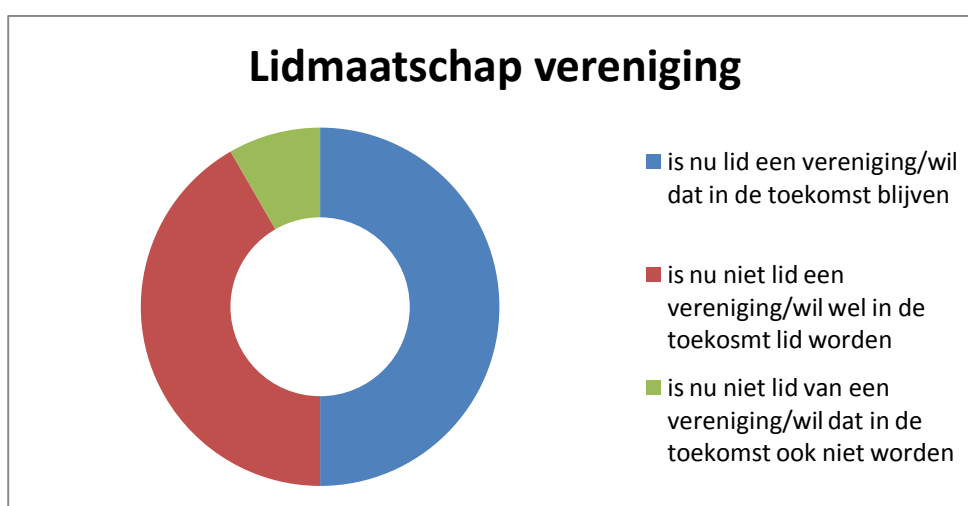

Drie van de twaalf ondervraagden hebben in het gesprek heel duidelijk aangegeven niet open te staan voor een verzorgingstehuis of verpleegtehuis. Ze zijn bereidt om zelf oplossingen te zoeken om toch 'zelfstandig' te kunnen blijven wonen, zoals het oprichten van een commune.

Lidmaatschap vereniging

In het hoofdstuk vrijetijdsbesteding komt het lidmaatschap van een vereniging ook aan bod. Daarom komt al naar voren dat de helft van de ondervraagden op dit moment geen lidmaatschap heeft van een vereniging.

In dit onderzoek komt naar voren dat lid zijn van een vereniging iets is, wat babyboomers in de toekomst wel graag zouden willen als ze daar meer tijd en ruimte voor hebben. vijf ondervraagden geven aan dat zij nu niet lid zijn, maar dit in de toekomst wel zouden willen worden. Dit kan bijvoorbeeld lid worden van een sport- of schaakvereniging zijn. Tijdgebrek is de voornaamste reden waarom deze babyboomers op dit moment minder actief zijn in het verenigingsleven dan zij graag zouden willen.

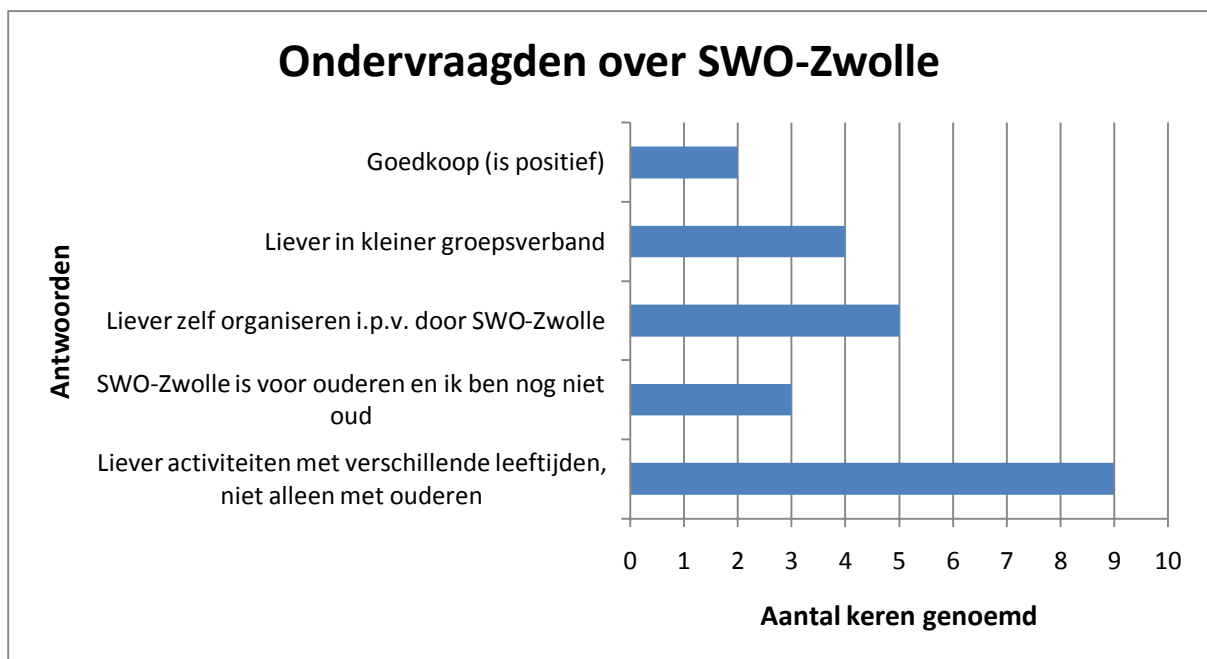
9.5 SWO-Zwolle

Bekendheid

Geen van de ondervraagden heeft tot nu toe contact gehad met SWO-Zwolle. Acht van hen zijn tot op zekere hoogte bekend met stichting. Zij kennen SWO-Zwolle van naam en weten dat de stichting activiteiten voor ouderen organiseert. Vier ondervraagden zijn niet bekend met SWO-Zwolle.

Het beeld van SWO-Zwolle

Over het beeld dat men van SWO-Zwolle heeft, zijn een aantal dingen genoemd. In onderstaande tabel is terug te zien wat men hierover gezegd heeft en hoeveel ondervraagden er zo over dachten.

In de tabel is duidelijk te zien dat de meerderheid (9) graag activiteiten met verschillende leeftijden wil doen. Redenen die hiervoor gegeven worden, zijn:

- Verzet tegen het denken in leeftijd en op deze manier categoriseren (4x genoemd)
- In contact blijven met de jeugd en wat er leeft in de samenleving (4x genoemd)

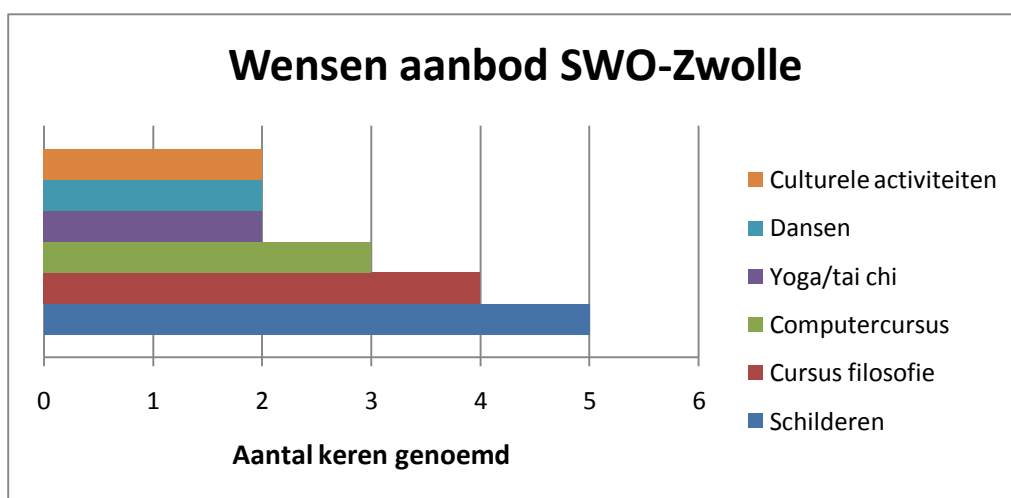
Drie van de negen geven aan sport- en bewegingsactiviteiten liever wel met leeftijdsgenoten te doen, omdat het dan makkelijker is om rekening te houden met elkaars lichamelijke prestaties.

Deelname SWO-Zwolle

Op de vraag of men in de toekomst deel zou willen nemen aan activiteiten van SWO-Zwolle zegt de meerderheid (9 van de 12) hier wel voor open te staan. De overige drie zeggen geen interesse te hebben, omdat zij zelf hun vrijetijdsactiviteiten willen (blijven) organiseren.

Aanbod SWO-Zwolle

Over wat men graag in het aanbod van SWO-Zwolle zou willen zien, hebben tien ondervraagden concrete activiteiten benoemd. In onderstaande tabel is weergegeven hoe vaak welke activiteit door de ondervraagden is genoemd. Het gaat hierbij dus om activiteiten die men in het aanbod van SWO-Zwolle zou willen, ongeacht of het al door de stichting wordt georganiseerd. Het gaat tevens niet alleen om activiteiten die men zelf zou willen doen of al doet, maar ook waarvan men denkt dat ze in het aanbod van SWO-Zwolle thuishoren als het om hun eigen generatie gaat. Activiteiten die meerdere keren genoemd zijn, worden in onderstaande tabel schematisch weergegeven.

10. Conclusie

In deze conclusie zal antwoord gegeven worden op de onderzoeksvraagstelling:

Wat is de behoefte aan (toekomstige) hulp en ondersteuning in vrijetijdsbesteding van de babyboomgeneratie (mensen geboren tussen 1949 en 1954) in de wijken Berkum en Assendorp in Zwolle?

De onderzochte groep

Na het afnemen van de interviews kunnen we concluderen dat we in de meeste gevallen met echte babyboomers te maken hadden. Eigenlijk kunnen we niet spreken van dé babyboomer. Hiervoor is de groep babyboomers te groot en te divers. Men kan en mag er niet vanuit gaan dat elke babyboomer dezelfde eigenschappen en kenmerken heeft. Tevens zijn, vanwege de kleine groep ondervraagden, de resultaten van dit onderzoek niet significant. De conclusies naar aanleiding van de resultaten geven een indicatie van de behoeften van de Zwolse babyboomers aan vrijetijdsbesteding.

Voor het gemak en om duidelijk te maken over wie we het hebben, spreken we in deze conclusie toch over 'de babyboomer'. Hiermee bedoelen we dus een persoon die geboren is tussen 1949 en 1954, in Zwolle woont en aan ons onderzoek heeft meegedaan door een interview af te geven.

10.1 Persoonlijke situatie

De persoonlijke situatie van de groep babyboomers loopt zeer uiteen. Ze zijn getrouwd, wonen samen, zijn alleenstaand, hebben een latrelatie of runnen een eenoudergezin. Hierin zijn de babyboomers veel minder traditioneel en strikt dan voorgaande generaties. Ook wat religie betreft zijn de babyboomers minder traditioneel. Dit is voor hen iets waar zij zelf invulling aan geven.

10.2 Werk en opleiding

De eeuwige student

De groep die aan ons onderzoek heeft meegedaan bestaat over het algemeen uit hoogopgeleiden met een hoog inkomen. Na hun studie zijn veel van hen door gaan leren door middel van opleidingen, cursussen en workshops. Voor de meerderheid geldt dat de tijd van het studeren een mooie tijd was. Leren was en is geen straf, in tegendeel. De babyboomer is leergierig en zoekt uitdaging in zijn werk. Ongeacht leeftijd valt er altijd wat te leren. Zelfontwikkeling en –ontplooiing zijn belangrijke waarden. De babyboomer wil graag blijven leren en wil de mogelijkheid krijgen tot zelfontplooiing.

Maatschappelijk nut

De babyboomers halen voldoening uit het feit dat ze een bijdrage leveren aan de maatschappij. Maatschappelijk nut is een belangrijke waarde. Zelfs degenen zonder baan en een uitkering zetten zich in om zich nuttig te maken in onze samenleving. Wat opvalt is het grote aantal ondervraagden met een uitkering wegens arbeidsongeschiktheid. Het is moeilijk naar aanleiding van dit onderzoek hier een conclusie uit te trekken. Om hier meer duidelijkheid over te krijgen, zou een vervolgonderzoek nodig zijn.

Arbeidsongeschikt of fulltime werkend, de babyboomers zijn het erover eens dat doorwerken na het 65^e leefjaar voor iedereen mogelijk zou moeten zijn. De meerderheid geeft aan zelf door te willen werken zolang lichaam en geest dit toelaten.

De babyboomer staat open voor vrijwilligerswerk. Vooral wanneer de week niet gevuld is met betaald werk probeert men de nodige voldoening te halen uit het doen van vrijwilligerswerk. Door het doen van vrijwilligerswerk blijft men in contact met de samenleving. Als thuis zitten het alternatief is bedankt de babyboomer hiervoor.

Modern en postmodern georiënteerd

Gekeken naar de drie waardeoriëntaties zitten de babyboomers tussen modern en postmodern georiënteerd in. De traditionele waardeoriëntatie komt nauwelijks voor. De babyboomers zijn over het algemeen actief bezig met hun gezondheid. Zowel op geestelijk als lichamelijk vlak zetten zij zich in om gezond en vitaal te blijven. Sport- en bewegingsactiviteiten zijn een veelvoorkomende vorm van vrijetijdsbesteding.

Naar aanleiding van de interviews kunnen we een interpretatie geven van een indeling naar de acht sociale milieus. In onderstaande geven wij deze interpretatie weer. Een interpretatie die louter gebaseerd is op de informatie uit de interviews en mag om die reden niet als feitelijke informatie gezien worden. Het geeft een globaal beeld van de groep babyboomers die aan het onderzoek hebben meegedaan.

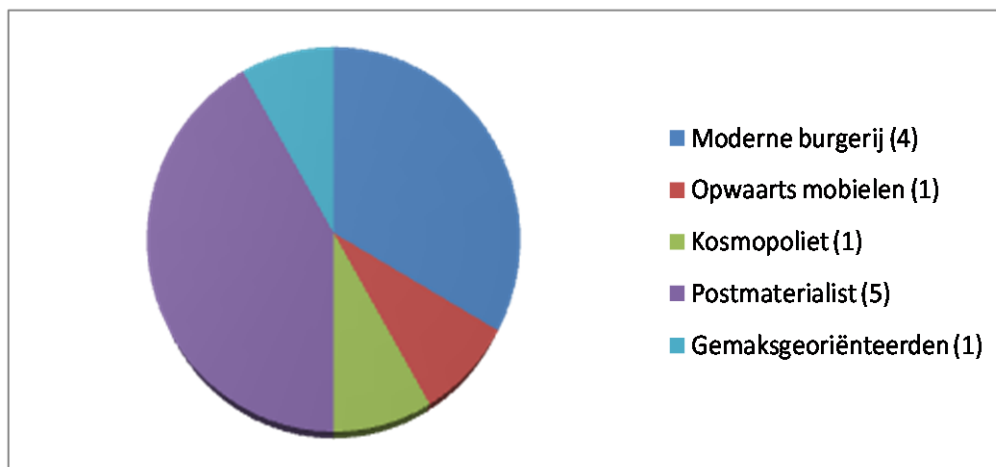

Diagram: Indeling babyboomers naar sociaal milieu

In het diagram is te zien dat de babyboomers vooral te plaatsen zijn onder de postmaterialisten en de moderne burgerij. Dit komt sterk overeen met de milieu-index van Motivaction (pag. ...) waarin de babyboomgeneratie vooral als postmaterialisten te typeren zijn. We kunnen daarom zeggen dat het beeld van de Zwolse babyboomers niet verschilt van het landelijke beeld van de babyboomgeneratie. Resultaten uit eerdere, landelijke onderzoeken naar deze generatie kunnen we koppelen aan en samenvoegen met onze resultaten.

We kunnen concluderen dat we maatschappijkritische babyboomers hebben gesproken die een redelijk politiek idealistische kijk op het leven en de wereld hebben. Mensen die rekening houden met het milieu en goed zorgen voor hun eigen geestelijke en lichamelijke gezondheid. Ontplooien, uitdaging zoeken, inspiratie opdoen, maatschappelijk nuttig willen zijn, leergierig, hoogopgeleid, sociaal, genieten en beleven zijn de belangrijkste kenmerken en eigenschappen.

10.3 Vrijetijdsbesteding

Vrije tijd nu

Vrije tijd wordt gemiddeld belangrijk gevonden. Naast het werk maakt men tijd om iets voor zichzelf te doen. De babyboomer lijkt wat dat betreft in voldoende mate in staat evenwicht te creëren in zijn leven. Inspanning en ontspanning wisselen elkaar af. Beperkingen op financieel gebied worden niet of nauwelijks ervaren.

Uit de interviews komt naar voren dat men meer wil dan nu mogelijk is. De babyboomer heeft veel hobby's en veel ideeën om zijn vrije tijd mee te vullen. Zoveel dat men hierin keuzes moet maken. Zodra men met pensioen gaat, kan men eindelijk alles doen wat hij zou willen.

Vrije tijd in de toekomst

Uit de interviews kwam vaak naar voren dat men liever niet met alleen leeftijdsgenoten activiteiten onderneemt. De babyboomer wil in contact blijven met de samenleving en met andere generaties. Bovendien staat men niet achter het idee van categorisatie van leeftijdsgroepen.

Wat in de resultaten opvalt, is dat men later wel aan activiteiten van SWO-Zwolle mee zou willen doen. Ook al zou dit voor alleen ouderen georganiseerd worden. Hier is een tegenstrijdigheid te bespeuren. Vraag hierbij is of het gaat om een behoefte of een ideaal. De babyboomer staat in de boeken bekend om zijn idealistische kijk op de wereld. Om meer grip te krijgen op de ware behoefte van de Zwolse babyboomers zou vervolgonderzoek nodig zijn.

In vergelijking met eerdere generaties, mensen die nu van de ouderenzorg gebruik maken, is bij de babyboomers een verschuiving te zien van een externe naar een interne locus of control. De babyboomer houdt zichzelf verantwoordelijk voor zijn eigen leven. Hij maakt zijn eigen keuzes, stelt zich onafhankelijk op. De babyboomer wil niet vertroeteld worden. Zo lang mogelijk de eigen boontjes doppen. Wat zelfstandig kan, wil hij zelfstandig doen. Op het gebied van wonen kiest de babyboomer in de toekomst voor kleinschaligheid en onafhankelijkheid. Een verzorgingshuis heeft absoluut niet zijn voorkeur. De babyboomer ziet zichzelf later met een groep vrienden in een kleinschalige woonvorm wonen. De nodige hulp en zorg wordt per individu en naar eigen inzicht geregeld.

Wensen op het gebied van vrijetijdsbesteding in de toekomst verschillen weinig van de manier waarop de babyboomer zijn vrije tijd nu indeelt. Interesses gaan vooral uit naar culturele, kunstzinnige activiteiten, sport en beweging, muziek, theater en workshops en cursussen. De babyboomer denkt na over de toekomst. Hij verwacht later geen problemen te krijgen met het invullen van zijn tijd. Ook zal hij zelf een manier vinden om de vrijetijdsactiviteiten te organiseren. Kortom, de babyboomer is vindingrijk en initiatiefrijk in het indelen van zijn vrije tijd.

10.4 SWO-Zwolle

Het levensloopmodel

Als we kijken naar het levensloopmodel kunnen we zeggen dat de onderzochte babyboomers over het algemeen in balans zijn. De vraag is of dit zo blijft naarmate men ouder wordt. De babyboomer wil het liefst blijven doen wat hij nu doet. Ook als men ouder is en bepaalde beperkingen gaat ervaren. Gebleken is dat het voor de babyboomer moeilijk is een voorstelling te maken van zijn latere leven. De babyboomer is zich bewust van de beperkingen die hij in de toekomst tegen kan komen bij het invullen van zijn vrije tijd. Echter vindt hij het moeilijk alternatieven te noemen. Wat hij later, met de nodige (ouderdoms)beperkingen, aan vrijetijdsbesteding wil doen, blijkt een moeilijk te beantwoorden vraag.

Imago

SWO-Zwolle heeft redelijke naamsbekendheid onder de babyboomers in Zwolle. Echter het imago van de stichting spreekt de babyboomers niet aan. Men denkt bij SWO-Zwolle aan een stichting voor ouderen en zelf zien de babyboomers zich niet als oudere. Men voelt zich niet aangetrokken tot SWO-Zwolle als ouderenorganisatie en zal daarom niet snel contact zoeken met de stichting.

De babyboomer is individualistisch. Activiteiten in grote groepen hebben niet zijn voorkeur. Daarnaast wil hij vrijheid en zelf beslissen. Een van tevoren vaststaand programma dat aangeboden wordt, spreekt hem niet aan.

11. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk beschrijven we de aanbevelingen voor SWO-Zwolle die betrekking hebben op de uitkomsten van dit onderzoek. Door middel van deze aanbevelingen maken we een vertaling van het onderzoek naar de praktijk.

Imago stichting welzijn ouderen Zwolle

In de eerste plaats willen we SWO-Zwolle erop attent maken dat we denken dat SWO-Zwolle onder de babyboomers van dit onderzoek, een imagoprobleem heeft. De organisatie staat in hun ogen voor oud, passief, geen plek binnen de samenleving. De ondervraagden krijgen het gevoel bij SWO-Zwolle dat het een organisatie is voor ouderen die moeilijk hun plek kunnen vinden in de samenleving en daarom deelnemen aan activiteiten specifiek gericht op ouderen.

Dit is niet het beeld wat deze generatie voor ogen heeft bij het ouder worden. Ze willen zolang mogelijk een plek blijven innemen in de samenleving, actief blijven. SWO-Zwolle moet gaan uitstralen dat zij staan voor:

- actief blijven zolang het nog kan
- ouderen bewust maken dat zij zelf kunnen bepalen wat de invulling van de activiteiten mogen zijn
- plek in samenleving blijft behouden
- oud zijn is niet stoffig.

Dit alles moet wel samen gaan met de achterliggende gedachte dat het vanuit een realistisch beeld moet worden neergezet. Oud worden kan ook de nodige beperkingen met zich mee brengen.

Huidige aanbod SWO- Zwolle

Binnen het aanbod van SWO- Zwolle zijn er al wel cursussen en activiteiten die op dit moment worden aangeboden die aansluiten op de wensen van de ondervraagden. Zoals sportactiviteiten en schildercursussen. Dit aanbod kan SWO-Zwolle in de toekomst blijven behouden voor de doelgroep babyboomers.

Locatie

De babyboomers uit ons onderzoek willen actieve deelname aan de samenleving hebben. Dit komt ook uit diverse onderzoeken naar boven. Babyboomers willen niet in een aparte ruimte worden 'weggestopt', te ver weg van de samenleving, waar ze niet in contact staat met andere leeftijdsgroepen.

Daarom lijkt het ons geschikt om vraaggericht te werken wat locatie betreft. Babyboomers geven aan dat ze bereid zijn om in de toekomst voor hun eigen zorg en huisvesting te zorgen, waarom dan niet voor hun eigen locatie voor activiteiten.

Van aanbodgericht naar vraaggericht

De babyboomer denkt dat hij zelf in staat is om balans aan te brengen in zijn leven. Hij wil actief zijn in het vrijwilligerswerk en zelf kunnen bepalen wat te doen met zijn vrije tijd. SWO-Zwolle zal op deze vraag moeten ingaan door meer vraaggericht te werk te gaan.

Concreet in de praktijk is dit te herleiden naar een nieuw beleid waarin SWO-Zwolle de babyboomers er op attent maakt dat ze zelf de inhoud van aanbod kunnen bepalen en de locatie waar dit zal plaatsvinden.

Meer bekendheid over de mogelijkheden voor vrijwilligerswerk

De babyboomer wil graag na zijn pensioen actief blijven in het vrijwilligerswerk. Veel ondervraagden bleken niet bekend te zijn met het gegeven dat het mogelijk is om zelf vrijwilliger te zijn bij SWO-Zwolle en een aandeel te kunnen leveren in het aanbod. SWO-Zwolle zal in de toekomst met plannen moeten komen om meer bekendheid aan de werkwijze van SWO-Zwolle te geven.

Samenwerking andere (welzijns-) organisaties

SWO-Zwolle zal in de toekomst moeten gaan samenwerken met (welzijns-) organisaties binnen Zwolle. In dit onderzoek is naar voren gekomen dat de babyboomers graag in contact wil blijven met verschillende leeftijden, met de samenleving. Door middel van samenwerking kan aan deze wens gehoor worden gegeven. De organisaties waar SWO-Zwolle in de toekomst mee zou kunnen gaan samenwerking zijn:

- De Muzerie; organiseert diverse activiteiten op het gebied van kunst & cultuur, zoals cursus schilderen of toneel spelen.
- Odeon; vertoont toneel/theater/muziekvoorstellingen en is een filmhuis
- De spiegel; vertoont toneel/theater/muziekvoorstellingen
- Travers; welzijnsorganisatie in Zwolle met o.a. sociaal-cultureel werk, opbouwwerk en jongerenwerk.
- sportcentra; plekken waar sportactiviteiten worden aangeboden.
- Hedon; poppodium in Zwolle.
- HOVO (Windesheim) of universiteit.

Aparte locatie voor sportactiviteiten

Daarnaast moet binnen deze samenwerking wel rekening worden gehouden met de beperkingen die ouderen wel ervaren. Zoals met fysieke activiteiten. Deze activiteiten moeten op een plek worden aangeboden waar de oudere wel in contact kan blijven met andere leeftijden, maar waar een aparte ruimte wordt gecreëerd voor de uitvoering van de activiteit. Zoals in sportcentra, waar een aparte ruimte kan worden gerealiseerd voor de oudere deelnemers van de sportactiviteit.

Kortingsacties

SWO-Zwolle zou kunnen gaan denken aan kortingsacties voor 55-plussers. Binnen de samenwerking met andere organisaties zou dit een aantrekkelijk idee kunnen zijn voor deelname aan activiteiten van SWO-Zwolle door de toekomstige oudere.

Visie

Deze aanbeveling is gericht op het aanpassen van de visie van SWO-Zwolle voor de toekomst. De visie van SWO-Zwolle op dit moment sluit niet goed aan bij de vraag die de babyboomgeneratie heeft. De huidige visie van SWO-Zwolle is gericht op de balans van de oudere in het leven. SWO-Zwolle wil hier een positieve bijdrage aan leveren.

De babyboomgeneratie acht zichzelf in staat om het leven in balans te houden. Ze willen zelf de regie over hun leven behouden en zelf beslissingen maken in het leven. Geen betutteling. SWO-Zwolle zal moeten gaan nadenken over de inhoud van een nieuwe visie voor de toekomst gericht op wensen en behoeften van de babyboomgeneratie.

12. Nawoord Naomi

Algemeen proces en werkwijze

De start van het onderzoek was erg voortvarend. We waren er snel over uit welk onderwerp we wilde gebruiken voor afstudeeronderzoek. Het was erg leuk om te ervaren dat de behoefte voor dit onderzoek ook bij Stichting welzijn ouderen aanwezig was. Zodoende konden we al gauw aan de slag met het onderzoek. Binnen het proces zijn er een aantal onderdelen wat minder verlopen, andere juist weer erg goed.

We zijn eerst van start gegaan om zo veel mogelijk literatuur te verzamelen voor het literatuuronderzoek. We wilden graag het literatuuronderzoek hebben afgerond voordat we begonnen met de interview. Zo konden we de kennis van de literatuur gebruiken voor in de praktijk. Dit is goed gelukt, al hebben we na de interviews nog wel wat aanvullingen gedaan. Gelukkig sluit de literatuur goed aan op de uitkomsten van de interviews en hebben we dit goed kunnen vertalen naar de conclusie en aanbevelingen.

Samenwerking.

Binnen de samenwerking met Ben Vinke hebben we veel informatie kunnen opdoen over het welzijnswerk voor ouderen van dit moment. Samen hebben we de nodige gesprekken gevoerd over de inhoud van het onderzoek en de babyboomgeneratie. Het is een onderwerp wat hoog op de agenda staat van de directeur van SWO-Zwolle. Ben Vinke heeft ons genoeg vrijheid in het onderzoek en openheid over de stichting gegeven, zodat wij het onderzoek op onze eigen manier hebben kunnen vormgeven. Het was jammer dat er een foutje is gemaakt bij de jaartallen in de brief naar de doelgroep, waardoor we minder mensen hebben kunnen interviewen als dat we wilden. Ik had graag meer tijd en ruimte ervaren voor dit onderzoek. Ik vind het een erg interessant onderwerp en deze nieuwe generatie ouderen heeft veel invloed op de toekomstige ouderenzorg/welzijnswerk en de manier waarop dat zal worden vorm gegeven.

Het samenwerken met Marijke is over het algemeen goed verlopen. Samenwerken met een student van SPH heeft zijn voor- en nadelen gehad. De invalshoek van onze studies is niet helemaal hetzelfde, we hebben soms veel overleg nodig gehad om tot een gezamenlijk product te komen waar we ons allebei in konden vinden. Daarnaast heb in de afgelopen tijd een moeilijke periode gehad in mijn persoonlijke situatie, waardoor het proces niet altijd verliep zoals ik graag had gewild. Dit vond ik erg moeilijk, maar het was ook erg leerzaam.

Visie ten aanzien van het onderzoek.

Ik denk dat dit onderzoek en andere onderzoeken ten aanzien van dit onderwerp kunnen bijdragen aan de manier waarop de verandering in de ouderenzorg kunnen worden vormgegeven. De generatie babyboomers zal een andere aanpak nodig hebben dan de vooroorlogse- en stille generatie. Ze hebben andere behoeften en wensen.

13. Nawoord Marijke

Algemeen proces en werkwijze

Het werken aan dit afstudeerproject is met de nodige ups en downs verlopen. Naomi en ik waren bij de start van het onderzoek eensgezind over het onderwerp en de manier waarop we hier invulling aan wilden geven. We hadden hier zelf een heel duidelijk beeld bij en we waren hier enthousiast over. In overleg met de opdrachtgever Ben Vinke, directeur van SWO-Zwolle, konden we onze ideeën meer vorm geven. De belangstelling en het enthousiasme van Ben Vinke maakten dat wij vol vertrouwen en motivatie begonnen aan onze onderzoeksopzet.

Het afbakenen van het onderzoek was een hele klus, want het onderwerp is gemakkelijk steeds breder te maken. We hebben ons onderzoeksproject afgebakend door ons te focussen op vrijetijdsbesteding, maar ook dit is hier en daar wat breder geworden dan in eerste instantie de bedoeling was. Met Ben Vinke was bijvoorbeeld afgesproken dat sportactiviteiten niet meegerekend zouden worden, maar doordat dit veel genoemd werd tijdens de interviews hebben we ervoor gekozen deze toch tot de resultaten te rekenen.

We hebben gaandeweg de uitvoering van het onderzoek een aantal concessies moeten doen en veranderingen aan moeten brengen. Het was bijvoorbeeld de bedoeling dat we mensen van 60 t/m 65 jaar zouden interviewen. Door een foutief jaartal in een mail naar de gemeente (die de uitnodigingen voor de interviews zou versturen) kregen we antwoordstroompjes van mensen tussen de 54 en 59 jaar terug. Dit was een moment waarop we onze plannen, onze doelgroep, enigszins bij moesten stellen, maar in overleg met Ben Vinke is dit gelukt. We hebben er toen voor gekozen om mensen van 58 en 59 te interviewen. Naar mijn mening heeft dit uiteindelijk geen afbreuk gedaan aan de resultaten van ons onderzoek. Het ging om de mening van babyboomers en die hebben we gekregen.

Een andere concessie was het verminderen van het aantal interviews. Ons plan was eerst om 30 interviews te houden. Dit zijn er wegens tijds- en werkdruk maar 12 geworden. Ik had er graag nog meer gedaan om zo een beter beeld te krijgen van de doelgroep en zo meer significante resultaten te creëren.

Begeleiding

Tijdens het afstudeerproject hebben Naomi en ik begeleiding gehad van Ben Vinke en van onze docenten van beide opleidingen. Het contact met en de begeleiding van Ben Vinke heb ik als prettig ervaren. Ik had het gevoel dat hij vertrouwen in ons en ons onderzoek had. We kregen de nodige ruimte om het een en ander, in samenspraak met Ben Vinke, naar eigen idee in te vullen en uit te voeren. Mede hierdoor is het echt een product van ons geworden en naar mijn mening iets waar SWO-Zwolle wat aan heeft bij het voorbereiden op de nieuwe generatie ouderen.

Bij de start van het onderzoek waren de afspraken tussen Ben Vinke, Naomi en mij nog niet helemaal duidelijk. We hebben nooit echt een strakke planning aangehouden en daardoor liepen we wel eens tegen de lamp. Het was voor alle partijen beter en overzichtelijker geweest als we duidelijke afspraken en een vaste planning hadden gemaakt aan het begin van onze samenwerking. Een leerpunt in de samenwerking met en begeleiding van Ben Vinke is tevens het tijdig op de hoogte brengen van de voortgang van ons onderzoek. Hierin hadden we consequenter kunnen zijn door bijvoorbeeld wekelijks via de mail verslag te doen van onze werkzaamheden.

Ben Vinke heeft ons vanaf het begin nuttige informatie en tips gegeven. Bij een aantal overleggen met hem had hij iemand van SWO-Zwolle uitgenodigd om ook eens naar ons onderzoek en de voortgang ervan te kijken. Ook heeft hij onze onderzoeksopzet doorgestuurd naar een aantal van zijn werknemers en andere geïnteresseerden. Hierdoor kregen wij vanuit een andere hoek feedback waar we veel aan hadden. Zo heeft iemand naar ons plan van aanpak gekeken en tips gegeven om het beter af te bakenen. Weer een ander heeft onze uitnodiging voor de interviews bekeken en nog een aantal nuttige tips gegeven om de brief helemaal goed af te maken.

Samenwerking

De samenwerking tussen mij en Naomi verliep over het algemeen goed. We hebben alles bespreekbaar kunnen maken. De verschillen en overeenkomsten in onze opleiding en onze manier van werken, maakten dat we kritisch naar elkaar konden kijken en elkaar goed konden aanvullen.

De samenwerking met een CMV-student vond ik heel leerzaam en het heeft ons uiteindelijke product goed gedaan dat het volgens de eisen van twee opleidingen is gemaakt. Ik ben heel blij dat we als CMV'er en SPH'er hebben samengewerkt. We hebben geprobeerd van elke opleiding evenveel elementen in het onderzoek te gebruiken. Zo heb ik mij uitgebreid verdiept in de doelgroep om zo, voorafgaand aan de interviews, al een goed beeld te hebben van de mogelijke wensen en behoeften van de babyboomers. Naomi heeft zich meer beziggehouden met SWO-Zwolle in het welzijnswerk en de samenwerking van de stichting met andere welzijnsorganisaties. Op deze manier hebben we beide onze kwaliteiten en vaardigheden kunnen inzetten.

Op een bepaald moment in onze samenwerking lagen onze belangen wat betreft het onderzoek ver uit elkaar. Dit veroorzaakte een aantal heftige discussies en moeilijke momenten voor ons allebei. We zijn hier samen goed uitgekomen door er veel over te praten en goede afspraken te maken. Ondanks, en misschien wel dankzij, deze moeilijke momenten in de samenwerking zijn we gekomen tot een adviesrapport waar ik hartstikke trots op ben.

Visie ten aanzien van het onderzoek

Het is voor mij, tijdens het werken aan dit onderzoek, duidelijk geworden hoe noodzakelijk het is dat ouderenorganisaties zich gaan bezighouden met de komst van een nieuwe generatie ouderen. Om deze groep de juiste zorg, hulp en ondersteuning te bieden is een andere aanpak nodig. Dat blijkt wel na dit onderzoek. In dit adviesrapport hebben we beschreven hoe die andere aanpak er uit zou kunnen zien. We hebben duidelijkheid kunnen scheppen over de wensen en behoeften van de babyboomers. Ik hoop dat SWO-Zwolle zich kan vinden in onze aanbevelingen en dankzij ons onderzoek de nodige veranderingen in beleid, aanbod en imago door kan en gaat voeren.

14. Bronvermelding

Boeken en rapporten

Baarda, D.B. Goede, M.P.M. de. (2006) *Basisboek methoden en technieken. Handleiding voor het opzetten van kwantitatief onderzoek* (vierde druk). Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.

Becker, H. (1994). *Generaties en hun kansen*. (vierde druk). Amsterdam: Meulenhoff.

Breedveld, K. Broek, A van den. Haan, J de. Hart, J de. Huysmans, F. Niggebrugge, D. (2004). *In het zicht van de toekomst*. (druk 1) Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau (SCP). (Hoofdstuk 12: Vrijtijdsbesteding, pp 547-585).

Dijst, M.J. & Spit & Zandee (red). (1999). *De geraniums voorbij – Ouderen, vrije tijd en mobiliteit in 2030*. Connekt, Kenniscentrum Verkeer en vervoer.

Grit, R. (2005). *Projectmanagement*. (vierde druk). Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.

Jansen, C. Steehouder, M. Gijsen, M. (red.) (2006). *Professioneel communiceren. Taal- en communicatiegids*. (tweede druk). Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.

Stichting welzijn ouderen, auteur onbekend. Jaarverslag 2007.

Folders/brochures en tijdschriftartikelen

Broek, A van den. (2001) De verraderlijke charme van het begrip generatie. *Tijdschrift voor sociologie*. Volume 22, nr. 4, pp. 329-363.

Dhr. Dannenberg, wethouder Zwolle. Presentatie PowerPoint; SWO Zwolle in gesprek met de gemeente.

Osch, B van. (9 juni 2007). Het grote genieten. *Elsevier*, nr. 23, jaargang 63, pp. 56-60.

Websites en internetartikelen

Habion. (21 maart 2007). Het nieuwe ouder worden, het nieuwe wonen. <http://www.habion.nl/pdf/flyer.pdf>. Geraadpleegd op 10-03-1008.

Hamann, G. (z.j.) Het Generatiespel. www.veldvest.nl/documenten/Het%20Generatiespel.doc. Geraadpleegd op 10-02-2009.

Hooijdonk, L van. (2007). Vrijtijdsbesteding bij ouderen. [http://natschool.hro.nl/CMS/OAI/HR%20Kenniskbank/Scripties/Instituut IVG/Ergotherapie/2007/Vrijtijdsbesteding_bij_ouderen/Vrijtijdsbesteding_bij_ouderen.pdf](http://natschool.hro.nl/CMS/OAI/HR%20Kenniskbank/Scripties/Instituut%20IVG/Ergotherapie/2007/Vrijtijdsbesteding_bij_ouderen/Vrijtijdsbesteding_bij_ouderen.pdf). Geraadpleegd op 12-02-2009.

Lelij, B. van der. Vergouw, J. Waart, P van. Ait Moha, A. Ruiter, J. (juli 2004). De toekomst van ouderenorganisaties. Een onderzoek naar de wensen van de protestgeneratie. <http://www.zilverenkracht.nl/Zilverenkracht/Docs/Motivaction%20Wensen%20van%20de%200babyboomgeneratie.pdf>. Geraadpleegd op 10-02-1009.

Motivaction. (2004). De babyboomers komen – Ouderenbonden wat nu? <http://www.sbonh.nl/download/?noGzip=1&id=3672612>

Motivaction. (z.j.). Babyboomer weet wat hij wil.
<http://www.motivaction.nl/153/d:176/Nieuws/Artikelen/Babyboomer-weet-wat-hij-wil>.
Geraadpleegd op 20-01-2009.

[http://www.motivaction.nl/159/Segmentatie/Mentality tm/Mentality tm/d:140/Sociale-Milieus/](http://www.motivaction.nl/159/Segmentatie/Mentality_tm/Mentality_tm/d:140/Sociale-Milieus/)

Ouderen Aa-landen (2009). <http://www.ouderen-aalanden.nl> Geraadpleegd op 28-01-2009

Stichting welzijn ouderen Zwolle (2009). <http://www.swo-zwolle.nl> Geraadpleegd op 28-01-2009

<http://www.secondsight.nl/page/7683/nl>

<http://www.secondsight.nl/page/5674/nl>

www.cbs.nl

Trendslator. (2008). Trenddossier Generaties. <http://trendslator.nl/wordpress/wp-content/generaties.pdf>. Geraadpleegd op 12-02-2009.

Wikipedia. (z.j.). Babyboom (term). [http://nl.wikipedia.org/wiki/Babyboom \(term\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Babyboom_(term)).
Geraadpleegd op 16-01-2009.

Gemeente Zwolle. Wijkanalyse; Assendorp, een stadswijk voor iedereen (2008).
[http://www.zwolle.nl/cms/resources_users.nsf/Lookup/Wijkanalyse%20Assendorp%20definitief%20na%20BW%2018%20november/\\$file/Wijkanalyse%20Assendorp%20definitief%20na%20BW%2018%20november.pdf](http://www.zwolle.nl/cms/resources_users.nsf/Lookup/Wijkanalyse%20Assendorp%20definitief%20na%20BW%2018%20november/$file/Wijkanalyse%20Assendorp%20definitief%20na%20BW%2018%20november.pdf). Geraadpleegd op 16-01-2009

Gemeente Zwolle. Wijkanalyse; Berkum (2004).
[http://www.zwolle.nl/cms/resources_users.nsf/Lookup/Wijkanalyse Berkum/\\$file/Wijkanalyse Berkum.pdf](http://www.zwolle.nl/cms/resources_users.nsf/Lookup/Wijkanalyse_Berkum/$file/Wijkanalyse_Berkum.pdf). Geraadpleegd op 16-01-2009

Bijlage 1: Brief uitnodiging

Stichting Welzijn Ouderen Zwolle
Bitterstraat 57, 8011 XK Zwolle
Tel. 038-8515700 www.swo-zwolle.nl

Onderwerp: Verzoek medewerking onderzoek 'Babyboomers; de nieuwe ouderen'

Zwolle, 13 maart 2009

Geachte heer/mevrouw,

Bij deze willen wij u vragen mee te werken aan het onderzoek 'Babyboomers; de nieuwe ouderen'. Met dit onderzoek willen wij inzicht krijgen in de hulpvraag van een generatie die ook wel bekend staat als de babyboomgeneratie. Het gaat hierbij om de (toekomstige) vraag naar zorg, hulp en ondersteuning op het gebied van vrijetijdsbesteding.

Onmisbaar in dit onderzoek is de mening van de generatieleden zelf. Dus ook uw mening. Daarom willen wij u vragen medewerking te verlenen aan dit onderzoek door een interview af te geven.

Wie zijn wij? Wij zijn Naomi Kruithof en Marijke Loerts, vierdejaarsstudenten aan de opleidingen Cultureel Maatschappelijke Vorming (CMV) en Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH). Dit onderzoek voeren wij uit in het kader van ons afstuderen.

Het onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van Stichting Welzijn Ouderen Zwolle (SWO-Zwolle). Deze organisatie houdt zich bezig met het bevorderen van het welzijn van ouderen in de gemeente Zwolle. SWO-Zwolle streeft naar zo veel en zo lang mogelijk actieve deelname van senioren aan de samenleving. Dit doet zij door het zelfstandig functioneren te stimuleren en te ondersteunen en zoveel mogelijk aan te sluiten op de wensen en behoeften van senioren.

Waarom dit onderzoek? Omdat SWO-Zwolle kwalitatief goede zorg en ondersteuning wil bieden die aansluit bij de wensen en behoeften van haar doelgroep. De ouderen van nu hebben andere behoeften dan de ouderen van de toekomst. Van deze laatste groep is op dat gebied nog weinig bekend. SWO-Zwolle wil graag meer weten over de behoeften aan ouderenzorg van deze groep.

Wat vragen wij van u? Wij vragen uw medewerking door een interview af te geven. Hierin zullen wij u vragen stellen over:

- Uw beeld van het 'ouder worden';
- Uw beeld van de ouderenzorg, de organisatie SWO-Zwolle en haar aanbod;
- Uw wensen en behoeften ten aanzien van de nodige (toekomstige) zorg, hulp en ondersteuning.

Het interview duurt ongeveer een uur. Het gesprek wordt door middel van geluidsopname vastgelegd.

Wij onderzoeken de specifieke behoeften van een bepaalde generatie. Uw persoonlijke mening is daarom van belang. Dit is dan ook waar het interview om draait: uw mening, ideeën, wensen en behoeften.

Wat mag u van ons verwachten? Uw eventuele medewerking aan het onderzoek wordt zeer gewaardeerd. Uw deelname is anoniem, tenzij we daar met u andere afspraken over maken. De informatie die u ons geeft, zal met de nodige zorgvuldigheid verwerkt en bewaard worden. Op verzoek ontvangt u een exemplaar van het eindrapport met alle resultaten van het onderzoek. Als dank voor uw deelname ontvangt u van SWO-Zwolle een cadeaubon ter waarde van € 15,-. Met de resultaten van dit onderzoek kan SWO-Zwolle haar beleid en aanbod beter aan laten sluiten op de 'nieuwe' groep ouderen die de komende jaren van de ouderenzorg gebruik gaan maken. Niet alleen de organisatie SWO-Zwolle, maar vooral deze nieuwe doelgroep heeft daar belang bij. Met uw deelname werkt u mee aan het ontwikkelen van een passend zorg- en hulpverleningsaanbod voor uw generatie.

Als u mee wilt werken aan het onderzoek vragen wij u het antwoordstrookje in te vullen en graag vóór **1 april 2009** in bijgevoegde antwoordenvolp van SWO-Zwolle terug te sturen.

Wij vragen u op het antwoordstrookje naar uw opleidingsniveau en inkomensklasse. Zonder deze informatie is deelname niet mogelijk. Een belangrijk doel van het onderzoek is namelijk er achter te komen of er verschillen in behoeften zijn per inkomensklasse en opleidingsniveau. Vanzelfsprekend gaan wij zorgvuldig om met deze informatie die wij als vertrouwelijk beschouwen.

Wij hopen u via deze brief voldoende geïnformeerd te hebben over ons onderzoek en dat u enthousiast bent geraakt over deelname hieraan. Voor meer informatie over de organisatie SWO-Zwolle kunt u terecht op de website www.swo-zwolle.nl. Voor informatie en vragen over het onderzoek kunt u contact opnemen met Naomi Kruithof of Marijke Loerts.

Wij danken u bij voorbaat voor uw interesse in ons onderzoek. Wij hopen van harte op uw medewerking aan het onderzoek 'Babyboomers; de nieuwe ouderen'.

Met vriendelijke groet,

Naomi Kruithof
Studente Cultureel Maatschappelijke Vorming (CMV)
Mail: nrkruithof@hotmail.com
Tel.: 06-52587217

Marijke Loerts
Studente Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH)
Mail: marijke_loerts@hotmail.com
Tel.: 06-55731166

Antwoordstrookje

Ja, ik wil deelnemen aan het onderzoek 'Babyboomers; de nieuwe ouderen'. Ik stel mij hierbij beschikbaar voor het afgeven van een interview.

Naam:

Adres:

Tel.nr.:

Geboortedatum:

Hoogst genoten opleiding:

Inkomensklasse: Laag / Midden / Hoog*

** Doorhalen wat niet van toepassing is. Laag= bruto tot €1800//Midden= €1800 - €2310//Hoog= vanaf €2310.*

Bijlage 2: Interviewvragen

A. Persoonlijke gegevens

1. Leeftijd:
2. Wijk:
3. Inkomensklasse: laag, midden of hoog
4. Vorm van inkomen: werk, pensioen, AOW of anders nl...
5. Hoeveel persoonshuishouden:
6. Opleidingsniveau:
7. Beroep:

B. Werk en opleiding

1. Welke opleiding(en) heeft u genoten?
2. Hoe heeft u uw studiejaren ervaren?
3. Bent u na uw studie direct gaan werken?
4. Wat voor werk heeft u sindsdien gedaan?
5. Hoe heeft u uw werkjaren ervaren?
6. Hoe belangrijk vindt u de verhouding tussen werk en vrije tijd? Wat zou voor u de ideale situatie hierin zijn?
7. Als u mocht kiezen, zou u dan door willen werken na uw 65^e?
8. Bent u voor het verhogen van de pensioengrens? En waarom?
9. Heeft u ervaring met vrijwilligerswerk?

C. Huidige situatie vrijetijdsbesteding

1. Hoeveel uren vrije tijd heeft u in de week? In hoeverre bent u hier tevreden mee?
2. Wat zijn de meest voorkomende activiteiten in uw vrije tijd?
3. Worden deze activiteiten georganiseerd door een vereniging/stichting?
4. Hoeveel tijd besteedt u aan het uitoefenen van deze activiteiten?
5. Met wie doet u deze activiteiten (het liefst)?
6. Hoeveel geld besteedt u momenteel aan het uitoefenen van deze activiteiten?
7. Wat zijn uw financiële beperkingen bij het invullen van uw vrije tijd? Wat heeft u over voor de invulling van uw vrije tijd?
8. Gaat u wel eens op vakantie? Zo ja, hoe vaak per jaar?
9. Welke activiteiten doet u graag tijdens de vakantie?
10. Wat is voor u vrije tijd: inspanning of ontspanning?

D. Toekomstige situatie vrijetijdsbesteding

1. Hebt u al eens nagedacht over uw vrijetijdsbesteding in de toekomst?
2. Zou er veel veranderen ten opzichte van uw huidige vrijetijdsbesteding?
3. Zou u gebruik willen maken van georganiseerde activiteiten door een stichting/vereniging?
4. Met wie zou u in de toekomst vrijetijdsactiviteiten willen doen?
5. Hoeveel geld denkt u in de toekomst aan deze activiteiten uit te willen geven?

Bijlage 3: Interviews

Interview A

Persoonlijke gegevens

Geslacht: Vrouw

Leeftijd: 59

Aantal persoonshuishouden: 1

Opleidingsniveau: Hbo

Werkbranche: Ergotherapie en kunst/cultuur

Inkomensklasse: Laag

Inkomensvorm: Bijstandsuitkering

Religie: Gelovig, niet kerkgaand

Wijk: Assendorp

Persoonlijke situatie

Mevr. is alleenstaand. Ze heeft twee uitwonende kinderen. Momenteel heeft mevr. geen vaste baan. Ze werkt freelance als kunstenares. Daarnaast organiseert ze fiets- en wandeltochten. Ze verdient hier echter niet genoeg mee om uit de bijstand te raken en daarom moet ze nu weer gaan werken. Vanuit de WEZO wordt er voor haar naar een baan gezocht.

Werk en opleiding

Mevr. is opgeleid tot ergotherapeut en kunstenares, maar met de vaardigheden en kwaliteiten die ze hierin heeft opgedaan kan ze niet aan de slag. Bovendien is het op haar leeftijd nog moeilijk om via de reguliere weg werk te zoeken. 'Ik ben 59, wie wil mij nog hebben'.

Via Sociale Zaken kreeg mevr. te horen dat ze in aanmerking komt voor de WEZO, Werkvoorziening Zwolle en Omstreken. Hier werken mensen die om verschillende redenen (bijv. lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking) de weg naar arbeidsmarkt niet (meer) kunnen vinden. Er wordt nu voor mevr. gekeken wat voor werk ze daar kan doen. Helaas heeft zij hierin niet veel keus, behalve dat ze een aantal voorwaarden heeft opgesteld. Ook heeft ze aangegeven dat ze niet meer dan 24 uur per week wil werken. Het is al zo lang geleden dat mevr. voor het laatst een vaste baan heeft gehad. Daar moet ze straks aan wennen, omdat ze nu veelal haar eigen tijd kan indelen.

Mevr. heeft ergotherapie gestudeerd. Dit was toen een vrij schoolse en autoritaire opleiding. Dit vond ze wat minder, maar het bevatte veel creatieve vakken die ze met plezier volgde. Mevr. heeft een leuke studietijd gehad. Ze had veel vriendinnen waar ze dag en nacht mee optrok. Na haar studie is mevr. als ergotherapeute aan het werk gegaan. Dit heeft ze 15 jaar gedaan. Hierna volgden acht jaar in de WW. Mevr. heeft toen de opleiding tot leraar tekenen gevolgd en afgerond. Daarmee hoopte ze weer aan de slag te kunnen als ergotherapeute, maar het beroep bleek in acht jaar tijd zo veranderd dat dit niet meer mogelijk was.

Over het doorwerken na de leeftijd van 65 jaar zegt mevr. dat ze dit niet als negatief ziet. Als ze leuk werk, leuke collega's heeft, zou ze zeker wel door willen werken. Zolang ze hier uitdaging in ziet en plezier aan beleeft. Ook zou mevr. door willen gaan met de activiteiten die ze nu doet. Zoals de wandel- en fietstochten en haar werk als kunstenares. Hier verdient ze wel wat mee en ze zou hier graag mee door willen gaan zolang als het kan. 'Ik zou niet achter de geraniums gaan zitten.'

Mevr. doet veel aan vrijwilligerswerk. Ze werkt elke week bij het filmhuis en ze helpt één keer in de twee weken een vrouw met boodschappen doen. Ook helpt ze mee met festivals die in en om Zwolle georganiseerd worden. Dit vind ze erg leuk om te doen. 'Ik heb geleerd dat als ik vrijwilligerswerk doe dat ik er ook iets voor terugkrijg. Er staat altijd wel iets tegenover.'

Vrijtijdsbesteding

Over de verhouding tussen vrije tijd en werk zegt mevr. dat ze op dit moment zelf haar tijd kan indelen en dat ze dit wel erg prettig vindt. Vooral omdat ze wel wat gezondheidsbeperkingen heeft en nu kan ze zelf bepalen wanneer ze het even wat rustiger aan kan doen. Het is voor haar even afwachten hoe dit voor haar zal zijn als ze weer aan het werk moet. Ze gaat maximaal 24 uur per week aan het werk en dat zal in het begin erg wennen zijn. Ze wil graag haar activiteiten die ze nu doet, blijven doen. Zoals het organiseren van wandel- en fietstochten. Hier heeft ze de laatste jaren veel tijd in gestoken en ze krijgt ook opdrachten om tochten te organiseren. Mevr. heeft al verschillende boekjes en folder met wandeltochten uitgegeven. Mevr. beseft dat ze hier binnenkort minder intensief mee bezig kan zijn. 'Ik vind het wel heel belangrijk dat ik tijd heb voor mezelf.'

Tijdens de opleiding tot leraar tekenen kwam mevr. in aanraking met fotografie. Dit is nu een hobby van haar. Mevr. doet weinig via een stichting of vereniging. De meeste activiteiten die zij in de vrije tijd doet, komen uit eigen initiatief tot stand. Mevr. heeft nu samen met twee vrouwen van haar leeftijd een activiteitenclubje opgericht. Eén keer in de zoveel tijd gaan ze samen wat ondernemen. Wandelen, naar de film of samen eten. Mevr. zoekt zelf naar activiteiten om samen met dit clubje te doen. 'Het is heel vrijblijvend en dat vind ik wel prettig.' Vaste activiteiten waar mevr. aan meedoet zijn tai chi en het zingen in een koor. Tai chi doet ze één keer in de week bij een vrouw die hiervoor naar Zwolle komt. Mevr. heeft gezien dat tai chi ook bij SWO-Zwolle wordt georganiseerd. Ze wil hier wel eens naar kijken, omdat dit goedkoper is dan bij wie ze het nu doet.

Mevr. ervaart geen financiële beperkingen bij het indelen van haar vrije tijd. Het is voor haar een uitdaging om leuke dingen te doen met weinig geld. Mevr. gaat nu regelmatig op vakantie en ze kijkt hierbij dan ook naar lowbudget-vakanties.

Ouder worden en de toekomst

In de toekomst zou mevr. graag bezig willen zijn met yoga en tai chi, voor zover haar gezondheid het toelaat. Ze zou hiervoor bij een stichting of vereniging aankloppen. Ook lijkt het haar leuk om schildercursussen zoals bij SWO-Zwolle gegeven worden, te volgen. Niet zozeer voor de techniek, maar om er elke week mee bezig te zijn. 'Ik vind het mooi van SWO-Zwolle dat ze zo goedkoop activiteiten aanbieden voor ouderen.' Over andere activiteiten in de toekomst heeft mevr. nog niet echt nagedacht. Ze vindt dit ook moeilijk in te schatten. Ze kan het zich nu niet voorstellen, 'maar misschien als ik oud en krakkemikkig ben, wil ik wel heel graag bingoën.' Wat haar verder leuk lijkt zijn culturele activiteiten. Ook gezamenlijk eten met een klein clubje lijkt haar leuk om te doen als ze wat ouder is. Zolang het kan zou ze graag op dansles (ballroom of salsa) willen en ook het wandelen en fietsen zou ze zolang mogelijk willen blijven doen. Als mevr. slechter ter been zou raken, zou ze bijvoorbeeld een scootmobieltocht een leuk alternatief vinden. Het organiseren van activiteitenclubjes lijkt mevr. ook een leuk idee. Dat mensen in klein groepsverband samen activiteiten kunnen doen. Dit zou ze wel graag in het aanbod van SWO-Zwolle willen zien. Fitness voor ouderen lijkt mevr. ook geen slecht idee. Probleem alleen is dat dit nu in de sportscholen zo duur is.

Mevr. brengt nog de HOVO ter sprake. Hoger Onderwijs Voor Ouderen. Het lijkt mevr. leuk om misschien nog eens een cursus of iets dergelijks te volgen.

Wanneer het nodig is, zou mevr. niet zo snel gebruik maken van een verzorgingshuis of aanleunwoningen. Mevr. zou eerder gebruik willen maken van voorzieningen als MMWZ, Mens- en Milieuvriendelijke Wonen in Zwolle. Dit zijn woonvormen waar men milieuvriendelijk woont en het lijkt mevr. leuker omdat je dan meer wisselende contacten hebt dan in een verzorgingshuis.

Over het onderzoek zegt mevr. dat ze denkt dat haar generatie wat minder van collectieve dingen houdt. Ze denkt dat de mensen liever zelf activiteiten organiseren of hier de mogelijkheid toe krijgen, zoals een eetgroepje of een activiteitengroepje. Persoonlijk zou het mevr. er niet van weerhouden om bij SWO-Zwolle aan georganiseerde activiteiten als dansen of tai chi mee te doen.

Samengevat

Werk en opleiding:

- Geen vaste baan, bijstand, freelance, geen duidelijk scheiding werk en privé
- Niet altijd gewerkt i.v.m. ziekte
- Twee Hbo-opleidingen afgerond
- Positief over doorwerken na 65^e
- Veel vrijwilligerswerk
- Zoekt uitdaging

Vrijtijdsbesteding:

- Tijd voor zichzelf inplannen is belangrijk
- Eigen initiatief, meestal niet via vereniging of stichting
- Vrijblijvend karakter van activiteiten is prettig
- Inspanning boven ontspanning
- Lowbudget-vakanties, actieve vakanties
- Geen financiële beperkingen, met weinig geld leuke dingen doen is uitdaging
- Activiteiten nu: wandelen, fietsen, tekenen, schilderen, activiteitenclubje, naar de film, tai chi, zingen in een koor

Toekomst:

- Al wel over nagedacht
- Blijven doen wat ze nu doet
- Kleinschalige woonvorm i.p.v. verzorgingshuis
- Activiteiten in de toekomst: culturele activiteiten, gezamenlijk eten, dansles, fitness, activiteitenclubje, cursus/opleiding, wandelen, fietsen, scootmobieltocht

SWO-Zwolle:

- Nog niet in contact geweest met SWO-Zwolle
- Mooi dat het goedkoop is
- Zou wel deelnemen aan activiteiten van SWO-Zwolle

Interview B

Persoonlijke gegevens

Geslacht: Vrouw

Leeftijd: 58

Aantal persoonshuishouding: 2

Opleiding: MBO

Werkbranche: Gehandicaptenzorg

Inkomen: Laag

Inkomensvorm: AOW

Religie: Geen

Wijk: Assendorp

Persoonlijke situatie

Mevrouw zit sinds 30 jaar in een rolstoel, ze heeft reuma. Ze woont samen met haar man in de wijk Assendorp. Ze is behoorlijk actief in haar scoot- mobiel.

Werk en opleiding

Mevrouw heeft na haar middelbare school een opleiding voor verzorgende gedaan op MBO-niveau. Ze heeft een aantal jaren gewerkt in de verstandelijk gehandicaptenzorg.

‘Ik heb dit werk altijd met heel veel plezier gedaan, maar ik kon niet meer doorwerken vanwege mijn reuma’, vertelt mevrouw aan ons.

Ze heeft haar opleiding als positief ervaren, maar heeft wel het idee gehad dat haar vader veel invloed heeft gehad op de keuzes die zij vroeger heeft gemaakt.

Door ervaringen is zij erachter gekomen wat ze leuk vond en heeft zij uiteindelijk wel gedaan wat ze graag wilde: met verstandelijk gehandicapten werken.

Ze heeft altijd met veel plezier haar werk gedaan, maar door haar ziekte werd het praktisch onmogelijk om het werk nog uit te voeren.

Mevrouw is tegen de uitbreiding van de pensioengrens. Ze vindt dat iedereen moet kunnen stoppen met 65 jaar. Daarna tijd om leuke dingen doen.

Vrijtijdsbesteding

Maar nadat de ziekte reuma was geconstateerd bij mevrouw is zij zeker niet als een kasplantje binnen gaan zitten. Ze heeft activiteiten in haar leven gevonden die zij met haar handicap ook nog kan doen: ‘Als het even mooi weer is pak ik mijn scoot- mobiel en ga er op uit’.

Mevrouw is goed in staat om zelf haar vrije tijd in te delen en heeft genoeg contacten.

Ze doet een aantal huishoudelijke klusjes in huis, daarnaast haken, schilderen, breien en puzzelen.

Schilderen doet zij met vriendinnen samen, af en toe hebben zij een expositie. Verder is zij erg actief in de stichting PAX. Dit is een stichting die vakanties organiseert voor kinderen in noodlijdende situaties, voornamelijk uit de Oostbloklanden. Ieder jaar komt er een jongetje bij mevrouw en haar man een aantal weken op vakantie. Daarnaast breidt zij geregeld voor de stichting. Mevrouw houdt ervan om haar vrije tijd op een actieve manier in te delen.

Ze heeft op dit moment geen behoefte aan georganiseerde activiteiten bij een vereniging of stichting: ‘Ik heb op dit moment genoeg sociale contacten en activiteiten in mijn vrije tijd’.

Vakanties

Sinds aantal jaren gaan zij en haar man op vakantie in Turkije. In warme landen heeft mevrouw aanzienlijk minder last van haar reuma- klachten. 'Op het moment dat ik weer thuiskom, zijn de klachten eigenlijk meteen weer terug'. In Turkije heeft mevrouw geen scooter- mobiel nodig, de klachten zijn dan veel minder.

Helaas is dit jaar de laatste keer dat ze gaat, haar man wil niet meer naar Turkije, dit vindt ze erg jammer.

Ze hebben overal in Nederland contacten, dus ze gaan veel samen op reis door Nederland met de caravan.

Mevrouw ervaart niet echt financiële beperkingen bij het uitzoeken van een vakantie: 'We kijken eerst hoe duur een vakantie is en daarna beslissen we of we het doen, maar meestal lukt dat wel'.

Ouder worden en de toekomst

Ze weet nog niet of ze in de toekomst deel zal nemen aan activiteiten georganiseerd door stichtingen en verenigingen. Het liefst gaat mevrouw zo door zo als het nu is, dus dezelfde activiteiten in haar vrije tijd. Ze heeft twee dochters en een kleinkind en hoopt dat ze daar veel tijd mee kan door brengen in de toekomst. Ze wil graag dezelfde kennissen en vrienden behouden. Daarnaast wil ze graag voor anderen blijven klaar staan. 'Wanneer iemand ziek wordt, dan ben je er gewoon voor de ander'.

Ze willen samen actief blijven in de PAX, de organisatie waar ze vrijwilligerswerk voor doen. Mevrouw wil liever niet over nadenken wat er gebeurt wanneer ze lichamelijke beperkingen krijgt. Ze blijft zolang mogelijk doorgaan met haar huidige vrijetijdsbesteding.

SWO-Zwolle

Mevrouw voelt zich op dit moment nog niet oud. Ze heeft het idee dat SWO Zwolle echt voor ouderen is bedoeld en daar voelt ze zich op dit moment niet tot aangetrokken. Wellicht als kennissen of vrienden haar uitnodigen om een keer deel te nemen aan een activiteit, dan staat ze er wel voor open. 'Bijvoorbeeld sporten met een arts erbij'.

Ideeën voor activiteiten: schilderen, sporten, begeleiding bij activiteiten.

Samengevat

Werk en opleiding:

- Mbo verzorging gedaan
- Jaren met verstandelijk gehandicapten gewerkt
- Vanaf dat reuma is geconstateerd, geen werk meer gedaan

Vrijtijdsbesteding:

- Actief in vrije tijd
- Heeft veel hobby's, zoals haken, breien en schilderen
- Ze gaat er vaak alleen op uit in de scoot mobiel
- Veel kennissen en vrienden
- Vrijwilligerswerk

Toekomst:

- Wil zolang mogelijk door blijven gaan zoals het nu is
- Wil anderen blijven helpen en vrijwilligerswerk blijven doen
- Ervaart geen echte financiële beperkingen, kijkt altijd wel hoe duur het is
- Ze wil liever nog niet te ver in de toekomst kijken

SWO-Zwolle:

- Zou wel openstaan voor deelname aan activiteiten
- Waarschijnlijk wel via kennissen en vrienden
- Wil ook wel begeleiden van activiteiten
- Aanbod: breien, haken, schilderen en sporten

Interview C

Persoonlijke gegevens

Geslacht: Man

Leeftijd: 58

Aantal persoonshuishouding: 2

Opleiding: Geen

Werkbranche: Vrijwilligerswerk

Inkomen: Laag

Inkomensvorm: Uitkering

Religie: Geen

Wijk: Assendorp

Persoonlijke situatie

Dhr. is sinds acht jaar getrouwd met zijn vrouw en woont samen in de wijk Assendorp.

Hij heeft op jonge leeftijd een hartinfarct gehad. Ook zijn vrouw heeft een aantal jaren geleden hartproblemen gekregen. Ze heeft al twee keer een hartinfarct gehad. Sindsdien zitten ze allebei thuis en hebben ze geen werk.

Werk en opleiding

Dhr. heeft alleen de lagere school afgemaakt. Een aantal jaren heeft hij voor de WEZO (Werkvoorzieningen Zwolle e.o.) gewerkt, daar is hij gestopt omdat hij daar te goed voor is gevonden, zegt hij. Sinds acht jaar werkt hij nu als vrijwilliger bij FC Zwolle als steward in de beveiliging. Dhr. heeft hier een korte beveiligingsopleiding voor gevolgd. Dit werk doet hij in het weekend met de thuiswedstrijden van FC Zwolle. Eens per jaar krijgt hij een opfriscursus voor de beveiliging.

Met feestdagen zoals Koninginnedag en 5 mei werkt dhr. ook als vrijwilliger in de beveiliging.

Vrijtijdsbesteding

Zijn hobby's heeft dhr. al enige tijd geleden moeten opgeven. 'Omdat mijn vrouw ziek is wil ik zoveel mogelijk bij haar thuis zijn', legt hij ons uit. Vroeger heeft hij veel gevist in zijn vrije tijd en kon hij uren aan de waterkant zitten. Tegenwoordig gaan ze graag samen winkelen.

Vakanties

Dhr. en mevrouw zijn nog nooit op vakantie geweest. Dhr. heeft hier geen behoefte aan: 'Mijn huisje en mijn vrouw is mijn alles'.

Wel gaan ze geregeld samen een dagje naar een pretpark. 'Financieel gezien is er verder ook geen ruimte voor andere uitjes', zegt hij.

Ouder worden en de toekomst

Dhr. wil liever nog niet stil staan bij het feit dat hij in de toekomst misschien eenzaam zou kunnen worden of dat hij minder mobiel is. 'Dat zie ik dan wel weer', zegt hij.

Hij ziet wel hoe het in de toekomst zal gaan. Hij denkt er nu nog niet teveel over na.

SWO- Zwolle

Dhr. heeft nog nooit deelgenomen aan activiteiten van SWO Zwolle. Hij heeft ook geen behoefte om in de toekomst deel te nemen aan de activiteiten die door SWO Zwolle worden georganiseerd. Hij vindt het moeilijk om hulp te accepteren van buitenaf.

Samengevat

Werk en opleiding:

- Lagere school, daarna niet meer gewerkt vanwege hartinfarct
- Cursus voor beveiliging

Vrijtijdsbesteding:

- Doet al aantal jaren beveiliging bij thuiswedstrijden van FC Zwolle.
- Ook beveiliging van bevrijdingsfestival
- Vroeger wel vissen, nu niet meer
- Weinig kennissen en vrienden
- Geen vakantie, wel pretparken bezoeken
- Veel financiële beperkingen

Toekomst:

- Denkt er liever niet over na
- Staat niet stil bij de toekomst of lichamelijke beperkingen

SWO-Zwolle:

- Zou niet deelnemen aan activiteiten van SWO-Zwolle.
- Heeft geen behoefte aan nieuwe contacten
- Wil geen hulp van buitenaf

Interview D

Persoonlijke gegevens

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 58

Aantal persoonshuishouden: 2

Opleidingsniveau: Hbo

Werkbranche: Sociaal werk, gezondheidszorg

Inkomensklasse: Hoog

Inkomensvorm: Uitkering

Religie: geen

Wijk: Assendorp

Persoonlijke situatie

Mevr. woont samen met haar man. Overdag is hij, wegens de ziekte van Alzheimer, naar de dagopvang van een verpleeghuis. Mevr. heeft momenteel geen werk. Zij is bezig met de zorg voor haar man. Haar persoonlijke situatie is aan het veranderen en zij is hiervan afhankelijk in de manier waarop zij haar tijd indeelt.

Werk en opleiding

Mevr. heeft de sociale academie gedaan. Eerst heeft ze de opleiding inrichtingswerk gevolgd en afgemaakt. Daarna heeft ze ook nog de opleiding sociaal cultureel werk gedaan. Haar studietijd heeft ze als prettig ervaren. Ze ging op kamers en ze had een leuke tijd. Na deze opleidingen is mevr. meteen aan het werk gegaan. Ze is begonnen in een medisch pedagogisch instituut. Daarna heeft ze in een kinderpsychiatrische kliniek gewerkt. Na een aantal jaren is zij getrouwd en kreeg ze twee kinderen. Toen is mevr. gestopt met fulltime werken. Ze deed nog wel af en toe wat in de thuiszorg. Ook heeft ze nog samen met een bevriende arts een praktijk opgezet. Mevr. heeft altijd veel gedaan, ook cursussen en workshops tussendoor. In 2006 rondde mevr. haar laatste opleiding af: coach adviseur. Ze wilde hier graag mee aan de slag, maar toen kreeg haar man Alzheimer. In plaats van betaald werk is mevr. vrijwilligerswerk gaan doen. Ze had zich hier eerst tegen verzet, maar ze merkte dat ze hier veel plezier in had en dat ze er veel voor terugkreeg. Ook het vrijblijvende karakter van het vrijwilligerswerk sprak haar aan. Mevr. deed dit werk via het Gilde en via Travers. Ze hielp bij taalprojecten voor buitenlandse vrouwen en ze is buurtbemiddelaar geweest. Als ze weer wat meer ruimte zou hebben, zou ze wel weer vrijwilligerswerk willen doen.

Over de verhouding tussen vrije tijd en werk zegt mevr.: 'Ik leef niet om te werken. Ik wil wel graag werken, maar er zijn meer en belangrijkere dingen.' Over het verhogen van de pensioengrens is mevr. van mening dat het 't mooiste zou zijn als iedereen dit zelf kon bepalen. Dit is beroeps- en gezondheidsafhankelijk en mevr. kan zich voorstellen dat de één graag wil stoppen op zijn 65e en dat een ander juist graag door wil werken. In haar omgeving merkt mevr. dat het voor veel mensen die altijd gewerkt hebben de laatste jaren tot aan hun pensioen heel zwaar is. Ze merkt dat mensen de laatste vijf jaren alles bij moeten zetten om het te redden en dat ze daardoor niet meer aan andere dingen toekomen. Ook heeft ze gezien dat mensen ziek werden zodra ze met pensioen waren.

Vrijetijdsbesteding

Op het moment heeft mevr. weinig ruimte om haar vrije tijd naar eigen wil te kunnen indelen. De zorg voor haar man laat dit momenteel niet toe. Ze heeft alle cursussen en workshops waaraan ze meedeed opgezegd, maar ze hoopt dit in de loop van de tijd wel weer op te kunnen pakken. Wat mevr. in haar vrije tijd graag doet, zijn dingen als schilderen, beeldhouwen en tekenen.

Mevr. houdt erg van kunst, cultuur en theater. Ze bezoekt graag musea en gaat graag naar het theater. Dit zou ze graag weer op willen pakken als de thuissituatie weer wat stabiel is.

Daarnaast houdt mevr. veel van lezen. Fietsen en wandelen doet ze ook, maar dan meer omdat het gezond is en om buiten te zijn met mooi weer.

Mevr. heeft jarenlang aan tai chi gedaan. Dit deed ze bij de sportschool.

Mevr. ervaart geen financiële beperkingen bij het indelen van haar vrije tijd. Ze heeft het gevoel dat ze alles kan doen wat ze wil en dat geld hierbij geen rol speelt.

Ook bij het plannen van vakanties is geld niet echt een probleem. Momenteel is het vooral de situatie die het minder mogelijk maakt om op vakantie te gaan en uitstapjes te maken.

Activiteiten die mevr. tijdens de vakantie graag onderneemt zijn steden en historische plekken bezoeken. Kunst en geschiedenis hebben haar belangstelling.

De laatste tijd is mevr. zich gaan interesseren voor fotografie en fotoshop op de computer. Ze zit hiervoor bij een club en het leuke hieraan vindt ze dat ze inspiratie opdoet van andere mensen.

Ook vindt ze het prettig dat ze hiermee thuis aan de slag kan. Omdat ze nu vaak thuis moet zijn voor haar man is mevr. op zoek naar activiteiten die ze thuis kan doen.

Mevr. kiest vooral voor ontspanning in de vrije tijd.

Ouder worden en de toekomst

Het is moeilijk voor mevr. om aan te geven hoe zij in de toekomst haar vrije tijd zou willen indelen. Dit is voor haar erg afhankelijk van hoe het met haar man gaat. Als hij volledig in het verpleegtehuis opgenomen zou worden, zou ze alle ruimte hebben om haar tijd naar eigen wil in te delen. Mevr. zit er niet over in dat ze dan thuis komt te zitten. Ze zal uit zichzelf dingen gaan ondernemen. 'Ik ben niet het type om thuis te gaan zitten, dus ik weet dat dat wel goedkomt.'

Mevr. zegt onwillekeurig al bezig te zijn met het idee dat ze te maken kan krijgen met gezondheidsbeperkingen en wat dit betekent voor de manier waarop ze haar vrije tijd kan indelen. Mevr. heeft heel lang aan bridge gedaan en ze wil dit graag onderhouden, omdat dit voor haar een leuke activiteit zou zijn als ze bijvoorbeeld niet meer zou kunnen lopen. De computer is voor haar wat dat betreft ook belangrijk. Ze wil hier graag in blijven leren omdat ze hier in de toekomst veel aan zal hebben. Vooral als ze te maken zou krijgen met verminderde mobiliteit. 'Dit zijn leuke dingen die je kunt blijven doen zolang je hoofd maar helder blijft. Ook lezen kun je blijven doen. En ik hoop dat als ik in een rolstoel zit mijn kinderen mij af en toe nog naar een museumpje rijden.'

Of mevr. later in een verzorgingstehuis wil wonen, weet ze niet. Ze zou veel liever met een aantal vriendinnen een huizenblok huren of kopen en dan de nodige zorg inhuren. Mevr. geeft aan dat haar generatie niet meer zoveel aanspraak kan maken op de opvang in bejaardentehuis. 'We zijn met zoveel.' Volgens mevr. is haar generatie ook veel initiatiefrijker. Men bepaalt zelf in grote mate hoe zij oud wil worden. Het organiseren van activiteiten zoals nu wordt gedaan, is voor haar generatie te massaal. Men wil liever zelf in een klein groepje iets organiseren.

Mevr. legt uit dat haar ouders er nog vanuit gingen dat hun kinderen voor hun zouden zorgen als ze dit zelf niet meer konden. Zo denkt mevr. hier zelf niet meer over. Ze zal eerder zelf initiatief nemen en om professionele hulp vragen dan dat ze haar kinderen voor haar laat zorgen.

SWO-Zwolle

Mevr. weet niet of ze zich zou opgeven voor activiteiten die georganiseerd worden door een vereniging of een stichting zoals SWO-Zwolle. Het idee dat activiteiten in groepen worden georganiseerd lokt haar niet. En ook het idee om tussen ouderen, allemaal mensen van dezelfde leeftijd, te zitten spreekt haar niet aan. 'Ik zou eerder iets doen waar alle leeftijden bij betrokken zijn dan wanneer het alleen specifiek voor ouderen is.' De uitwisseling tussen jong en oud lijkt haar erg leuk en leerzaam voor iedereen. Als oudere blijf je zo in contact met wat er speelt in de samenleving. Mevr. beseft dat dit soms moeilijk te realiseren is, omdat jongeren en volwassenen overdag studeren of werken. En ouderen hebben juist overdag veel vrije tijd.

Ook uitwisseling op multicultureel vlak vindt mevr. leuk en interessant. Dit en de uitwisseling met verschillende leeftijden zou ze graag terug willen zien in het aanbod van SWO-Zwolle. Mevr. denkt dat mensen minder snel in een isolement raken wanneer zij in contact zijn met mensen van verschillende leeftijden en verschillende achtergronden.

Over dit onderzoek zegt mevr. dat zij hier met vriendinnen over heeft gesproken. Of ze zich wel of niet op moesten geven. Veel vrouwen hebben zich toch opgegeven omdat ze dan tenminste na moesten denken over de toekomst en wat hun beperkingen en mogelijkheden dan zijn.

Samengevat

Werk en opleiding:

- Werkt niet meer i.v.m. zorg voor haar man
- Wel altijd gewerkt, niet altijd fulltime i.v.m. moederschap
- Hbo+ (extra vakken), opleidingen tussen werk door gedaan
- Vrijwilligerswerk gedaan in tijden zonder betaald werk
- Pensioengrens zou open moeten zijn, keuze bij de persoon zelf.

Vrijtijdsbesteding:

- Ervaart geen financiële beperkingen
- Kiest ontspanning boven inspanning
- Activiteiten nu: schilderen, beeldhouwen, tekenen, kunst/cultuur/theater, lezen, fietsen, wandelen, tai chi, fotografie

Toekomst:

- Al wel over nagedacht, maar is nu erg afhankelijk van hoe het met haar man gaat
- Zelf initiatief nemen, niet thuis blijven zitten
- Geen verzorgingshuis, liever een kleinschalige woonvorm en zelf nodige hulp en zorg inhuren.
- Liever activiteiten in klein groepje
- Niet tussen leeftijdsgenoten
- Uitwisseling met andere culturen
- Activiteiten in de toekomst: bridge, computercursus, culturele activiteiten

SWO-Zwolle:

- Nog niet in contact geweest met SWO-Zwolle
- Zou misschien deelnemen aan activiteiten van SWO-Zwolle
- Minder grote groepen

Interview E

Persoonlijke gegevens

Geslacht: Man

Leeftijd: 59

Aantal persoonshuishouden: 2

Opleidingsniveau: Hbo

Werkbranche: Bankwezen

Inkomensklasse: Hoog

Inkomensvorm: Werk

Religie: Kerkgaand

Wijk: Berkum

Persoonlijke situatie

Dhr. woont samen met zijn vrouw in de wijk Berkum. Hij heeft vroeger de pedagogische academie gedaan en is toen na twee jaar bij een bank gaan werken. Zijn vrouw heeft op dit moment wat een slechtere gezondheid. Dhr. is zelf erg actief naast zijn werk. De kinderen zijn het huis uit.

Werk en opleiding

Dhr. heeft zijn studiejaren als positief ervaren. Na de pedagogische academie is dhr. direct aan het werk gegaan in het onderwijs. Na twee jaar kwam hij er al achter dat dit niet is wat hij zijn hele leven zou willen blijven doen. Toen heeft hij bij een bank gesolliciteerd en is hij aangenomen. Deze baan heeft hij nog steeds. Hij geeft aan dat het onderwijs wel totaal een andere inslag heeft als vroeger: 'Vroeger werd er van ons verwacht dat we rekenen leerden aan de kinderen. Tegenwoordig moet je als docent kinderen opvoeden, seksuele voorlichting geven en leren rekenen'. Hij ziet de verandering van dichtbij. Eén van zijn dochters werkt ook in het onderwijs.

Vrijtijdsbesteding

Dhr. werkt op dit moment vier dagen bij de bank. Op 1 juli 2012 kan hij met pensioen. 'Ik zou graag met pensioen willen wanneer de mogelijkheid er is', vertelt hij. Hij is bang dat de regels worden aangescherpt door de regering en dat hij nog langer moet wachten op zijn pensioen: 'Als ik morgen zou mogen stoppen, zou ik dat direct doen'.

Dhr. heeft voldoende activiteiten die hij graag in zijn vrije tijd doet. Op dit moment zitten alle dagen vol gepland met activiteiten. Hij doet veel vrijwilligerswerk voor de kerk, onder andere preken. Daarnaast doet hij verschillende bestuursfuncties. Op dit moment vier verschillende. Op dit moment komt hij niet toe aan zijn hobby's, zo druk is hij met het vrijwilligerswerk. 'Ik zou graag meer tijd besteden aan klussen in huis en modelspoorwegen', zegt hij. Hij heeft veel ongelezen boeken in de kast die voor de vakantie uit de kast worden gehaald om gelezen te worden. Wel gaat hij wekelijks naar een koor, maar dat is ook de enige vereniging waar hij lid van is. Hij heeft geen interesse in deelname aan sportactiviteiten.

Dhr. zou wel graag wat meer geld tot zijn beschikking willen hebben: 'Ik heb voldoende inkomen, maar moet wel prioriteiten stellen in het uitgeven van mijn geld'. Hij gaat samen met zijn vrouw op dit moment één keer per jaar op vakantie.

Ouder worden en de toekomst

Zodra hij met pensioen gaat, wil hij niet gaan uitrusten. Hij wil graag actief blijven. Hij zal wel voor zichzelf moeten gaan bedenken welke activiteiten hij wel wil blijven doen en welke niet. 'Activiteiten in mijn vrije tijd kosten ook geld, dus kan je niet alles doen wat je zou willen'. Hij zou wel alles in een wat rustiger tempo willen doen dan op dit moment, want nu is hij eigenlijk wel een beetje té druk soms. Hij zou meer willen lezen en eventueel zich meer willen verdiepen in muziek maken, zoals viool of piano spelen. Daarnaast natuurlijk zijn hobby modelspoorwegen. Dhr. zou graag zo lang mogelijk bestuursfuncties willen uitoefenen. Toch vindt hij het ook belangrijk dat de jonge generatie het op ten duur van hem overneemt. 'Jonge mensen hebben frisse, nieuwe ideeën'. Door zijn werk is hij altijd meegegaan met de nieuwste technologieën en ideologieën: 'Ik ben nog vrij jong van geest'. Hij heeft dus niet het idee dat hij veel extra cursussen nodig heeft op bij de tijd te blijven.

SWO Zwolle

Wellicht zal hij openstaan voor activiteiten van SWO Zwolle, bijvoorbeeld schilderen. Maar het idee dat de activiteiten alleen voor ouderen zijn, spreekt hem niet aan. Hij heeft op dit moment niet het idee dat hij behoefte heeft aan deelname aan georganiseerde activiteiten, maar hij heeft er ook nog niet echt bij stil gestaan. Hij heeft drie kinderen waar hij ook al veel tijd aan besteedt en dat zal in de toekomst ook wel zo blijven, denkt hij. Hij zou wel graag uitstapjes willen maken naar bijvoorbeeld musea en concerten. Misschien als hij lichamelijke beperkingen zal krijgen, dat hij dan wel zou overwegen om deel te nemen aan activiteiten voor ouderen. Hij denkt dat het belangrijk is voor SWO Zwolle om na te denken over de eenzaamheid die onder ouderen plaatsvindt. Een oplossing hiervoor weet hij zo niet. Ideeën voor activiteiten: schilderen, cursus muziek

Samengevat

Werk en opleiding:

- Werkzaam geweest in het onderwijs, daarna in het bankwezen
- Positieve ervaringen met werk en studie
- Gaat mee met zijn tijd
- Wil graag met pensioen, wil meer tijd voor hobby's

Vrijtijdsbesteding:

- Ervaart geen financiële beperkingen, maar stelt wel prioriteiten
- Heeft liever inspanning dan ontspanning
- Heeft voldoende hobby's in vrije tijd

Toekomst:

- Heeft al veel nagedacht over ouder worden, dagindeling en invulling
- Wil graag actief blijven zolang het nog kan
- Wil hobby's verder uitbouwen
- Wil bestuursfuncties blijven uitoefenen zolang het nog kan
- Misschien weer een muziekinstrument bespelen en meer lezen
- Vindt vakanties minder belangrijk
- Liefst altijd in contact blijven met verschillende generaties

SWO-Zwolle:

- Nog niet in contact geweest met SWO-Zwolle
- Heeft op dit moment niet het idee dat hij behoefte zal hebben aan deelname aan activiteiten voor ouderen.
- Wil een oplossing zoeken voor het probleem eenzaamheid onder ouderen.
- Activiteiten gericht op ouderen hebben niet zijn voorkeur

Interview F

Persoonlijke gegevens

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 59

Aantal persoonshuishouding: 1

Opleiding: Ulo (Mavo)

Werkbranche: Administratief medewerkster

Inkomen: Hoog

Inkomensvorm: Weduwe-uitkering

Religie: Gelovig/kerkgaand

Wijk: Berkum

Persoonlijke situatie

Mevrouw heeft net drie maanden geleden haar man verloren. Zij heeft jarenlang haar man thuis verzorgd en is daardoor erg beperkt geweest in de afgelopen jaren om vrije tijd in te delen. Ze deed vooral veel thuis. Ze heeft geprobeerd contact te houden met de buitenwereld door actief te blijven met vrijwilligerswerk.

Werk en opleiding

Mevrouw heeft in haar jonge jaren de Ulo gedaan, de toenmalige Mavo. Zij heeft na haar studie vijf jaar bij een bank gewerkt. Tijdens deze vijf jaar is zij haar man tegengekomen.

Ze zijn gaan trouwen. In die tijd was het nog erg normaal dat na een huwelijk de vrouw thuis bleef en de man aan het werk ging. Aangezien zij en haar man beide aan het werk waren bij een bank, lag het voor de hand dat zij huisvrouw zou worden en haar man zou blijven werken.

Destijds was het ook niet mogelijk om als getrouwd stel bij een bank te werken vanwege veiligheidsredenen. Daarnaast wilde haar man graag dat zij thuis zou blijven.

Mevrouw heeft hier achteraf wel spijt van, ze had graag meer carrière gemaakt.

Tussen 1971 en 1996 heeft mevrouw geen werk gehad, wel is mevrouw actief geweest met het verzorgen van familieleden. Een aantal dagen per week ging zij op pad om haar ouders, schoonouders en andere familieleden te helpen. Ondanks dat zij hier ook wel veel plezier uit heeft kunnen halen, zag zij dit wel als een 'plicht'. Dit heeft in combinatie met de jarenlange verzorging van haar man, gemaakt dat mevrouw geen behoefte meer heeft om vrijwilligerswerk bij ouderen te gaan doen. 'Ik heb al genoeg verzorging op mij genomen'.

Vrijtijdsbesteding

Na 1996 is mevrouw erg actief geworden met vrijwilligerswerk. 'Daar ben ik weer helemaal van opgeleefd', zegt ze.

Het vrijwilligerswerk is onder andere bij de kerk en De wissel. Het werk bestaat onder andere uit hulpkoster zijn. Na het volgen van een computercursus bij de LOI is zij zeer actief geworden in het maken van kerkbladen, liturgieën en het geven van computercursussen aan leeftijdsgenoten in De wissel. Er komen geregeld ouderen bij haar die een computercursus hebben gevolgd bij SWO Zwolle en daar in de praktijk weinig mee kunnen. 'SWO Zwolle werkt met verouderde programma's die in de praktijk weinig bruikbaar zijn'.

Op dit moment bedraagt het vrijwilligerswerk zo'n 20 a 30 uur per week. Mevrouw heeft ook een oppasbaan bij een van de bureaus in de straat. Twee dagen per week past zij op twee kleine kinderen.

Mevrouw is lid van de kerk in Berkum waar zij erg actief is. Vele vrije uren brengt zij door met het vrijwilligerswerk voor de kerk. Zij heeft hier veel contacten opgedaan in de loop der jaren en doet dit werk met veel plezier. Verder is mevrouw niet lid van een vereniging of stichting: 'Ik zou wel willen maar heb hier geen tijd voor'.

Ze komt geregeld bij burens en andere kennissen op bezoek. Ze doet veel activiteiten vanuit eigen initiatief, zoals mensen bezoeken en kaarten maken.

Vakanties

Mevrouw is tijdens haar huwelijk nooit op vakantie geweest: 'Mijn man had hier geen behoefte aan', vertelt zij ons. Geregeld gingen zij samen dagjes fietsen in de omgeving. Daarna aten zij samen en gingen zij weer terug naar huis. Haar man wilde altijd thuis in zijn eigen bed slapen.

Tijdens haar huwelijk is zij via de kerk in contact gekomen met vrijwilligerswerk in de Oostbloklanden. De kerk gaat geregeld met een groepje vrijwilligers naar de Oostbloklanden, en dan vooral Roemenië, om daar hulp te bieden aan de plaatselijke bevolking.

In Nederland worden de hulpgoederen verzameld en dan worden ze weggebracht.

Zij is geregeld met deze groep vrijwilligers mee geweest om te helpen. Omdat haar man geen behoefte had aan vakanties zijn dit vakanties voor haar geworden. Zij heeft dit altijd met heel veel plezier gedaan en gaat in de toekomst weer mee.

Ouder worden en de toekomst

'Wanneer de thuissituatie dit toelaat en je plezier hebt in je werk kun je best door blijven werken na je 65ste', zegt mevrouw. Ze vindt niet dat dit voor iedereen zou moeten gelden, sommige mensen zitten nu eenmaal in een situatie waarin doorwerken niet mogelijk is.

Dit kan bijvoorbeeld komen door te zwaar werk of een moeilijke thuissituatie, zoals bij ziekte.

Wanneer het nodig is, zal zij zeker hulp accepteren van buitenaf. Door de ziekte van haar man heeft zij veel ervaring met thuiszorg en andere hulp.

Zij heeft dit positief ervaren en staat daar positief tegenover: 'Ze hebben altijd voor ons klaar gestaan, al was het midden in de nacht'. Haar man heeft het wel moeilijk gevonden om de hulp te accepteren. Ook als het nodig was, zal zij naar een verzorgingstehuis of verpleegtehuis gaan.

SWO Zwolle

Mevrouw geeft aan dat zij geen financiële beperkingen ervaart bij het indelen van haar vrije tijd. Ze verwacht ook niet dat dit in de toekomst zal gaan gebeuren. Zolang het nog kan, zal zij zeker proberen actief te blijven. Wanneer zij bijvoorbeeld eenzaam zou worden, zou zij wel behoefte hebben aan het deelnemen van de activiteiten van SWO Zwolle. Op dit moment heeft zij deze behoefte zeker niet, zij heeft genoeg activiteiten in haar vrije tijd.

In het aanbod zou zij graag creatieve dingen zien, bijvoorbeeld breien, kaarten maken en schilderen. Zij zou graag een combinatie zien van verschillende leeftijdscategorieën, dus niet activiteiten alleen gericht op ouderen. 'Zo blijf je in contact met de samenleving'.

Samengevat

Werk en opleiding:

- Ulo gedaan
- Vijf jaar in het bankwezen gewerkt
- Computercursus LOI gedaan
- Veel vrijwilligerswerk gaan doen

Vrijtijdsbesteding:

- Mevrouw heeft altijd veel vrije tijd en daarin veel vrijwilligerswerk gedaan
- Erg actief in de kerk
- Veel kennissen en vrienden, genoeg activiteiten
- Oppassen op kinderen
- Kaarten maken, breien en schilderen
- Geen financiële beperkingen

Toekomst:

- Doorwerken na 65 jaar wanneer de situatie dit toelaat
- Staat open voor wonen in verzorgingstehuis
- Wil zolang mogelijk actief blijven , heeft genoeg hobby's.

SWO-Zwolle:

- Zou openstaan voor deelname aan activiteiten
- Als ze eenzaam zou zijn
- Aanbod: breien, schilderen en kaarten maken
- Graag met verschillende leeftijden

Interview G

Persoonlijke gegevens

Geslacht: Vrouw

Leeftijd: 58

Aantal persoonshuishouden: 2

Opleidingsniveau: Hbo

Werkbranche: Onderwijs

Inkomensklasse: Hoog

Inkomensvorm: Werk/salaris

Religie: Gelovig, kerkgaand

Wijk: Berkum

Persoonlijke situatie

Mevr. woont met haar man samen in een nieuwbouwwijk in Berkum. Zij hebben twee uitwonende kinderen. Beide werken fulltime in het onderwijs.

Werk en opleiding

Mevr. heeft de Pabo gedaan en na het behalen van haar diploma is zij gaan werken in het basisonderwijs. Dit heeft ze een aantal jaren gedaan en toen heeft mevr. nog verder gestudeerd. Ze heeft de aktes tekenen en handenarbeid (beeldende kunst) gehaald om in ieder geval de mogelijkheid te hebben om in het voortgezet onderwijs les te gaan geven. Dat is ze hierna ook gaan doen en ze werkt nu bijna 25 jaar als docente beeldende kunst in het voortgezet onderwijs. De studiejaren heeft mevr. als heel leuk ervaren omdat zij graag studeerde. Ze was een echte student. In haar werkjaren heeft mevr. daarom nog de studie 'coördinator zorg voortgezet onderwijs' gedaan. Het studeren op zich lag haar goed en ze wilde er in het werk nog graag wat bij doen. Dit is dus leerlingenzorg geworden. Als er zich weer een passende studie of cursus aan zou doen, zou mevr. dit weer graag willen volgen. Ze denkt er nu aan om pedagogiek of psychologie aan de universiteit te gaan studeren. Dit ligt nog in planning. Mevr. denkt dat ze de beeldende kunst dan meer als hobby zou gaan doen.

Over de verhouding tussen werk en vrije tijd zegt mevr.: 'Mijn hart ligt wel echt bij mijn werk en het contact met de mensen. Ik zoek altijd mensen op.' Naast het werk is vooral het gezin, twee kinderen, en de familie belangrijk. Dit contact is heel hecht en daar wordt naast het werk zoveel mogelijk tijd in gestoken. Toen de kinderen klein waren heeft mevr. wel even wat minder gewerkt, maar de lijn met haar werk heeft ze nooit helemaal verbroken en dat zou ze ook niet snel doen. 'Als ik gezond blijf, werk ik gewoon tot mijn 67e.' Als mensen aan haar vragen hoeveel jaar ze nog moet werken, denkt mevr. niet aan hoeveel jaar ze nog *moet*, maar aan hoeveel jaar ze nog *mag* werken.

Vrijtijdsbesteding

Voor de kerk heeft mevr. veel aan vrijwilligerswerk gedaan. Ze hielp dan bijvoorbeeld bij het ontwerpen van projecten die vanuit de kerk georganiseerd werden. 'Maar ook het omzien naar elkaar hier in de wijk pak ik ook wel meteen op. Als iemand hulp nodig heeft, zal ik die geven.' In de toekomst wil mevr. op het gebied van vrijwilligerswerk misschien iets met natuurmonumenten gaan doen. Daar denkt ze de laatste wel over na. Als ze tijd heeft, wordt die wel ingevuld. Activiteiten die mevr. nu in haar vrije tijd doet zijn vooral wandelen, langeafstandswandelen, en tennissen. Op het moment is mevr. samen met haar man druk met de zorg voor hun moeders, waarvan één net overleden is. Dit vergt op het moment veel tijd en zorgt ervoor dat mevr. even wat minder tijd voor zichzelf heeft. In een ideale situatie zou mevr. het liefst één dag in het weekend aan het wandelen besteden. Dit is wel haar streven. Tussendoor gaat mevr. regelmatig samen met haar man een stuk fietsen.

Op financieel gebied ervaart mevr. geen beperkingen bij het invullen van haar vrije tijd. Bij een aantal duurdere dingen, zoals het maken van verre reizen, moet mevr. financiële aanpassingen doen.

Vakanties

Mevr. gaat graag kamperen. Dit doet zij minstens één keer per jaar naar een Waddeneiland. Dit is vaste prik. Ze gaat dan met haar man en vrienden een lang weekend en ze vullen deze over het algemeen met actieve bezigheden als wandelen en fietsen.

Overige kampeervakanties zijn naar bijvoorbeeld Frankrijk of Noorwegen. Een enkele keer reist mevr. met haar man verder weg naar Egypte, Zuid-Afrika of Amerika. Ze maken dan vaak gebruik van groepsreizen.

Ouder worden en de toekomst

Waar mevr. nu te weinig aan toekomt is het schilderen. Als ze minder zou gaan werken of zou stoppen met werken zou ze hier in ieder geval meer tijd in willen steken. Als dit door een vereniging of stichting aangeboden zou worden, zou mevr. hier wel aan mee willen doen. Vooral als het iets toevoegt, als het iets is wat ze nog niet kent, zou ze hier gebruik van willen maken. Daarnaast zou ze zoveel mogelijk willen blijven wandelen en fietsen. Ook in groepsverband, met bijvoorbeeld excursies, zou mevr. deze activiteiten uit willen voeren. Als mevr. met pensioen zou zijn, zou ze zoveel mogelijk op zoek gaan naar activiteiten in groepsverband. Op sociaal gebied heeft zij mensen om zich heen nodig en ze zou daar initiatief in nemen om in contact met anderen te komen. Ze is nu ook al wat op zoek om te kijken waar ze zich bij aan zou kunnen sluiten. Bij een vereniging of een club waar ze zich bezig kan houden met werkzaamheden die haar aanspreken en uitdaging bieden en waarbij ze in contact is met mensen.

Over het ouder worden heeft mevr. al wel nagedacht en ook al maatregelen in genomen met het oog op de beperkingen die het ouderen worden met zich meebrengt. Mevr. is een aantal jaar geleden met haar man in Zwolle komen wonen en ze hebben bewust gekozen voor een woning die geheel gelijkvloers is. Op deze manier kunnen ze zolang mogelijk zelfstandig in dit huis blijven wonen, ook als ze wat slechter ter been worden. Ook de wijk hebben ze bewust voor gekozen. Jong en oud door elkaar. Mevr. wilde niet ergens wonen waar alleen maar ouderen wonen. 'Die contacten met de jeugd vind ik ook belangrijk. Niet alleen maar in je eigen clubje van ouderen. Ik vind het heel belangrijk dat je als oudere contact blijft houden met de jeugd.' Mevr. ziet ouderen als voorbeeld voor de jongeren en ook voor het geven van advies aan de jongeren ziet zij voor ouderen een taak.

Het verliezen van de mobiliteit heeft mevr. rekening mee gehouden bij het kopen van hun huis. Ook het openbaar vervoer is in de buurt. Wanneer het nodig zal zijn, is het zorgcentrum in de buurt. Mevr. is heel realistisch op dit gebied. Ze realiseert zich dat bij het ouder worden beperkingen horen en ze vindt het goed hier nu al over na te denken en te kijken welke voorzorgsmaatregelen je kunt nemen.

SWO-Zwolle

Mevr. is nog niet in contact geweest met SWO-Zwolle. Als ze dit zou willen, weet ze wel hoe ze dit zou moeten doen en waar ze dan terecht kan. 'En dat het er is, vind ik heel goed.' Mevr. vindt het nu niet storend dat de stichting zich alleen op ouderen richt, maar ze denkt dat hier in de loop der jaren misschien wel verandering in kan komen. 'Want je houdt iets leefbaar door gemengde groepen samen te voegen.' Mevr. vertelt dat haar kinderen altijd zeiden dat oma het alleen maar over zieke mensen had. Ouderen onder elkaar klagen over hun gezondheid en om wat er met hun leeftijdsgenoten gebeurt. In contact met andere leeftijden zou hierin volgens mevr. veel verbetering kunnen komen. Dat ouderen minder in een isolement raken.

In de toekomst zou mevr. graag aan yoga of een cursus filosofie mee willen doen. Ook dansen en sporten zou ze willen (blijven) doen. Op creatief gebied houdt schilderen haar belangstelling. Mevr. legt uit dat ze zich kan voorstellen dat ze in de toekomst weer wat meer met breien of naaien zou willen doen, omdat je dit ook zittend kan doen. Op het moment heeft dit niet haar voorkeur, maar ze kan zich voorstellen dat ze hier als oudere wel mee bezig zou willen zijn. En om dat met een groepje te doen lijkt haar ook heel leuk.

Samengevat

Werk en opleiding:

- Fulltime docente, altijd gewerkt
- Hbo+ (extra vakken)
- Tussendoor opleiding gevolgd
- Leuke studietijd gehad
- Wil nog verder studeren
- Doorwerken na 65 als het kan

Vrijtijdsbesteding:

- Vrijwilligerswerk in de kerk
- Ervaart geen financiële beperkingen
- Vakanties: kamperen, verre reizen, groepsreizen
- Activiteiten nu: wandelen, fietsen, tennissen

Toekomst:

- Al wel nagedacht over de toekomst
- Zoekt uitdaging in activiteiten
- Zou wel van verzorgingshuis gebruik maken
- Veel in groepsverband, sociale contacten zijn belangrijk
- Activiteiten in de toekomst: schilderen, wandelen, fietsen, cursus filosofie, dansen, sporten, yoga, breien, naaien

SWO-Zwolle:

- Nog niet in contact geweest met SWO-zwolle
- Zou wel deelnemen aan activiteiten van SWO-Zwolle
- In de toekomst meer gericht op verschillende leeftijd, niet alleen op ouderen

Interview H

Persoonlijke gegevens

Geslacht: vrouw

Leeftijd: 58

Aantal persoonshuishouding: 1

Opleidingsniveau: Hbo

Werkbranche: Muziekdocente

Inkomen: Laag

Inkomensvorm: AOW en Wajong-uitkering

Religie: Geen

Wijk: Assendorp

Persoonlijke situatie

Mevrouw zit sinds jonge leeftijd in een rolstoel, ze heeft Spina Bifida. Na haar opleiding aan het conservatorium voor piano kwam zij in een rolstoel terecht. Nu geeft zij 6 uur per week les in huis.

Werk en opleiding

Mevrouw heeft in haar jonge jaren aan het conservatorium gestudeerd. Door haar handicap heeft zij weinig werkervaring opgedaan. Wel geeft zij al jarenlang les als pianodocente in haar eigen huis. Ze heeft haar studiejaren als positief ervaren, ze houdt van nieuwe kennis opdoen.

Vrijtijdsbesteding

Mevrouw heeft veel hobby's in haar vrije tijd. Ze houdt van bridge, koken en theater.

Dit doet zij niet binnen een vereniging of stichting. Zij heeft haar eigen vriendenkring en familie waar zij goed mee overweg kan. Ze is erg actief en gaat veel uit in het weekend.

Deze activiteiten doet zij op eigen initiatief: 'Ik heb mijn eigen vriendenkring en daar heb ik genoeg aan'.

Daarnaast doet ze zoveel mogelijk haar eigen huishouden en is ze erg zelfstandig. Ze houdt niet van betutteling door andere mensen. 'Afhankelijk zijn van verzorging is het ergste wat je kunt overkomen', zegt ze.

Ze heeft in het verleden wel vrijwilligerswerk gedaan, bijvoorbeeld bij de gehandicaptenraad. Op dit moment doet ze nog vrijwilligerswerk voor de EPTA (stichting voor pianodocenten).

Werken tot het pensioen is voor situatie niet erg van toepassing. Ze heeft al jaren van een uitkering. Maar als ze zou kunnen, zou ze gewoon door blijven werken na haar 65ste.

'Maar voor de mensen met zwaar werk moet er wel een regeling zijn dat ze met 65 jaar met pensioen kunnen gaan', vertelt ze ons. 'Deze mensen zijn gewoon op'. Veertig jaar dienstverband vindt zij een mooi aantal.

Vakantie

Tot negen jaar geleden ging mevrouw gezamenlijk met haar dochter op vakantie. Door haar handicap is het niet mogelijk om alleen op vakantie te gaan.

Nadat haar dochter alleen op vakantie wilde gaan, is zij gaan kijken naar organisaties die vakanties organiseren voor gehandicapten. De meeste organisaties zijn zo duur dat het niet te bekostigen is voor haar. Ze is een aantal jaren gaan zeilen met andere lichamelijk gehandicapten. Daarna heeft zij zich aangesloten bij de vakanties van het reumafonds. De diversiteit onder het gezelschap spreekt haar erg aan.

Ouder worden en toekomst

Ze wil zolang mogelijk zelfstandig blijven functioneren, ze zou niet graag in een verzorgingstehuis terecht komen. Maar als het echt niet anders kan, zal ze zich wel aanpassen aan de situatie. Ze zou graag zien dat ouderen meer gestimuleerd worden om zelfstandig en actiever te blijven wanneer zij in een verzorgingstehuis terecht komen. 'Ze hebben hun leven lang aardappelen geschild, waarom zouden ze dat nu ineens niet meer kunnen doen?', vraagt mevrouw zich af. Ze snapt niet waarom ouderen niet meer gestimuleerd worden om actief te blijven deelnemen.

Het vervoer binnen Zwolle is voor haar een belangrijk middel van actief te blijven deelnemen aan activiteiten buitenshuis. Het vervoer binnen Zwolle voor gehandicapten en ouderen mag wat haar betreft wel wat beter geregeld worden.

SWO Zwolle

Op dit moment zou mevrouw niet weten aan welke activiteiten ze zou willen deelnemen bij SWO Zwolle. Ze zou wel willen deelnemen aan activiteiten van SWO Zwolle in de toekomst.

'Als ik niet zo goed was met computers, had ik zeker een computercursus bij SWO Zwolle gedaan', vertelt mevrouw.

Ideeën voor activiteiten: cursus filosofie, bridge.

Samengevat

Werk en opleiding:

- Mevrouw heeft conservatorium gedaan
- Nadat ze in een rolstoel is gekomen geeft ze alleen nog pianolessen aan huis.

Vrijtijdsbesteding:

- Heeft veel hobby's zoals muziek maken, koken en bridgen
- Heeft genoeg kennissen en vrienden om activiteiten mee te doen
- Doet ook af en toe vrijwilligerswerk
- Gaat graag op vakantie
- Vindt afhankelijkheid van anderen het meest lastige van haar handicap.

Toekomst:

- Ze wil niet stoppen met werken na 65 jaar, maar moet wel kunnen voor mensen met zwaar werk.
- Ze wil actief blijven als ze ouder wordt
- Ouderen zouden meer moeten worden gestimuleerd om actief te blijven
- Niet graag naar verzorgingstehuis
- Liefst zo blijven leven zoals het nu is

SWO-Zwolle:

- Vervoer moet beter geregeld worden voor ouderen en gehandicapten
- Wil wel deelnemen aan activiteiten, maar weet nog niet welke
- Graag met diverse leeftijden door elkaar heen
- Aanbod: bridgen, cursus filosofie.

Interview I

Persoonlijke gegevens

Geslacht: Man

Leeftijd: 59

Aantal persoonshuishouden: 1

Opleidingsniveau: Hbo

Werkbranche: Communicatie/marketing

Inkomensklasse: Hoog

Inkomensvorm: Werk

Religie: Geen

Wijk: Assendorp

Persoonlijke situatie

Dhr. is zelfstandig ondernemer. Sinds een paar jaar heeft hij een eigen bedrijf. Dhr. heeft een relatie, maar woont alleen. Hij heeft geen kinderen.

Werk en opleiding

Dhr. is na de Mulo naar de middelbare detailhandelsschool gegaan. Daarna heeft hij de HEAO gedaan. Dhr. heeft zijn studiejaren goed doorstaan. Hij had een opleiding gekozen die precies bij hem paste. Dhr. is na de HEAO direct aan de gang gegaan in de marketing en communicatiebranche. Hij heeft tussendoor nog veel opleidingen en cursussen op het gebied van communicatie gevolgd en later ook zelf gegeven. Dhr. is zijn carrière begonnen bij de Wehkamp als assistent advertising management. Hij hield zich toen men name bezig met de reclame. Na een paar jaar is hij daar manager geworden wat meer verantwoordelijkheid en meer diverse werkzaamheden met zich meebracht. Sinds 2003 is dhr. samen met een collega een eigen bedrijf begonnen in reparatie van elektronica voor consumenten. Hij heeft hierin een nieuw systeem op het gebied van service bedacht. Consumenten krijgen dan in plaats van hun gerepareerde apparaat eenzelfde apparaat wat al gerepareerd of nieuw is. Op deze manier hoeft de consument niet zo lang te wachten als bij andere bedrijven op dit gebied. Dhr. coördineert dit systeem en de manier van werken in zijn bedrijf. Hier is hij minstens vijf dagen in de week mee bezig.

Vrijtijdsbesteding

Dhr. kan voor een groot deel zijn eigen tijd indelen. Hij beschouwt zijn werk als het uitoefenen van een hobby. Een duidelijke scheiding tussen werk en vrije tijd is er daarom niet.

In zijn vrije tijd gaat dhr. regelmatig naar de kroeg of uit eten.

Naast zijn betaalde werk is dhr. zeer actief als sportbestuurder. Hij is voorzitter van een voetbalclub. Tevens is dhr. voorzitter van de Skate Bond Nederland. Hij is topsportbestuurder. Hij is momenteel druk met een fusie met de KNSB.

Dhr. sport zelf ook actief. Hij voetbalt één keer in de week en twee keer in de week traint hij op een roeiapparaat.

Door zijn sportactiviteiten komt dhr. op veel verschillende plaatsen. Soms beschouwt hij dit als vakantie. Doorgaans gaat dhr. elk jaar vaker dan één keer op vakantie. Deze vult dhr. het liefst met lezen, iets waar hij doorgaans niet aan toekomt. Daarnaast houdt hij ervan om uit te gaan en bezienswaardigheden te bezoeken. Vakantie is voor hem ontspanning en hij vult zijn vakanties het liefst met ontspannende activiteiten.

Dhr. ervaart geen financiële beperkingen in zijn vrijetijdsbesteding. Hij heeft gevoel dat hij alles kan doen en laten wat hij wil.

Ouder worden en de toekomst

Dhr. heeft nog helemaal niet nagedacht over wanneer hij met pensioen wil gaan. Als het zo uitkomt werkt hij tot zijn 70^e door. 'Ik moet er toch niet aan denken om de hele dag thuis te zitten.' Wat dhr. zou doen als hij wel thuis komt te zitten, kan hij niet zeggen. Hij heeft er nog niet over nagedacht, maar bijvoorbeeld nog iets studeren zou hem wel aanspreken. Cursussen, bijvoorbeeld op het gebied van filosofie, lijken hem dan een goede invulling van zijn vrije tijd. De ontwikkelingen in zijn vakgebied zal hij ook altijd blijven volgen. Dit vindt hij gewoon leuk om te doen.

Als dhr. gezondheidsbeperkingen zou krijgen, gaat hij dan wel bekijken hoe hij daarmee om zal gaan. 'Ben je gek, ik ga daar nu toch niet al over nadenken. Ik kan me daar nu wel druk om maken, maar ik zie het wel als het zover is'.

Als dhr. echt iets moet kiezen als hij bijvoorbeeld niet meer zou kunnen lezen, zou hij nog plezier beleven aan muziek luisteren. Verder vindt hij het heel moeilijk zich een beeld te vormen van activiteiten die hij in zijn vrije tijd wil gaan doen als hij bepaalde (lichamelijke) beperkingen zou krijgen. Dhr. ziet wel wat op zijn pad komt en hij vertrouwt erop dat hij te zijner tijd een passende oplossing vindt voor eventueel ouderdomsproblemen.

Wat dhr. misschien wel zou aanspreken, zou een club zijn waar mensen gezamenlijk kunnen eten. Ouderen, vooral degene die alleen komen te staan, zorgen op dat gebied niet altijd goed voor zichzelf. De gelegenheid tot samen eten zou hij daarvoor een goede oplossing vinden. Een verzorgingshuis is voor dhr. geen optie. Die betutteling, daar moet hij niet aan denken. Wat hem voor later wel een goed idee lijkt, is een kleinschalige woonvorm waar mensen hun eigen appartement hebben en de mogelijkheid om in een gezamenlijk ruimte samen tijd door te brengen. De nodige zorg kan ingehuurd worden en dat is persoonsafhankelijk. Zorg op maat vindt dhr. erg belangrijk. En dat zou heel goed op eigen initiatief kunnen. Niet dat het van hoger af geregeld en opgelegd wordt. Onderling kunnen mensen dat heel goed regelen, denkt hij.

SWO-Zwolle

Het meedoen aan activiteiten die aangeboden worden door SWO-Zwolle lokt dhr. niet. 'Dan moet ik zeker opeens allemaal dingen gaan doen die ik nog nooit gedaan heb. Denk je dat ik dat dan wel leuk ga vinden, zoals bingo enzo.' Dhr. vindt dat hij prima zelf activiteiten kan verzinnen. Dit doet hij nu en dat kan later ook. Dit zou hij wel in groepsverband willen doen. Dhr. zal altijd actief willen zijn in sport. Dit doet hij het liefst met leeftijdsgenoten, omdat de groepsleden op deze manier rekening met elkaar kunnen houden.

Een cursus of opleiding die hij later zou willen doen, zou hij niet bij SWO-Zwolle doen. Dhr. zou gewoon naar een universiteit gaan of zelf kijken waar bepaalde cursussen gegeven worden. Ook als mensen bijvoorbeeld yoga willen doen, denkt dhr. dat zij hier niet een bepaalde stichting voor nodig hebben. Iedereen kan zelf ook wel uitzoeken waar yoga gegeven wordt. Dat SWO-Zwolle activiteiten goedkoper aanbiedt voor mensen die bijvoorbeeld een reguliere cursus filosofie niet kunnen betalen, vindt hij wel goed maar het zou volgens hem anders geregeld moeten worden. Dat ouderen boven een bepaalde leeftijd sowieso korting krijgen als zij ergens een cursus willen volgen. Of dat nu bij een stichting is of op de universiteit. Ook heeft dhr. zijn twijfels over het niveau van een dergelijke cursus. Hij begrijpt dat er bij SWO-Zwolle rekening wordt gehouden met mensen van verschillende niveaus en met uiteenlopende werkervaring, maar zelf zou hij liever bij een universiteit een cursus of opleiding willen volgen. Dat SWO-Zwolle zich richt op ouderen 'vind ik een verkeerde segmentatie. Men segmenteert op leeftijd.' Dat idee spreekt dhr. niet aan. Hij vindt dat er niet zo gekeken moet worden naar leeftijd en dat men aan de hand daarvan groepen gaat indelen. Dhr. geeft aan dat ouderen van nu deelnemen aan activiteiten voor de gezelligheid. Hij zou zelf aan activiteiten meedoen om er iets van op te steken. Over de babyboomgeneratie zegt dhr. dat de ouderenzorg echt anders ingericht moet worden. 'Wij (de babyboomers) hebben elke generatie nog veranderd en dat zullen we nu weer doen. Alles gaat op z'n kop.'

Samengevat

Werk en opleiding:

- Zelfstandig ondernemer, altijd gewerkt
- Hbo, veel werkgerelateerde cursussen en opleidingen gevolgd
- Fulltime baan
- Doorwerken na 70e als het kan

Vrijtijdsbesteding:

- Werk is hobby, geen duidelijk scheiding werk en privé
- Vrijwilligerswerk: bestuursfuncties
- Ontspanning + inspanning
- Vakantie = ontspanning
- Eigen initiatief, geen vereniging of stichting
- Activiteiten nu: voetbal, roeien, lezen, uit eten, uitgaan

Toekomst:

- Nog niet over nagedacht, wil dit ook niet
- Kleinschalige woonvorm i.p.v. verzorgingshuis, zelf de nodige zorg en hulp inschakelen, minder gebruik maken van instanties
- Activiteiten in de toekomst: lezen, muziek luisteren, cursus (bijv. filosofie) of opleiding, gezamenlijk eten

SWO-Zwolle:

- Zou niet deelnemen aan activiteiten van SWO-Zwolle, zelf activiteiten verzinnen en initiatief nemen
- Cursus/opleiding bij universiteit of erkende instantie
- Tegen segmentatie op leeftijd
- Ouderen van nu doen mee met activiteiten voor de gezelligheid, dhr. zou zelf meedoen om iets te leren.
- Sport wel liever met leeftijdsgenoten i.v.m. het verschil in lichamelijke prestaties

Interview J

Persoonlijke gegevens

Geslacht: Man

Leeftijd: 59

Aantal persoonshuishouden: 1

Opleidingsniveau: Hbo

Werkbranche: Elektronica, management, coaching & advies

Inkomensklasse: Midden

Inkomensvorm: WAO, weduwe-uitkering, werkloos

Religie: Geen

Wijk: Assendorp

Persoonlijke situatie

Dhr. woont alleen sinds zijn vrouw is overleden. Hij werkt niet volledig vanwege een eerdere burn-out. Dhr. heeft een praktijk in rebalancing aan huis.

Werk en opleiding

Na de middelbare school is dhr. elektronica gaan doen. Na afronding van deze opleiding is hij hierin ook aan het werk gegaan. Na drie jaar is dhr. begonnen aan de sociale academie. Dat heette toen nog sociaal cultureel werk. Met dit diploma op zak heeft dhr. tien jaar bij de volkshogeschool gewerkt als freelancer. Dhr. ging het land door om aan groepen verschillende trainingen en workshops te geven. Hierna heeft dhr. Open Universiteit bedrijfskunde gedaan en daarmee heeft hij als managementtrainer bij een managementadviesbureau gewerkt. Echter door de enorme commerciële druk die bij dit bureau lag is dhr. in een burn-out geraakt. Daarna is dhr. half afgekeurd en deels in de WAO terechtgekomen. Sinds 2001 werkt dhr. zelfstandig als trainer en coach. Een paar jaar geleden heeft hij zijn laatste opleiding afgerond. Dit was de opleiding rebalancing-therapie en sindsdien heeft dhr. een praktijk aan huis voor rebalancing. Dhr. heeft dus sinds de sociale academie altijd als trainer van groepen gewerkt.

Vooraf de laatste opleiding heeft dhr. met plezier gevolgd. De eerdere opleidingen vond hij minder leuk. Dhr. ging elektronica doen omdat dit vanuit huis een beetje van hem werd verwacht. Hij was hier goed, maar zelf wilde dhr. graag naar de toneelschool. Dit vond zijn vader niet goed, dus ging hij maar doen waar hij goed in was en wat zijn hobby was. Toen dhr. eenmaal in de elektronica aan het werk was, bleek dat dit niet zijn roeping was en hij miste uitdaging in zijn werk. Toen is hij aan de sociale academie begonnen. Dit vond dhr. wel een leuke, maar rare opleiding en ook in een rare tijd, de jaren zeventig. Alles was sterk gepolitiseerd en voor zijn gevoel had hij vier jaar lang gediscussieerd over hoe het moest in de wereld. Dhr. had niet het idee dat hij echt iets gedaan had in die jaren op de sociale academie.

Doorwerken na zijn 65^e is voor dhr. geen noodzaak, maar hij gaat er vanuit dat hij met zijn huidige werkzaamheden door zal gaan als hij 65 is. Werken is zelfs op dit moment financieel gezien niet echt nodig, maar dhr. vindt het leuk om met het trainingswerk zoals hij dat nu doet door te gaan. De praktijk in rebalancing die dhr. nu aan huis heeft, is hij nog aan het opbouwen. Die wil hij in de komende jaar verder gaan uitbreiden.

Vrijetijdsbesteding

In zijn vrije tijd is dhr. veel in huis bezig met verbouwen en klusjes. Daarnaast is een groot deel van zijn vrije tijd met muziek gevuld. Dhr. is veel bezig met het luisteren en zelf maken van muziek. Dhr. heeft een aantal jaren vrijwilligerswerk gedaan. Vooral in de muziek en bij het theater. Het ging dan met name om bestuursfuncties.

Dhr. is weinig betrokken bij verenigingen in zijn vrije tijd. Hij tennist bij een club en hij zit bij twee orkesten. Daarnaast doet hij af en toe aan yoga en tai chi.

Dhr. ervaart geen (financiële) beperkingen bij het indelen van vrije tijd en het uitoefenen van vrijetijdsactiviteiten. Hij heeft het gevoel dat hij eigenlijk alles kan doen wat hij wil in zijn vrije tijd. Dhr. geeft aan dat hij wel wat meer zou willen reizen als hij meer geld zou hebben. In zijn vrije tijd zoekt de dhr. meer naar inspanning dan naar ontspanning.

Ouder worden en de toekomst

Dhr. heeft nog niet nagedacht over wat hij in de toekomst aan vrijetijdsbesteding zou willen doen. Hij vindt het moeilijk zich daar een beeld bij te vormen. 'Ik vind het niet nuttig om daar over na te denken. Ik zie het ook niet als een overgang van actief naar niet actief.' Dhr. geeft aan dat hij nu al te weinig tijd heeft om alle dingen te doen die hij leuk vindt, dus hij denkt dat hij in de toekomst geen moeite zal hebben met het invullen van zijn vrije tijd. Bijvoorbeeld beeldhouwen is een hobby van dhr. die al een hele tijd stilligt. Om dit weer op te pakken zou dhr. wel een stichting raadplegen. Zo heeft hij ook ooit een cursus tekenen gevolgd. Dit zou hij wel weer willen doen als hij daar in de toekomst tijd voor zou hebben. Dhr. vindt het daarom ook belangrijk dat er instellingen zijn die zulke activiteiten organiseren. Dhr. zou ook graag wat actiever zijn in de muziek, nog actiever dan hij nu al is.

Dhr. ziet zichzelf niet als oudere en kan daarom moeilijk aangeven wanneer hij zich tot die categorie zal rekenen. Wellicht dat hij dan meer activiteiten met leeftijdsgenoten zou willen ondernemen, maar op het moment is dhr. het liefst in een gezelschap waarin leeftijd geen rol speelt. 'Ik heb mij altijd wel een beetje verzet tegen het denken in categorieën. Jong, oud en middelbare leeftijd en dat daar dan weer speciale dingen voor zijn. En dat je je daarnaar moet gedragen houd ik al helemaal niet van. Het is een soort stempel die je dan op je eigen voorhoofd zet.'

Over hoe zijn dag eruit zou zien als dhr. bepaalde (gezondheids)beperkingen zou hebben, heeft hij nog niet nagedacht. Ook kan hij zich daar nog geen beeld bij vormen. Hij denkt dat het misschien onbewust een soort verzet is tegen het idee van ouder worden, maar over zijn 'oude dag' heeft hij echt nog niet nagedacht.

In het aanbod van SWO-Zwolle zijn dingen als bezig zijn met filosofie en yoga activiteiten die dhr. graag zou zien en waar hij aan mee zou willen doen.

Samengevat

Werk en opleiding:

- Werkt niet volledig meer i.v.m. eerder burn-out (heeft nu eigen praktijk)
- Daarvoor altijd fulltime gewerkt
- Hbo 2x en verschillende werkgerelateerde opleiding en cursussen gevolgd
- Vrijwilligerswerk: bestuursfuncties
- Wil doorwerken na 65

Vrijtijdsbesteding:

- Ervaart geen financiële beperkingen
- Kiest inspanning boven ontspanning
- Activiteiten nu: verbouwen, klusjes in en om het huis, muziek luisteren en zelf maken

Toekomst:

- Nog niet over nagedacht (vindt dit niet nuttig)
- Liever met verschillende leeftijden, misschien later wel met leeftijdsgenoten
- Activiteiten in de toekomst: beeldhouwen, tekenen, muziek maken, yoga, filosofie

SWO-Zwolle:

- Nog niet in contact geweest met SWO-Zwolle
- Zou wel deelnemen aan activiteiten van SWO-Zwolle

Interview K

Persoonlijke gegevens

Geslacht: Man

Leeftijd: 59

Aantal persoonshuishouden: 2

Opleidingsniveau: Universiteit

Werkbranche: Onderwijs

Inkomensklasse: Hoog

Religie:

Inkomensvorm: Wwerk

Wijk: Berkum

Persoonlijke situatie

Dhr. woont samen met zijn vrouw in de wijk Berkum. Hij werkt vier dagen per week bij de Landstede(mbo-opleiding) in Zwolle. Hij doceert economie. Zijn vrouw werkt ook in het onderwijs.

Werk en opleiding

Dit jaar is hij 40 jaar werkzaam, 15 jaar in de visteelt en 25 jaar in het onderwijs. Hij heeft op latere leeftijd de economie gestudeerd. Dit was naast een baan. Hij was toen 28 jaar. Daarvoor heeft dhr. wel cursussen gevolgd. Dhr. moet nog twee jaar en drie maanden werken en dan kan hij met pensioen. 'Na 40 jaar dienstverband vind ik het wel genoeg', vertelt dhr. Hij wil graag met pensioen.

Werkjaren heeft hij niet altijd als prettig ervaren. Zeker de visteelt vond hij niet altijd leuk. Daarom is hij ook economie gaan studeren. Daarna is hij het onderwijs ingegaan. Op dit moment ervaart dhr. zijn werk als 'stresserig en hectisch'. 'In mijn vrije tijd moet ik vooral bijkomen van mijn werk', vertelt hij ons. Hij ervaart zijn baan als erg druk, waar hij moeilijk afstand van kan doen. Ook in zijn vrije tijd heeft hij het gevoel dat zijn werk hem teveel bezighoudt om aan andere dingen toe te komen. Pas als hij op vakantie is, krijgt hij het idee dat hij echt afstand kan doen van zijn werk.

Vrijtijdsbesteding

Dhr. heeft voldoende hobby's die hij graag in zijn vrije tijd wil doen. Hij komt alleen niet aan alle hobby's toe. Hij houdt van schaken, fotografie en schilderen. Ook tuinieren (we zitten gezamenlijk in een prachtige tuin) is een van zijn hobby's. Vooral fotografie is een hobby waar hij te weinig aan toekomt in zijn vrije tijd.

Ook komt dhr. weinig toe aan sporten, en dan vooral tennissen. Het slaat graag samen met zijn vrouw in het weekend een balletje op de tennisbaan. 'Ik heb er op dit moment geen fut meer voor', legt hij uit, 'daardoor raak ik het plezier kwijt in sporten'. Als hij tijd en energie zou hebben, zou hij graag weer lid worden van de tennisclub.

Daarnaast zou dhr. graag veel meer willen reizen en dan met name in het buitenland. 'Wanneer ik meer vrije tijd zou hebben, zou ik wel voor twee maanden naar Bali willen of naar Nieuw Zeeland'. Dhr. heeft genoeg ideeën voor het invullen van zijn vrije tijd in de toekomst. Dhr. ervaart geen enkele financiële beperkingen voor de invulling van hobby's in zijn vrije tijd. Hij heeft ook een goed pensioen opgebouwd.

Ouder worden en de toekomst

Hij heeft zeker al wel nagedacht over hoe hij de toekomst ziet. 'Dit komt ook door mijn economische achtergrond. In de economie wordt van je verwacht vooruit te kunnen kijken', legt hij uit. Hij denkt al na waar hij zou willen wonen; kies je voor de voorzieningen of voor het vrije leven? Hij wil graag in Zwolle blijven wonen omdat hier genoeg voorzieningen voor hem zijn. Ook wanneer de gezondheid beperkingen zal gaan opleggen. En hij wil zeker zijn hobby's verder uitbouwen. Ook meer theater en cultuur. Hij zou zeker weten nog een opleiding gaan volgen, hij wil graag kennis blijven opdoen.

Daarnaast zou dhr. graag cursussen gaan geven in Nederland of in het buitenland. 'Misschien een coachend baantje of ontwikkelingswerk', zegt hij. Hij heeft nu bijna geen ervaring met vrijwilligerswerk omdat hij daar nooit de tijd en de ruimte voor heeft ervaren tot nu toe.

Wanneer hij deze ruimte wel zal hebben en de gezondheid het toelaat, wil hij graag deelnemen aan projecten in binnen- en buitenland.

Hij wil graag actief blijven in zijn vrije tijd. Hij houdt van inspanning. Hij denkt ook dat hij daarbij een stuk vitaler zal blijven in de toekomst. Hij heeft er nog niet echt bij stil gestaan hoe hij zijn tijd zal invullen als zijn gezondheid de inspanning niet meer toelaat. 'Ik denk dat ik mij meer bij verenigingen en clubjes zal gaan aansluiten, bijvoorbeeld schaken in clubverband'. Door de achtergrond dat dhr. jarenlang werkzaam is geweest in het onderwijs wil hij graag in de toekomst contact blijven houden met andere generaties. Hij wil in staat blijven om zich te kunnen verplaatsen in de belevingswereld van de andere generaties; mentaliteitsveranderingen, groei in de technologie enz.

SWO Zwolle

Dhr. is niet bekend met de SWO Zwolle. Hij zou misschien wel openstaan in de toekomst om deel te nemen aan activiteiten van SWO Zwolle, maar dit hangt wel helemaal af van de activiteit die wordt aangeboden. Als de activiteit hem aanspreekt, zoals een cursus fotografie of Italiaans, maakt het voor hem niet uit of er alleen maar ouderen aan deelnemen. Maar hij geeft heel duidelijk aan dat dit niet zijn voorkeur is. Hij blijft graag in contact met de gehele samenleving. Hij zou niet graag naar een ouderensoos gaan. Ideeën voor activiteiten voor SWO Zwolle: excursies, uitjes, schaken, cursussen fotografie of Italiaans.

Interview L

Persoonlijke gegevens

Geslacht: Vrouw

Leeftijd: 58

Aantal persoonshuishouden: 2

Opleidingsniveau: Mbo

Werkbranche: Verpleging/zorgverzekeringen

Inkomensklasse: Midden

Inkomensvorm: Werk

Religie: Gelovig, niet kerkgaand

Wijk: Assendorp

Persoonlijke situatie

Mevr. woont samen met haar zoon van zeventien. Sinds zes jaar zijn ze weer in Nederland. Daarvoor heeft mevr. 30 jaar in Duitsland gewoond. Mevr. werkt fulltime bij een verzekeringsmaatschappij.

Werk en opleiding

Mevr. is na de Mulo als technisch tekenares aan het werk gegaan. Dit was een invalbaantje en dat was na een half jaar afgelopen. Mevr. wilde eigenlijk bij de vrouwelijk marine, de Marva. Ook wilde ze graag ver reizen en ontwikkelingshulp gaan doen. Haar vader keurde dit allemaal echter niet goed en toen heeft ze ervoor gekozen om als coupeuse bij een atelier te werken. Dit heeft ze 2 ½ jaar gedaan totdat ze aan de opleiding verpleging A mocht beginnen. Hiervoor moest je ouder dan 18 zijn. Nadat ze deze opleiding had afgerond heeft ze een klein jaar bij het ziekenfonds gewerkt. In haar studietijd heeft ze geen problemen ervaren. Mevr. kon goed leren. Toen vertrok mevr. naar Duitsland waar ze 30 jaar gewoond en gewerkt heeft. Ze heeft daar 25 jaar in de psychiatrie gewerkt waarvan het laatste jaar als hoofdzuster. Deze baan heeft ze opgezegd om haar zoon meer aandacht te kunnen geven. Haar zoon heeft pdd-nos en het ging met hem niet goed op school en hij vertoonde moeilijk gedrag. Mevr. heeft zich toen om laten scholen tot secretaresse met een computercursus en boekhouding erbij. Zij is toen in de avonduren bezig gegaan met verzekeringen en financiën. Ook nog cursussen tussendoor. Mevr. heeft veel kennis opgedaan. Ze is altijd leergierig geweest.

Na een zware operatie een aantal jaren geleden is mevr. voor twee weken in coma geraakt. Hierna kon en mocht ze een hele tijd niet werken. Na een jaar is zij vrijwilligerswerk gaan doen bij slachtofferhulp. Daarvoor heeft ze toen ook weer een cursus gedaan. Nu werkt mevr. anderhalf jaar bij Achmea. Door haar uitgebreide cv is ze daar heel snel aangenomen. Ze heeft daar een fulltime baan waarbij ze ook regelmatig cursussen volgt. Dit is voor haar een uitdaging en die heeft ze graag.

Vrijtijdsbesteding

In haar vrije tijd is mevr. druk met het huishouden en boodschappen. Ook heeft ze veel afspraken, therapie, met haar zoon die pdd-nos heeft.

Mevr. zegt dat zodra ze met pensioen gaat dat ze dan weer haar hobby's gaat oppakken, want daar komt ze nu niet aan toen. Mevr. heeft altijd aan wedstrijdzwemmen en aan volleybal gedaan. Hier zou ze graag wel weer wat mee willen doen. Vroeger heeft mevr. veel gezongen en ook opgetreden. Ze zat op zangles, maar door een gezwel in haar keel moest ze hiermee stoppen en ze kan er nu ook niet meer mee beginnen. Mevr. wil in de toekomst weer gaan schilderen. Ze heeft hierin geen les gehad en dat hoeft ze ook niet beslist. Als mevr. is gestopt met werken wil ze graag de harp leren spelen.

Vroeger ging mevr. nog wel naar de kerk, maar in de loop der jaren heeft ze haar eigen filosofie op dat gebied neergelegd. Mevr. gelooft op haar eigen manier.

Mevr. is niet lid van een vereniging. Ze zou dit misschien in de toekomst wel doen, maar ze zegt niet zo'n verenigingsmens te zijn. Ze heeft nu genoeg vrienden kennissen of ze zoekt deze uit zichzelf wel op. Misschien als ze heel eenzaam zou zijn, zou ze bij een stichting of vereniging aankloppen om sociale contacten op te doen. 'Maar een club waar alleen maar oude mensen zijn, dat lokt me niet.' Mevr. woont nu in een hele sociale straat. Allemaal mensen van verschillende leeftijden en met verschillende achtergronden en dat vindt ze belangrijker dan alleen met mensen van haar eigen leeftijd contact te hebben.

Mevr. ervaart nu geen financiële beperkingen bij het indelen van haar vrije tijd. Dat heeft ze vroeger wel meegemaakt, maar nu heeft ze daar geen last meer van. Daar is ze heel blij om, want het was geen pretje om van een minimumloon, -uitkering te leven. Zij vond het erg moeilijk om dan leuke dingen te ondernemen. Dat lukte toen eigenlijk niet.

Mevr. gaat niet vaak op vakantie, omdat haar zoon dit liever niet wil. Hij heeft vliegangst en hij is het liefste thuis. Als haar zoon op een leeftijd is dat hij niet meer mee op vakantie gaat, heeft mevr. nog wel een aantal landen waar ze graag heen wil. Als ze gezond blijft, wil ze nog een aantal verre reizen maken. Dit zou ze ook prima alleen willen doen. 'Aansluiting krijg je snel genoeg.' Mevr. heeft ook niet graag iemand mee op vakantie om altijd samen dingen te doen en daar je activiteiten op aan te passen. 'Ik wil graag zelf bepalen wat ik doe en laat.'

Ouder worden en de toekomst

Mevr. weet nog niet wanneer ze met pensioen gaat. Als ze kon kiezen zou ze wel tot haar 67e door willen werken. In een ideale situatie zou ze het langzaam afbouwen door één of twee dagen per week minder te gaan werken.

Mevr. heeft nog een potje en ze denkt eraan een zomerhuisje te kopen ergens in Nederland in de bossen.

Mevr. zou graag weer willen sporten. Ze gaat zich oriënteren hierop om te kijken wat er allemaal is. Ze wil gaan fitnessen. Ze neemt hierin zelf het initiatief. Op internet kan ze alles op dit gebied goed vinden en haar keuzes daarin maken. Mevr. heeft nog genoeg plannen. 'In ieder geval niet stilzitten en wachten tot er iemand voorbij komt.'

Mevr. heeft artrose in de handen gekregen dus ze kan niet alles doen wat ze zou willen, maar ze past haar plannen hier goed op aan. Dat is voor mevr. geen probleem of een belemmering in het indelen van haar vrije tijd.

Mevr. wil zo lang mogelijk onafhankelijk zijn. Ze vindt het verschrikkelijk om afhankelijk te zijn van anderen. Wat ze zelf kan, doet ze ook zelf.

Mevr. zou zich wel bij een club of klein groepje willen aansluiten. 'Maar wat mij tegenstaat is in een clubje te zitten met allemaal mensen van mijn eigen leeftijd.' Liever jong en oud door elkaar. Mevr. zou later wel in een verzorgingshuis of dan liever in een aanleunwoning willen wonen. Dit zou ze wel tijdig willen regelen, zodat ze hier niet op het laatste moment over na hoeft te denken. Ze heeft dit bij haar moeder gezien en dat ging toen heel snel achteruit. Haar moeder had geen doel meer nadat haar vader overleden was 'en ja, dat komt ook als je geen hobby's hebt en niks doet. Dan heb je geen perspectief meer.'

SWO-Zwolle

In het aanbod van SWO-Zwolle zou mevr. graag activiteiten zien die wat meer aansluiten op haar generatie. Zoals de bingo van nu, dat past niet bij de babyboomgeneratie. Mevr. is zelf geïnteresseerd in cursussen, workshops of discussies. Dit komt omdat ze een brede interesse heeft en altijd veel kennis heeft opgedaan. Ook dingen die met sciencefiction of met filosofie te maken hebben, vindt ze heel interessant. Gespreksgroepen over dit onderwerp zou haar een leuke vrijetijdsbesteding lijken. Tekenen en schilderen zou mevr. zelf weer willen doen als ze is gestopt met werken. Hiervoor zou ze wel naar een stichting als SWO-Zwolle stappen. Fiets- en wandeltochten lijken haar leuk om aan mee te doen. En als fietsen niet altijd meer lukt, zal ze een fiets met een motor aanschaffen en op zo'n manier aan een fietstocht meedoen. Mevr. zag laatst iets van een zelfverdedigingcursus. Dit zou ze ook wel in het aanbod willen zien als het er nog niet is. Dit zou ze dan wel liever met leeftijdsgenoten willen doen. Als ze zulk soort bewegingsactiviteiten met jongeren zou doen, zou ze zich alleen maar oud voelen. Computercursussen voor ouderen vindt mevr. ook heel nuttig. Sommige mensen van haar leeftijd weten te weinig van computers en het zou hen helpen om daarin een cursus te volgen. Ook op het gebied van vakanties zou mevr. het een goed idee vinden als er voor ouderen met weinig geld low budget vakanties geregeld zouden worden. In klein groepsverband.

Samengevat

Werk en opleiding:

- Nu fulltime baan
- Niet altijd gewerkt i.v.m. moederschap en ziekte
- Hbo en veel werkgerelateerde opleidingen/cursussen
- Geen problemen tijdens studietijd
- Vrijwilligerswerk gedaan in tijden zonder betaald werk
- Wil doorwerken na 65

Vrijetijdsbesteding:

- Druk met huishouden, weinig vrije tijd
- Activiteiten vroeger: zwemmen, volleybal, zingen
- Is niet lid van een vereniging
- Ervaart geen financiële beperkingen

Toekomst:

- Al wel over nagedacht
- Zou club opzoeken als ze zich eenzaam zou voelen
- Neemt zelf initiatief
- Niet in groep van leeftijdsgenoten, alleen bij bewegingsactiviteiten
- Zou wel van verzorgingshuis of aanleunwoning gebruik maken
- Activiteiten in de toekomst: schilderen, tekenen, harp leren spelen, sporten, cursussen, discussiegroep (filosofie, sciencefiction), zelfverdedigingcursus

SWO-Zwolle:

- Nog niet in contact geweest met SWO-Zwolle
- Zou wel deelnemen aan activiteiten van SWO-zwolle